

JUGOSLOVANI V TUJINI

VAŠA VPRAŠANJA

NAŠI ODGOVORI

OLAJŠAV NI

»Peto leto sem v Nemčiji in bi si rad kupil avtomobil Opel. Povejte mi, prosim, koliko je carine in prometnega davka za 60 KS in 75 KS in ali imam kakšne olajšave pri uvozu. Ali lahko vplačam za avto pri naši banki in ga dvignem tu, carino pa plačam takrat, ko se za stalno vrnem v Jugoslavijo? Vnaprej se vam najlepše zahvaljujem in vas pozdravljam.

F. F., Lonhof bei München

Osební avto lahko uvozite, če ga kupite za tuja denarna sredstva, naložena na vašem deviznem računu pri narodni ali komunalni banki. Po predpisih je treba osební motorno vozilo kupiti v konsignacijskih skladiščih ali od podjetij, ki zastopajo tuje firme. Narodna ali komunalna banka le izjemoma dovolí, da jih posamezniki kupijo v tujini. V takem primeru je v potrdilu banke izrecno navedeno, da bo vozilo iz tujine pripeljal osební lastnik oziroma uvoznik. Verjetno bo najhitreje, najceneje in brez težav, če avto znamke Opel kupite v konsignacijskem skladišču »Avtothek« v Ljubljani, Celovška 38. Na zalogi imajo osem različnih oplovljivih izvedb. Za osební avto »Opel rekord«, model 1966, 1500 ccm, 60 KS, s tremi brzinami in dvojnimi, vrati je treba plačati 5900 DM in 1.168.650 starih dinarjev carine in prometnega davka. Za enak avto s štírimi vrati je treba plačati 6300 DM in 1.246.200 starih dinarjev carine in prometnega davka. V vašem primeru pri uvozu niso predvidene olajšave. Razumljivo je, da boste carino plačali šele takrat, ko se za stalno vrnete v Jugoslavijo.

ZA VEČ POTOVANJ POSLOVNI RAZLOGI

Pred kratkim sem bral, da bodo začeli pristojni organi z novim letom izdajati nove potne liste z veljavnostjo 10 let, kar je posebno pomembno za jugoslovanske državljane s stalnim bivališčem v tujini. Zanima me, ali je za našega državljana s stalnim bivališčem v tujini, ki bo dobil takšen potni list, še nadalje potreben vizum jugoslovanskega konzularnega predstavništva in koliko časa bo veljal? Ga bo treba vsako leto podaljševati? Bo naš državlján z novim potnim listom še potreboval za obisk svojec oziroma za dopust v Jugoslaviji jugoslovanski vstopni vizum?

Inž. D. M., 534 Bad Hönnef/Rhein, ZR Nemčija

Jugoslovanski državljani s stalnim bivališčem v inozemstvu bodo dobili nov jugoslovanski potni list, veljaven 10 let, in izstopni vizum za stalno prebivanje v določeni državi s prav tolikšno veljavnostjo. Če bodo hoteli iz države stalnega prebivanja potovati na obisk v Jugoslavijo, bodo dobili na konzularnem predstavništvu jugoslovanski vstopno-izstopni vizum za eno potovanje. Po 38. členu Zakona o potnih listinah jugoslovanskih državljanov je namreč mogoče izdati vizum za več potovanj samo, če so za to službeni ali poslovni razlogi.

NE POZNAJO SVOJIH PRAVIC

Pred čevri je bilo v Murski Soboti medobčinsko posvetovanje o zaposlovanju prebivalcev vseh štírh pomurskih občin v tujini. Iz analize soboškega zavoda za zaposlovanje povzemamo, da se v preteklem letu ni bistveno povečalo število zaposlitev v tujini, kar velja zlasti za kmečko prebivalstvo. Znanost večje pa je zanimanje za delo v zamejstvu med delavci, ki že imajo zaposlitev doma. Predstavniki pomurskih občin so zlasti grajali odhajanje kvalificiranih in visoko kvalificiranih delavcev, ker gre v mnogih primerih za krivdo gospodarskih organizacij samih, ki ne obravnavajo takih primerov oziroma niso zmogli zagotoviti tem osebam ustreznega zasluga doma.

Skupno se je iz Pomurja zaposlilo lani po podatkih zavoda v Soboti pretežno v Avstriji kakih pet tisoč oseb, ki se delajo skupno pri 251 delodajalcih, od teh samo pri 122 delodajalcih v kmetijstvu, 72 v gradbeništvu itd.

Med vzroki, ki jih navajajo prosilci za zaposlitev v tujini, so po njihovih izjavah najpogosteje solanje ali izučitev otrok, izplačevanje dot, nabava kmetijskih strojev, obnova domov ipd.

Zelo pomembna je tudi ugotovitev, da številni sezonski delavci niso seznanjeni z osnovnimi pravicami, ki jim grejo v tujini. Niso redki primeri, da naši ljudje ne poznajo niti določil pomembnih pogodb med našo državo in deželami, kjer se mudijo naši ljudje na delu. Gre predvsem za Avstrijo in za pravice iz socialnega in invalidskega zavarovanja. Zato v Pomurju menijo, da bi veljalo oskrbeti naše delavce s priročnikom o pravicah in dolžnostih na delu v tujini, z osnovnimi zakonskimi predpisi in delavsko zakonodajo dežele, kjer so zaposleni itd.

Predstavniki pomurskih občin so se zavzeli tudi za predlog, da bi veljalo temeljito preučiti perspektive zaposlovanja prebivalcev doma, ker bo le tako moči usmerjati presežke delovne sile nazven, ne da bi kasneje zaradi tega trpelo domače gospodarstvo. To nalogo so zaupali svetom za delo pri občinskih skupščinah, ki bodo z analizami o perspektivah in možnostih zaposlovanja v Pomurju seznanile zavod za zaposlovanje.

ELA DOBNIKAR

Bila je v našem času izredna žena. In ko bi to lahko brala, bi se nasmejala: »Bežite, no...« Zakaj z besedami je nisimo ravno razvajali.

Bila je nekaj let naša direktorica. Za mnogokaj se ji imamo zahvaliti. Njena silna želja je bila, da bi postali moderno, trdno podjetje. Bodoči Dom tisku, ki mu je vzdala temelji, bo zato pravičen spomenik v njeno čast, četudi ne bo prav tak, kot je o njem sanjala.

Pogrešali jo bomo ne samo zaradi podjetja. Bila je srčena in posoren človek. Mnogim je pomagala, da bi bolje živel. Mnogim je dala streho nad glavo. Kateri spomenik je zato tmemnejši, kot hvaličnost v srcih ljudi, ki bo z njo živel, njeno ime?

Spominjali se je bomo v lepem, vselej pa v žalosti, ker je morala umreti tako nanaglo, vsa brsteča od zanosa, delavnosti in ponosa. Prezgodaj je morala k počitku in to je tembolj krivično, saj je bila v vsem tako zelo mlada. Spominjali se bomo mlade, nasmejane in ljubezive žene. Tega bi bila najbolj vesela.

JUGOSLOVANI NA DOBREM GLASU

Od tah sedem tisoč delavcev je okoli šestdeset odstotkov kvalificiranih. To so avtomobilstarji, monterji, ključavnarji, vodni instalaterji, gradbeni in strojni tehničarji; trideset odstotkov je nekvalificirane delovne sile v industriji, gostinstvu, zdravstvenih ustanovah in po hišah in le deset odstotkov je visoko kvalificiranih strokovnjakov: zdravniki, dentisti, agronomi, inženirji, veterinarji.

— Majhna, a izbrana četica! — se je pošalil naš generalni konzul v Zürichu. Ponosen je na naše ljudi v Švici, kajti kot delavci so na zelo dobrem glasu: Švicarji pravijo, da so pridni in za delo zelo sposobni.

— Ko grem po cesti s kakim kolegom, na ves glas pomagam! Naj me slišijo, da sem Jugoslován! To je tukaj skorajda prestížnega pomena! Brž ko naši ljudje pridejo na delo v Švico, dobe plačo kot drugi Švicarji z enakimi kvalifikacijami. Tu ni diskriminacije.

Tudi neki kmet s Kosmeta je jeseni zapustil svojega delodajalca in se vrnil domov. Seveda je moral obljubiti, da se bo spomladi spet vrnil. Gospodar je prišel na konzulat in prosil, naj se gotovo spet vrne, da mu bo dal 400 frankov, hrano in stanovanje. Se pravi sto frankov več.

Seš oddelka neke velike tovarne vagonov je ljubeznivo pričakal jugoslovansko delegacijo, ki je obiskovala naše delavce v Švici.

— Vidite, tisti veliki stroj in človeka poleg njega? Stroj je nedolgo tega prispel iz ZDA. Zadnja beseda tehnikel Jugoslován, ki dela z njim, se zdi, kot da se je rodil s tem strojem. V enem dnevu mu je bil postopek jasn. Z delavci iz drugih držav bi potrebovali za pričetek gotovo nekaj tednov.

»Schindler« je renomirana tovarna dvigal v Luzernu. V njej dela dvaindvajset Jugoslovánov.

— Najboljši delavci so! Nedolgo tega smo morali odpustiti nekatero delavce, vendar Jugoslován ni bilo naša črna listina! — je dejal šef personalne službe v tovarni.

JEDILNI LIST V SRBOHRVAŠCINI

V okolici Bazla imajo Jugoslovani svojo gostilno, kjer se shajajo. Povsem so jo »jugoslovaničili«: porcija čevapčice velja 3 franka, čulbastija — 4, karnednici na žaru 4,5 franka, itd. Jedilni list je v srbohrvaščini. Jedila pripravljata Marija osebno, lastnica restavracije. Vsako poletje pride v Jugoslavijo na kulturno specializacijo. Da bi svojim gostom ustvarila domače

kdaj jugoslovansko delegacijo, ki je obiskovala naše delavce v Švici.

— Vidite, tisti veliki stroj in človeka poleg njega? Stroj je nedolgo tega prispel iz ZDA. Zadnja beseda tehnikel Jugoslován, ki dela z njim, se zdi, kot da se je rodil s tem strojem. V enem dnevu mu je bil postopek jasn. Z delavci iz drugih držav bi potrebovali za pričetek gotovo nekaj tednov.

»Schindler« je renomirana tovarna dvigal v Luzernu. V njej dela dvaindvajset Jugoslovánov.

— Najboljši delavci so! Nedolgo tega smo morali odpustiti nekatero delavce, vendar Jugoslován ni bilo naša črna listina! — je dejal šef personalne službe v tovarni.

JEDILNI LIST V SRBOHRVAŠCINI

V okolici Bazla imajo Jugoslovani svojo gostilno, kjer se shajajo. Povsem so jo »jugoslovaničili«: porcija čevapčice velja 3 franka, čulbastija — 4, karnednici na žaru 4,5 franka, itd. Jedilni list je v srbohrvaščini. Jedila pripravljata Marija osebno, lastnica restavracije. Vsako poletje pride v Jugoslavijo na kulturno specializacijo. Da bi svojim gostom ustvarila domače

kdaj jugoslovansko delegacijo, ki je obiskovala naše delavce v Švici.

— Vidite, tisti veliki stroj in človeka poleg njega? Stroj je nedolgo tega prispel iz ZDA. Zadnja beseda tehnikel Jugoslován, ki dela z njim, se zdi, kot da se je rodil s tem strojem. V enem dnevu mu je bil postopek jasn. Z delavci iz drugih držav bi potrebovali za pričetek gotovo nekaj tednov.

»Schindler« je renomirana tovarna dvigal v Luzernu. V njej dela dvaindvajset Jugoslovánov.

— Najboljši delavci so! Nedolgo tega smo morali odpustiti nekatero delavce, vendar Jugoslován ni bilo naša črna listina! — je dejal šef personalne službe v tovarni.

JEDILNI LIST V SRBOHRVAŠCINI

V okolici Bazla imajo Jugoslovani svojo gostilno, kjer se shajajo. Povsem so jo »jugoslovaničili«: porcija čevapčice velja 3 franka, čulbastija — 4, karnednici na žaru 4,5 franka, itd. Jedilni list je v srbohrvaščini. Jedila pripravljata Marija osebno, lastnica restavracije. Vsako poletje pride v Jugoslavijo na kulturno specializacijo. Da bi svojim gostom ustvarila domače

kdaj jugoslovansko delegacijo, ki je obiskovala naše delavce v Švici.

— Vidite, tisti veliki stroj in človeka poleg njega? Stroj je nedolgo tega prispel iz ZDA. Zadnja beseda tehnikel Jugoslován, ki dela z njim, se zdi, kot da se je rodil s tem strojem. V enem dnevu mu je bil postopek jasn. Z delavci iz drugih držav bi potrebovali za pričetek gotovo nekaj tednov.

»Schindler« je renomirana tovarna dvigal v Luzernu. V njej dela dvaindvajset Jugoslovánov.

— Najboljši delavci so! Nedolgo tega smo morali odpustiti nekatero delavce, vendar Jugoslován ni bilo naša črna listina! — je dejal šef personalne službe v tovarni.

JEDILNI LIST V SRBOHRVAŠCINI

V okolici Bazla imajo Jugoslovani svojo gostilno, kjer se shajajo. Povsem so jo »jugoslovaničili«: porcija čevapčice velja 3 franka, čulbastija — 4, karnednici na žaru 4,5 franka, itd. Jedilni list je v srbohrvaščini. Jedila pripravljata Marija osebno, lastnica restavracije. Vsako poletje pride v Jugoslavijo na kulturno specializacijo. Da bi svojim gostom ustvarila domače

kdaj jugoslovansko delegacijo, ki je obiskovala naše delavce v Švici.

— Vidite, tisti veliki stroj in človeka poleg njega? Stroj je nedolgo tega prispel iz ZDA. Zadnja beseda tehnikel Jugoslován, ki dela z njim, se zdi, kot da se je rodil s tem strojem. V enem dnevu mu je bil postopek jasn. Z delavci iz drugih držav bi potrebovali za pričetek gotovo nekaj tednov.

»Schindler« je renomirana tovarna dvigal v Luzernu. V njej dela dvaindvajset Jugoslovánov.

— Najboljši delavci so! Nedolgo tega smo morali odpustiti nekatero delavce, vendar Jugoslován ni bilo naša črna listina! — je dejal šef personalne službe v tovarni.

JEDILNI LIST V SRBOHRVAŠCINI

V okolici Bazla imajo Jugoslovani svojo gostilno, kjer se shajajo. Povsem so jo »jugoslovaničili«: porcija čevapčice velja 3 franka, čulbastija — 4, karnednici na žaru 4,5 franka, itd. Jedilni list je v srbohrvaščini. Jedila pripravljata Marija osebno, lastnica restavracije. Vsako poletje pride v Jugoslavijo na kulturno specializacijo. Da bi svojim gostom ustvarila domače

kdaj jugoslovansko delegacijo, ki je obiskovala naše delavce v Švici.

— Vidite, tisti veliki stroj in človeka poleg njega? Stroj je nedolgo tega prispel iz ZDA. Zadnja beseda tehnikel Jugoslován, ki dela z njim, se zdi, kot da se je rodil s tem strojem. V enem dnevu mu je bil postopek jasn. Z delavci iz drugih držav bi potrebovali za pričetek gotovo nekaj tednov.

»Schindler« je renomirana tovarna dvigal v Luzernu. V njej dela dvaindvajset Jugoslovánov.

— Najboljši delavci so! Nedolgo tega smo morali odpustiti nekatero delavce, vendar Jugoslován ni bilo naša črna listina! — je dejal šef personalne službe v tovarni.

JEDILNI LIST V SRBOHRVAŠCINI

V okolici Bazla imajo Jugoslovani svojo gostilno, kjer se shajajo. Povsem so jo »jugoslovaničili«: porcija čevapčice velja 3 franka, čulbastija — 4, karnednici na žaru 4,5 franka, itd. Jedilni list je v srbohrvaščini. Jedila pripravljata Marija osebno, lastnica restavracije. Vsako poletje pride v Jugoslavijo na kulturno specializacijo. Da bi svojim gostom ustvarila domače

kdaj jugoslovansko delegacijo, ki je obiskovala naše delavce v Švici.

— Vidite, tisti veliki stroj in človeka poleg njega? Stroj je nedolgo tega prispel iz ZDA. Zadnja beseda tehnikel Jugoslován, ki dela z njim, se zdi, kot da se je rodil s tem strojem. V enem dnevu mu je bil postopek jasn. Z delavci iz drugih držav bi potrebovali za pričetek gotovo nekaj tednov.

»Schindler« je renomirana tovarna dvigal v Luzernu. V njej dela dvaindvajset Jugoslovánov.

— Najboljši delavci so! Nedolgo tega smo morali odpustiti nekatero delavce, vendar Jugoslován ni bilo naša črna listina! — je dejal šef personalne službe v tovarni.

JEDILNI LIST V SRBOHRVAŠCINI

V okolici Bazla imajo Jugoslovani svojo gostilno, kjer se shajajo. Povsem so jo »jugoslovaničili«: porcija čevapčice velja 3 franka, čulbastija — 4, karnednici na žaru 4,5 franka, itd. Jedilni list je v srbohrvaščini. Jedila pripravljata Marija osebno, lastnica restavracije. Vsako poletje pride v Jugoslavijo na kulturno specializacijo. Da bi svojim gostom ustvarila domače

kdaj jugoslovansko delegacijo, ki je obiskovala naše delavce v Švici.

— Vidite, tisti veliki stroj in človeka poleg njega? Stroj je nedolgo tega prispel iz ZDA. Zadnja beseda tehnikel Jugoslován, ki dela z njim, se zdi, kot da se je rodil s tem strojem. V enem dnevu mu je bil postopek jasn. Z delavci iz drugih držav bi potrebovali za pričetek gotovo nekaj tednov.

»Schindler« je renomirana tovarna dvigal v Luzernu. V njej dela dvaindvajset Jugoslovánov.

— Najboljši delavci so! Nedolgo tega smo morali odpustiti nekatero delavce, vendar Jugoslován ni bilo naša črna listina! — je dejal šef personalne službe v tovarni.

JEDILNI LIST V SRBOHRVAŠCINI

V okolici Bazla imajo Jugoslovani svojo gostilno, kjer se shajajo. Povsem so jo »jugoslovaničili«: porcija čevapčice velja 3 franka, čulbastija — 4, karnednici na žaru 4,5 franka, itd. Jedilni list je v srbohrvaščini. Jedila pripravljata Marija osebno, lastnica restavracije. Vsako poletje pride v Jugoslavijo na kulturno specializacijo. Da bi svojim gostom ustvarila domače

kdaj jugoslovansko delegacijo, ki je obiskovala naše delavce v Švici.

— Vidite, tisti veliki stroj in človeka poleg njega? Stroj je nedolgo tega prispel iz ZDA. Zadnja beseda tehnikel Jugoslován, ki dela z njim, se zdi, kot da se je rodil s tem strojem. V enem dnevu mu je bil postopek jasn. Z delavci iz drugih držav bi potrebovali za pričetek gotovo nekaj tednov.

»Schindler« je renomirana tovarna dvigal v Luzernu. V njej dela dvaindvajset Jugoslovánov.

— Najboljši delavci so! Nedolgo tega smo morali odpustiti nekatero delavce, vendar Jugoslován ni bilo naša črna listina! — je dejal šef personalne službe v tovarni.

JEDILNI LIST V SRBOHRVAŠCINI

V okolici Bazla imajo Jugoslovani svojo gostilno, kjer se shajajo. Povsem so jo »jugoslovaničili«: porcija čevapčice velja 3 franka, čulbastija — 4, karnednici na žaru 4,5 franka, itd. Jedilni list je v srbohrvaščini. Jedila pripravljata Marija osebno, lastnica restavracije. Vsako poletje pride v Jugoslavijo na kulturno specializacijo. Da bi svojim gostom ustvarila domače

kdaj jugoslovansko delegacijo, ki je obiskovala naše delavce v Švici.

— Vidite, tisti veliki stroj in človeka poleg njega? Stroj je nedolgo tega prispel iz ZDA. Zadnja beseda tehnikel Jugoslován, ki dela z njim, se zdi, kot da se je rodil s tem strojem. V enem dnevu mu je bil postopek jasn. Z delavci iz drugih držav bi potrebovali za pričetek gotovo nekaj tednov.

»Schindler« je renomirana tovarna dvigal v Luzernu. V njej dela dvaindvajset Jugoslovánov.

— Najboljši delavci so! Nedolgo tega smo morali odpustiti nekatero delavce, vendar Jugoslován ni bilo naša črna listina! — je dejal šef personalne službe v tovarni.

JEDILNI LIST V SRBOHRVAŠCINI

V okolici Bazla imajo Jugoslovani svojo gostilno, kjer se shajajo. Povsem so jo »jugoslovaničili«: porcija čevapčice velja 3 franka, čulbastija — 4, karnednici na žaru 4,5 franka, itd. Jedilni list je v srbohrvaščini. Jedila pripravljata Marija osebno, lastnica restavracije. Vsako poletje pride v Jugoslavijo na kulturno specializacijo. Da bi svojim gostom ustvarila domače

kdaj jugoslovansko delegacijo, ki je obiskovala naše delavce v Švici.

— Vidite, tisti veliki stroj in človeka poleg njega? Stroj je nedolgo tega prispel iz ZDA. Zadnja beseda tehnikel Jugoslován, ki dela z njim, se zdi, kot da se je rodil s tem strojem. V enem dnevu mu je bil postopek jasn. Z delavci iz drugih držav bi potrebovali za pričetek gotovo nekaj tednov.

»Schindler« je renomirana tovarna dvigal v Luzernu. V njej dela dvaindvajset Jugoslovánov.

— Najboljši delavci so! Nedolgo tega smo morali odpustiti nekatero delavce, vendar Jugoslován ni bilo naša črna listina! — je dejal šef personalne službe v tovarni.

JEDILNI LIST V SRBOHRVAŠCINI

V okolici Bazla imajo Jugoslovani svojo gostilno, kjer se shajajo. Povsem so jo »jugoslovaničili«: porcija čevapčice velja 3 franka, čulbastija — 4, karnednici na žaru 4,5 franka, itd. Jedilni list je v srbohrvaščini. Jedila pripravljata Marija osebno, lastnica restavracije. Vsako poletje pride v Jugoslavijo na kulturno specializacijo. Da bi svojim gostom ustvarila domače

kdaj jugoslovansko delegacijo, ki je obiskovala naše delavce v Švici.

— Vidite, tisti veliki stroj in človeka poleg njega? Stroj je nedolgo tega prispel iz ZDA. Zadnja beseda tehnikel Jugoslován, ki dela z njim, se zdi, kot da se je rodil s tem strojem. V enem dnevu mu je bil postopek jasn. Z delavci iz drugih držav bi potrebovali za pričetek gotovo nekaj tednov.

»Schindler« je renomirana tovarna dvigal v Luzernu. V njej dela dvaindvajset Jugoslovánov.

Znan pa je tudi ta primer: znamenitu beograjskemu kirurgu in profesorju na medicinski fakulteti je neka bolnišnica v okolici Zürichu ponudila zaposlitev in plačo 6.000 frankov (1.715.000 starih dinarjev). Kirurg ponudbe ni sprejel, ker ima raje svoj položaj na fakulteti, medtem ko bi bil tukaj bolniški operater, dobro plačan, toda... — je povedal konzul Pintarič.

DVA ZNAČILNA PRIMERA

Elektroinženir, trideset let star, je sicer v Bazlu in prejema 3.500 frankov mesečno. Konzulu toži, da bi se rad čimprej vrnil domov, saj si je že kupil avtomobil, pohištvo in vse drugo, kar je želel. Toda kje naj se zaposlim doma, je spraševal. Rekel je, da je sodeloval že na kakih desetih razpisih, a brez uspeha...

Tudi neki kmet s Kosmeta je jeseni zapustil svojega delodajalca in se vrnil domov. Seveda je moral obljubiti, da se bo spomladi spet vrnil. Gospodar je prišel na konzulat in prosil, naj se gotovo spet vrne, da mu bo dal 400 frankov, hrano in stanovanje. Se pravi sto frankov več.

Seš oddelka neke velike tovarne vagonov je ljubeznivo pričakal jugoslovansko delegacijo, ki je obiskovala naše delavce v Švici.

— Vidite, tisti veliki stroj in človeka poleg njega? Stroj je nedolgo tega prispel iz ZDA. Zadnja beseda tehnikel Jugoslován, ki dela z njim, se zdi, kot da se je rodil s tem strojem. V enem dnevu mu je bil postopek jasn. Z delavci iz drugih držav bi potrebovali za pričetek gotovo nekaj tednov.

»Schindler« je renomirana tovarna dvigal v Luzernu. V njej dela dvaindvajset Jugoslovánov.

— Najboljši delavci so! Nedolgo tega smo morali odpustiti nekatero delavce, vendar Jugoslován ni bilo naša črna listina! — je dejal šef personalne službe v tovarni.

JEDILNI LIST V SRBOHRVAŠCINI

V okolici Bazla imajo Jugoslovani svojo gostilno, kjer se shajajo. Povsem so jo »jugoslovaničili«: porcija čevapčice velja 3 franka, čulbastija — 4, karnednici na žaru 4,5 franka, itd. Jedilni list je v srbohrvaščini. Jedila pripravljata Marija osebno, lastnica restavracije. Vsako poletje pride v Jugoslavijo na kulturno specializacijo. Da bi svojim gostom ustvarila domače

kdaj jugoslovansko delegacijo, ki je obiskovala naše delavce v Švici.

— Vidite, tisti veliki stroj in človeka poleg njega? Stroj je nedolgo tega prispel iz ZDA. Zadnja beseda tehnikel Jugoslován, ki dela z njim, se zdi, kot da se je rodil s tem strojem. V enem dnevu mu je bil postopek jasn. Z delavci iz drugih držav bi potrebovali za pričetek gotovo nekaj tednov.

»Schindler« je renomirana tovarna dvigal v Luzernu. V njej dela dvaindvajset Jugoslovánov.

— Najboljši delavci so! Nedolgo tega smo morali odpustiti nekatero delavce, vendar Jugoslován ni bilo naša črna listina! — je dejal šef personalne službe v tovarni.

JEDILNI LIST V SRBOHRVAŠCINI

V okolici Bazla imajo Jugoslovani svojo gostilno, kjer se shajajo. Povsem so jo »jugoslovaničili«: porcija čevapčice velja 3 franka, čulbastija — 4, karnednici na žaru 4,5 franka, itd. Jedilni list je v srbohrvaščini. Jedila pripravljata Marija osebno, lastnica restavracije. Vsako poletje pride v Jugoslavijo na kulturno specializacijo. Da bi svojim gostom ustvarila domače

kdaj jugoslovansko delegacijo, ki je obiskovala naše delavce v Švici.

— Vidite, tisti veliki stroj in človeka poleg njega? Stroj je nedolgo tega prispel iz ZDA. Zadnja beseda tehnikel Jugoslován, ki dela z njim, se zdi, kot da se je rodil s tem strojem. V enem dnevu mu je bil postopek jasn. Z delavci iz drugih držav bi potrebovali za pričetek gotovo nekaj tednov.

»Schindler« je renomirana tovarna dvigal v Luzernu. V njej dela dvaindvajset Jugoslovánov.

— Najboljši delavci so! Nedolgo tega smo morali odpustiti nekatero delavce, vendar Jugoslován ni bilo naša črna listina! — je dejal šef personalne službe v tovarni.

JEDILNI LIST V SRBOHRVAŠCINI

V okolici Bazla imajo Jugoslovani svojo gostilno, kjer se shajajo. Povsem so jo »jugoslovaničili«: porcija čevapčice velja 3 franka, čulbastija — 4, karnednici na žaru 4,5 franka, itd. Jedilni list je v srbohrvaščini. Jedila pripravljata Marija osebno, lastnica restavracije. Vsako poletje pride v Jugoslavijo na kulturno specializacijo. Da bi svojim gostom ustvarila domače

kdaj jugoslovansko delegacijo, ki je obiskovala naše delavce v Švici.

— Vidite, tisti veliki stroj in človeka poleg njega? Stroj je nedolgo tega prispel iz ZDA. Zadnja beseda tehnikel Jugoslován, ki dela z njim, se zdi, kot da se je rodil s tem strojem. V enem dnevu mu je bil postopek jasn. Z delavci iz drugih držav bi potrebovali za pričetek gotovo nekaj tednov.

»Schindler« je renomirana tovarna dvigal v Luzernu. V njej dela dvaindvajset Jugoslovánov.

— Najboljši delavci so! Nedolgo tega smo morali odpustiti nekatero delavce, vendar Jugoslován ni bilo naša črna listina! — je dejal šef personalne službe v tovarni.

JEDILNI LIST V SRBOHRVAŠCINI

GRAD GORI, GROFA PA NI

Grad Draškovec: Bum, je reklo in bilo ga je konec...

Nekoč je pri Sentjernejem stal grad Draškovec. Pa je prišel buldožer, okrog starih zidov so zadržali jekleno vrvo, stroj je potegnil in gradiča ni več. Ta nekoč še en mesec ni star in v dolini gradov — en grad manj (Dolenjski list).

»Zgodovina je eno, gospodarstvo pa drugo,« mi je dejal direktor Kmetijske zadruge Novo mesto inženir Jože Tanko. Kmetijska zadruga je namreč zadnji lastnik Draškoveca in dve leti se je trudila, da so ji končno dovolili podreti grad in bo na kraju, kjer je stal, zgradila stanovanjski dvoječek.

»Jaz sicer nisem strokovnjak za te reči,« mi je dejal inženir Lovko, ki ima pri zadrugi na skrbi investicije, »toda, če je bil ta grad kaj vreden...«

»Prav ni, da so ga podrli,« mi je po telefonu izjavil višji konservator Zavoda za spomeniško varstvo SRS dr. Ivan Komel, »toda kaj pa hočete, če niče nima denarja.« Ko se obžaloval, da višji konservator na utegne za daljši razgovor, mi je pojasnil, da zadeva sodi v pristojnost Komisije za spomeniško varstvo pri Dolenjskem muzeju v Novem mestu.

Ravnatelj Dolenjskega muzeja, prof. Janko Jarc, ki je v imenu te komisije podpisal, naj se »izda načelno dovoljenje za porušitev gradiča Draškovec, pa je kratko in jasno povedal, da »si prepoveduje kakršnekoli izjave za časopise.«

Tudi oddelek za gospodarstvo Skupščine občine Novo mesto, ki je moral izreči zadnje besedo, ali lahko grad podro, tega ni kar naravnost povedal, ampak je lanskega oktobra izdal dovoljenje za gradnjo stanovanjskega dvoječka in v nadaljevanju opisal da gre za »gradbišče na prostoru, kjer se sedaj nahaja stara dotrajana stavba, ki bo porušena.«

Kakorkoli že: Grad v Draškovecu so podrli povsem zakonito in sram naj to tistega, ki bi veliki buldožer primerjal s hudobnim zmajem!

Le zgodovinarju, ki sodi, da je grad Draškovec naslednik trdnjave, ki so jo

bili zgradili v dvanaestem stoletju, ga je res žal. Gre za del naše zgodovine, ki je še povsem neraziskan, in ko se ga bo le kdo lotil, menda ne bo mogel raziskovati na temeljih sodobnih stanovanjskih dvoječkov.

Ali gre morda pri zakonitem porušenju Draškoveca za »pravni umor«?

Razprava o »zadevi grad Draškovec pri Sentjernejem« je trajala dve leti. Ovi tek s prošnjami za lokacijo, strokovnimi mnenji, poročili o ogledih, da celo grožnjami, je zajeten in šele buldožer, ki je zelo na hitro opravil, ga je dokončno dal ad acta.

»Potem ko ste dobili privoljenje, da grad porušite, ste pa zelo hitro ukrepali,« sem dejal direktorju kmetijske zadruge.

»O, veste, če se mi česa lotimo, potem gre kot po maslu,« je odgovoril.

»Kaj ste res vedno tako podjetni?«

»Če ti enkrat kaj takega dovolijo, potem moraš pohiteti, sicer se še kdo premisli!«

Inženir Lovko je bil z menoj zelo prijazen in zaupljiv, saj je vedel, da sem »naš človek in sem proti fevdalizmu.« Pokazal mi je prvo vlogo kmetijske zadruge ki je jeseni 1964 prosila, naj ji dovolijo podret grad, saj se je bila premislila in zavrgla strešno konstrukcijo, ki so jo bili pred letom pripravili, da zavarujejo grad pred propadom. »Vsi gradbeniki so nam to odsvetovali,« mi je dejal agronom Lovko »in samj smo videli, da res nima smisla obnavljati, saj bi bila stanovanja, ki bi jih tako pridobili, predraga. Kdo pa vam bo na kmeth plačal 30.000 dinarjev najemnine za stanovanje v gradu?«

Kmetijska zadruga je pri tem trdno prepričana, da je prostor nekdanjega gradu edini dober svet za gradbišče daleč naokoli. Stanovanja pa nujno potrebuje, ko ima v Draškovecu pet sodobnih hlevov za govedo, stanovanj za uslužbenca pa ne.

Zavod za spomeniško varstvo SRS je decembra 1965 ostro nasprotoval rušenju gradu. Konservator Ivan Komel, ki danes sicer pravi »kaj pa hočete«, je ugovarjal:

»V vrsti danes že redko ohranjenih dolenjskih graščin predstavlja Draškovec gotovo izjemen primer in letnica na portalu dokazuje nastanek vsaj v letu 1603 in spada med najbolj ohranjene gradince, ki so nastali po srednjem veku... Za slabo stavbno stanje ni kriva starost stavbe, pa tudi ne neprikladen tloris, marveč dolgoletno neodgovorno in brezobzirno gospodarjenje z gradom... Dober dokaz za to je stanje v sobah po odhodu sezonskih delavcev.«

Zavod za spomeniško varstvo je zdajnjemu lastniku gradu povedal za prejšnje lastnike, morda da bi ga omečili. Inženir Lovko: »Tako smo se smejali, ko so nam pisali o tistih grajskih gospodičah...«

Na koncu dopisa je Zavod pribil, da »bi z odstranitvijo gradu nedvomno prizadejali škodo...« in da »je spomeniška služba zoper rušenje gradu, pripravljena pa je sodelovati pri obnovitvi, toda žal, spričo revnih financ ne more pokriti »kakršnihkoli stroškov.« Predlagal je KZ Novo mesto, naj grad uporablja v upravne in ekonomske namene tako, kot so nam pisali o tistih grajskih gospodičah...»

Sedaj nastopi v »modernej pravljici o gradu Draškovec z vso odločnostjo denar. Obnova gradu bi stala 40 milijonov, pa bi dobili komaj dve stanovanji, stanovanjski dvoječek pa menda velja le dvajset milijonov.

Inženir Lovko: »Odlučili smo se, tako so nam svetovali, za manjše izsiljevanje in združni svet je sprejel sklep, da bomo prvega julija 1965 začeli podirati grad.«

Občina, ki nadzoruje zakonitost sklepov, je nasprotovala in Zavod za spomeniško varstvo SRS je pisal kmetijski zadrugi, da zakon štiti spomenike in zagrozi s posledicami, ki jih zakon predpisuje za tiste, ki ga ne spoštujejo. Če bodo podrli grad, je takrat ugotovil Zavod, se nam bo to »mnaščevalo že v najbližji prihodnosti in obžalovali bi izgubo tega gradu, kot nam je žal že za marsikaterim po nepotrebnem porušeni spomenikom Bajnof, Klevčev, Soteska)«

Sedaj so v kmetijski zadrugi natanko proučili zakon, s katerim so jim grozili izsiljevanje in ugovorili, da o gradu pravzaprav ne odločajo na republiškem zavodu, ampak je za to pristojna Komisija za spomeniško varstvo pri Dolenjskem muzeju. Komisija, ki je še pred letom zaradi pomanjkanja strokovnjakov (danes jih nima kaj prida več) prepustila odločitev republiškem zavodu, si je grad še enkrat ogledala in izdala načelno dovoljenje za porušitev. Utemeljila ga je takole:

- Obnova bi stala vsaj 40 milijonov,
- za polovico tega denarja dobi KZ 4 stanovanja,
- če ne bodo dovolili porušitve, bo KZ odstopila oskrbo objekta občini,
- občina Novo mesto ne razpolaga in v bližnji prihodnosti ne bo razpolagala s sredstvi za obnovo objekta,
- obstoječi objekt ne predstavlja niti posebne zgodovinske, še manj pa arhitektonske vrednosti in v nobenem pogledu niti od daleč ne vzdržuje primerjave z izgubljenimi grajskimi arhitekturami Bajnofa, Klevčeva in Soteske... Morebitna razpoložljiva sredstva bi bilo

veliko bolj smotrno in nujno vložiti za ohranitev tako pomembnih zgodovinskih grajskih arhitektur, kot sta razpadajoča Hmeljnik in Žuzemberk ali vsaj za silo zavarovana Stari grad in Prežek.

Ali je objokovanje starega, po nemarnem zapravljenega, že res tudi zadosten razlog, da spet podiramo?

Republiški zavod si je umil roke, proučil je obrazložitev Dolenjskega muzeja in zapisal, da »v zvezi z nadaljnjim ohranjanjem graščine Draškovec soglasja s predlogom omenjene komisije, vendar naš zavod dovoljenja za rušenje graščine ne more izdati, ker opravlja po spomeniškega varstva na območju vaše (novomeške) občine komisija za spomeniško varstvo pri Dolenjskem muzeju.«

Občina je izdala gradbeno dovoljenje, hitro so poklicali buldožer in cigan Vilim, ki je iz podrtilje v Draškovecu pobral travmo, mi je dejal: »Bum je reklo, bilo je konec in boljšar je šel spet domov.«

Umetnostni zgodovinarji pravijo, da je bila prava cena gradu Draškovec v njegovem čudovitem okolju. Toda tega že zdavnaj ni bilo več, ko so okrog gradiča postavili hleve, montažne hišice, barake. »Draškovec ni bil niti tretjerazredni grad. Ko bi imeli denar, bi ga dali za veliko večje dragocenosti, ki nam propadajo,« je povedal Ivan Komelj.

»Sreče me boli, ko vidim, kako gradovi propadajo,« mi je dejal načelnik oddelka za gospodarstvo novomeške občine Marjan Simič, »toda kje naj vzamemo denar za gradove? Še soltstvo smo odobrili sto milijonov manj kot bi potrebovali, letos denarja še za vzdrževanje cest ne bo, kje so šele gradovi.«

Danes sicer res ni denarja, da bi ga dajali kar tako, samo da bi ohranili zgodovino. In v vsak grad menda ni mogoče postaviti hotela ali celo zabavišča, pa čeprav Otočec pravi, da je grad tudi brez tlačanov lahko zelo donosen. Toda, ali je res treba, da neusmiljenemu času »pohiščeno« se pomočnika, češ naj pomoče buldožer, saj se bo tudi drugače podrlo. Če deset let bomo morda imeli denar tudi za gradove, pa ruševine se še da obnoviti, na novo jih ne bomo zidali.

Ko sem se vračal iz Draškoveca, sem zavil na Hmeljnik in tablo — zelo majhno tablo — »Grad! Zaščiten z zakonom! Rušenje ali odnašanje materiala kazni-vo.« — je zarasel bršljan. Celo tablo, ki razglasa zakon, se je lotil zob časa.

Na Draškovecu pa je zakon dovolil, da so kamenje z gradu porabili za temelj gnojišča, portal z letnico 1603 je ležal v blatu — »še ga bo kdo prišel iskat,« mi je dejal delovodja —, opeko so razprodali, stropnike bodo požgali.

Sel sem mimo Žuzemberka, kjer so se v tečajih majala razbita vrata in table »Opozorilo: Radi nevarnosti grad zaprt. Ključ v gostilnicu tokrat še niso ukradli.«

Bil je zelo mračen večer in že vse popoldne je deževalo. Blato sem gazil do Veselovega gradu Grunlof nad Raduhovo vasjo. Na vratih je bila sicer žabica zoper vlomilce, skozi podro strepo pa je v grad vlomil sneg, stropovi so podrti in veter je loputal z razbitimi oknicami. Fotografiral sem, ko je prišla kmetica iz sosedne hiše in me vprašala: »Kaj pa vi tukaj?«

»Vaš grad bomo dali v časopis!« Zmajala je z glavo: »Saj ne bo nič pomagalo.«

ANTE MAHKOTA

IŠČEMO NAJVEČJA SLOVENKO IN SLOVENCA

V sedmih letih smo zrastle za 3 centimetre

»Slovinci nismo zelo veliki pa tudi majhni ne. Smo neka srednja reč,« je povedala dr. Meta Skrget, šefinja enote za šolsko higieno v Zavodu za zdravstveno varstvo v Sloveniji, ko smo jo prosili za nekaj misli v zvezi z našo namero, da bi poiskali največjega Slovenca in največjo Slovenko.

»Z namenom, da bi ugotovili, kakšen je sedanji telesni razvoj šolske mladine v Sloveniji, smo leta 1959 merili telesno višino in težo šolske mladine v različnih krajih Slovenije. Da bi se izognili večjim napakam, ki bi lahko nastale pri tehničnem delu, je merila ena sama oseba z vedno isto tehtnico in istim antropometrom. Telesni razvoj šolske mladine so pri nas proučevali že pred vojno leta 1939 in po vojni leta 1949. Spričo različnih metod dela podatkov ni mogoče primerjati z vso gotovostjo. Šele leta 1969 bomo lahko dobili trdne ugotovitve, ko bomo spet opravili meritve. Kljub temu pa že zdaj kaže primerjava, da Slovenci zrastejo večji kot nekdanj. Razen tega že dvajset let opazujemo 120 otrok na šoli »Toneta Tomšiča« v Ljubljani. Glede višine sem ugotovila, da so naše deklice in dečki večji, kot kaže povprečje iz leta 1959. Vse kaže, da so večji za 2 do 3 centimetre. Kaže, pravim tako, ker primerjava ni dokončna. Aritmetična sredina za 12 let stare dečke je bila 1949. leta 138,6 centimetra, leta 1959 pa 142,7 centimetra. Štirinajst let stare deklice so bile leta 1949 visoke povprečno 149,1 centimetra, pri merjenjih deset let kasneje pa 153,2 centimetra. Fantje so najbolj zrastle med dvajstimi in petnajstimi letom, deklice pa med desetim in dvanajstim letom. Razen notranjim faktorjem pripisujemo porast tudi zunanjim faktorjem, kot so ekonomsko socialno okolje, higieniški režim in prehrana.«

»Drži, 192 centimetrov visok košarkar je bil pred desetimi leti zelo velik, danes pa so taki majhni igralci,« je pristavil inž. Boris Kristančič, ki ga javnost pozna...

- Če se ne motim, si direktor Hale Tivoli?
- Ne, ne hale Tivoli, ampak Zavoda inženir Stanka Bloudka.
- Zakaj hala Tivoli, ko pa nobena od teh besed ni domača?
- Ime bomo spremenili po svetovnem prvenstvu.
- Kaj se bo še dogajalo v tej hiši športov po končanem hokejskem prvenstvu?

— Med važnejšimi dogodki sta junija balkaniada v rokoborbi in oktobra festival evropske košarke, na katerem bodo nastopili reprezentanca Evrope, zmagovalce evropskih prvakov ter domači moštvi iz Zadra in Olimpija.

— Vsa pota vodijo v Rim, tvoji pomenki pa h košarki. Zakaj?

— Samo v prostem času, ampak košarkarji pravijo, da se premalo ukvarjam s košarko, čeprav živim z njo že osemnajst let.

— Torej, kakšne so perspektive jugoslovanske košarke?

— Najvažnejša je velikost. In v Evropi ugotavljajo, da je prav pri nas v Jugoslaviji neizčrpen teren, ker naši ljudje rastejo kot konoplje. Francozi in drugi nam zavidajo, mi pa te prednosti ne izkoriščamo zadosti. In ker je naše zaledje res bogato in ker ima višina igralcev v košarki največje vlogo, vidim veliko možnosti za razvoj jugoslovanske košarke.

Boris Kristančič je v generalnem štabu jugoslovanske košarke in predsednik strokovnega sveta košarkaške zveze Jugoslavije. In ker je povrh vsega hala Tivoli njegov drugi dom, ne preseneča odločitev, da se potegujemo za organizacijo svetovnega prvenstva v košarki, ki bo leta 1970. Odločeno bo aprila prihodnje leto v Urugvaju. Do takrat pa bodo najbrž zrastle še večji Slovenci.

KDO JE NAJVEČJI?

Kdo je največji Slovenec, ne vemo. Vemo le, da jih je vedno več. Pa smo se zato odločili, da bomo poiskali pet največjih Slovencev in pet največjih Slovenek.

Priznamo, da nas je k tej misli napeljal prav naš košarkaški znanec, toda največje Slovence, ponos naše ožje domovine, bomo poiskali kar sami.

Zadeva je mnogo bolj preprosta, kot se zdi. Brez kakršnihkoli košarkaških ambicij vam ni treba storiti drugega, kot da nam v uredništvu pošljete vaš popolni NASLOV, ROJSTNE PODATKE, POKLIC in seveda VELIKOST v centimetrih. Da ne bo nesporazumov, bi bilo nemara dobro, da bi velikost potrdila najbližja ambulanta. Ko se boste merili, morate biti bos!

Pa še tole smo mislili, naj se dekleta, ki so manjša od 180 centimetrov, in fantje, ki so manjši od 195 centimetrov, ne bi potegovali za naslove največjih Slovencev in Slovenek, ker najbrž ne bi prišli v finale.

Mogoče bo komu nerodno in ne bi želel, da bi šlo njegovo ime v javnost. To nam napíše, in mi bomo mož beseda.

In da ne bodo prizadevanja in iskanje zastojni, smo se takole zmenili:

Prvih pet žensk in prvih pet fantov BOMO POVABILI 8. marca na pomenek v Ljubljano.

Uredništvo TT jih bo povabilo NA KOSILO, Zavod inž. Stanka Bloudka jim bo POVRNIL POTNE STROŠKE, oboji pa jih bomo POVABILI NA ENO IZMED HOKEJSKIH TEKEM, ki bodo ta dan na programu v skupini A v hali Tivoli.

To pa še ni vse. Trgovska hiša — MODNA HIŠA — ki ima poslovalnico tudi v Mariboru, bo PODARILA največjemu fantu BLAGO ZA OBLEKO z vsem priborom, ljubljanska veleblagovnica NA-MA pa bo največjemu dekletu PODARILA BLAGO ZA PLAGS.

To je torej vse. Zdaj je vrsta na vas, da zberete energijo in vse potrebne podatke pošljete čimprej v uredništvo, najkasneje do 1. marca.

OTVORITEV KRASNE NOVE ŠOLE: KAJ NAPRAVITI S STARO?

ČRN MADEŽ SREDI BELE KRANJSKE GORE

Na otvoritvi nove moderne šole je še vedno na prioriteten listi — kot tretja.

Toda stopimo vendar v šolo. Castiljivo poslopje še vedno stoji, v njem pa naj bi delovala moderna šola z modernimi vzgojnimi in učnimi metodami. Medtem ko imajo v novih šolah otroci copate, nosijo tu kar čevlje, drugače ne gre. Zbornica je obenem tudi tajništvo šole, ravnateljeva pisarna, shramba učil in skladišče najrazličnejših stvari. Predvsem pa je to zelo majhna soba.

V šolskih razredih pa je še slabše. Klop je postavljena poleg klopi. Če naj pride poslednji učenec k tabli, morajo prejšnji vstati kar štirje njegovi tovariši. Ker je v učilnici veliko ljudi, je zrak temu primeren: »Po dveh urah je tak zrak, da bi ga lahko rezal.«

Letos ima šola prvič samo dve izmenji, doslej pa so bile tri izmene. Otroci so prihajali v šolo v temi in se vračali ponoči. Dve izmeni gresta na račun upada rojstev. Šola pa ima še dve oddelčni šoli v Gozdu Martuljku in v Ratečah, ki bi se morali združiti z matično šolo.

Najtejmo še nekaj stvari, ki govorijo same zase:

- Tehnični pouk je v kleti Zdravstvenega doma.
- Šolska knjižnica je v župnišču.
- Šolska kuhinja je v privatni hiši čez cesto.
- O kabinetihih ni ne duha ne sluha. Edini kabinet-skladišče je na podstrešju. Stotine in stotine učil se tu

praši. Predvsem pa je v natrpanem prostoru težko najti tisto, kar potrebujemo. Malce ironično zveni, če zapišem, da je pedagoški svetovalec, ki si je šolo ogledal, izjavil, da je to učil najbolj opremljena tovrstna šola na Gorenjskem. Samo da teh učil ni kam dati!

Sto petdeset otrok, to je polovica vseh šolarjev, je vozačev. Na vlak ali avtobus čakajo v šoli. Če je prostor seveda, sicer jih morajo spoditi na cesto.

Šola v našem zimsko-sportnem centru razumljivo tudi nima telovadnice.

Pa kaj bi toliko očitali stari šoli? Sto sedem let ni majhna starost. Pred toliko leti je bila šola lepa in nova. Povrh vsega je bila predvidena za tri učitelje in za devetdeset otrok. Danes pa se stiska v šoli petnajst učiteljev in tristo otrok.

Vse do leta 1953 je bila to štiri-razredna šola, danes pa je popolna osemletna osnovna šola.

Šola je zidana s kamnom, ob najmanjšem popravilu se ruši kar del stene.

Solsko poslopje v Kranjski gori je torej staro, dotrajano, saj je služilo več kot sto let. Dosluzilo je. Ker stoji prav nasproti modernemu hotelu Prisanek, se pogosto zgodi, da stopi v šolo tudi kak tuji turist-učitelj, da se na svoje oči prepriča, kako je s solstvom v Jugoslaviji. Pravijo, da so ti tuji občirni in ne rečejo nič.

Drugi kraji in druge vasi v Jeseni-

ski občini pogosto očita, da se je v Kranjsko goro že tako in tako veliko investiralo. Res je, veliko! Šlej ko prej se bo to tudi najbrž bogato obrestovalo. Škoda je le, da se je ustavile prav pri investicijah za novo šolo. Tako pa ima Kranjska gora najmodernejše in tudi primerno drage hotele, prelepa pobočja z žičnicami in črn madež sredi vseh teh lepot.

V materialu, ki je bil pripravljen za trinajsto skupno sejo obeh zborov občinske skupščine na Jesenicah, pa beremo:

»V predračunu sklada za šolstvo je predviden za leto 1966 znesek 18.810 novih dinarjev za dokončno plačilo načrtov osnovne šole v Kranjski gori medtem ko je predvidevanje večjih sredstev za gradnjo objekta brez realne osnove...«

Priporočili bodo delovnim organizacijam, naj kaj prispevajo za šolo. Priporočili bodo občanom, naj podprejo gradnjo nove šole s samopriskevki. Priporočili bodo občanom, naj v tistem obdobju šolske obveznice, ki se prejemajo v hotelu Prisanek pravkar odpravljajo na smučanje, začudeno opazujejo ne naveden prizor:

Procesija otrok hiti iz mlčne kuhinje v privatni hiši čez cesto v šolo. Malico nosijo na nezavornih pladnjih. Sto sedem let je stara kranjskogorska osnovna šola. Le kakšno starost neki bo doživela.

JANEZ KAZET

m0321

ko perem volno vem,

da rabim

Perilo 64

za pranje vsega volnena svilenega in sintetičnega

BEG PRED ZASLEDOVALCI

Morda sva s Tonetom naredila zgolj eno usodno napako, da sva parkirala avtomobil na Glavnem trgu. Toda — drugje ni bilo prostora. To pa se nama je potem tudi kruto maščevalo.

Sicer pa — pojdimo od začetka: Domenili smo se bili (v razpisu pa je to tudi pisalo), da bo eden izmed najučinkaljših v avtomobilu in potem sporočili zasledovalcem, naj poiščejo drugega reporterja TT v enem izmed treh lokalov: v hotelu »Slavija«, v kavarni »Astorijski« ali pa v hotelu »Zamorca«. Mislili smo, da smo s tem pravzaprav akcijo že tudi končali. Vendar — kakšna kruta zmot!

Ura je bila natanko 15 in 35 minut. Stopimo iz naše poslovalnice, ki je tudi na Glavnem trgu v Mariboru, in imeli smo kaj videti! Našega fička ni bilo sploh videti, le gručo kakih dvesto ljudi, ki so se gnetli okoli njega, ne da bi bilo na njem kakršnokoli razpoznavno znamenje, ki bi jamčilo, da je to avto »TT« in v njem televizor.

Poleg je stal tudi miličnik, ki si je prizadeval delati red, saj so bili čakaajoči resna ovira za promet na Glavnem trgu.

— Kaj zdej? smo se vprašali.

— Kar je, je! — smo se strinjali v mnenju. Poizkusili bomo odpeljati, Tone pa je še skočil v poslovalnico po fotoaparata in teleobjektiv.

Toda nikar ne mislite, da je bilo tako lahko! Še preden sem prišel do avtomobila, so že vsevpred klicali: »Tovariš, jaz sem bil prvi, jaz sem bil...« Z velikim prizadevanjem mi jih je uspelo preprečiti, da se akcija še ni začela, ker ura še ni šestnajst. Še pomočjo prijaznega in po malem že popolnoma obupanega miličnika sem le odpeljal z Glavnega trga ob 15.55 minut. (Torej še vedno po propozicijah našega razpisa!).

Imel sem namen odpeljati po starem mestu na desni breg Drave, se malce voziti po Teznu in se pripeljati po novem mestu spet v mesto h gimnaziji, kjer bi parkirali, kakor smo se bili domenili. Toda — eno so misli in želje, drugo pa resnica in dejanje.

Zapeljal sem skozi gost spalin ljudi, med biciklisti in drugimi, ki so se fička krevčito oklepali. O zavijanju v levo ni bilo misliti, kajti videl samo naprej. Prestalo mi ni nič drugega, kot da sem zapeljal naravnost proti Kamencu in Mariborskemu otoku, misleč, da bom ušel zasledovalcem. Pritiskal sem na plin, kolikor se je dalo. Ko sem pogledal v vzvratno ogledalo, sem ugotovil, da nazaj sploh ne vidim. Prepričan sem bil, da zaradi višine televizorja in plašča, ki je bil na njem. Ze sem rahlo upal, da se mi je posrečilo uiti, ko nenadoma opazim, spet v vzvratnem ogledalcu, spranjo svetlobe. Zgrozil sem se: ne vedoč, da sem v tej »dirki« peljal na odbijaču tri ljudi, sem brž zapeljal v stransko ulico, ki je bila zaradi popravila zaprta in označena: »Bepovedan promet, ter ustavil. Tedaj pa sem imel kaj videti: z odbijača so skočili trije, neki starejši fant in dva dvajsetletna pobičla! Za menoj so bili trije fičiči, nekaj kolesarjev in celo nekateri, ki so tekli za našim fičkom. Razkurjen in

prestrašen nad mislijo, da bi lahko prišlo do velike nesreče, sem zakričal: »Zdaj pa je dosti tega, ker bom poklical policijo! Zasledovalci so videli, da gre zdaj zares, vendar so svoj načrt in namen, vsekakor priti do televizorja, spremenili. Ko sem novič odpeljal, sta me takoj prehitela dva mopedista, se postavila predme kot častno spremstvo in s cikcak vožnjo me nista spustila naprej. Za menoj pa še vsi drugi avtomobilisti, kolesarji in motoristi. Peljal sem »z drugo« (hitreje nisem mogel!) in preostalo mi ni nič drugega, kot da sem vozil tako »v past« vse do gimnazije. Tam sem ustavil in se najprej močno pomučil, da sem lahko sploh odprl vrata med huronskim vpitjem: »Tovariš, jaz sem prvi!«

— Ste natanko prebrali razpis? — bolj kričim kot pa vlijudno sprašujem.

— Smo!

— Potem pa morate poiskati našega reporterja, ki sedi v...
Ljudje so se razbežali kot piščeta, če se mednje zapodi pes.

Medtem pa je priteknel za nami tudi Leon Petelinšek, učencem VI. razreda šole »Franca Rozmana«, ki je bil prej eden tistih »visečih« na odbijaču. Prijaznemu pobiču smo dali tolažilno nagrado-gramofonsko ploščo, pozneje pa sem ga povabil še na malinovec k »Zamorcu«, kjer smo se sešli, kakor smo se bili domenili. Predvsem zaradi tega, da sem ga pošteno ostel. Ko sem mu rekel, ali se zaveda, do kakšne nesreče bi lahko prišlo, mi je iskreno in malce prestrašen povedal:

— Ko bi moj atek to vedel, kak bi me našgal!

Lojze iz Sakušaka

V restavraciji hotela Zamorca nekaj čez četrto popoldne ni bilo gneče. Pa mi je bilo zares kar malo nerodno, ker sem vedel, da bo vsaj tako je kazalo. In še tu! Ušedel sem se v kot, razgrnil TT — to je bilo namreč razpoznavno znamenje — naročil pelinkovec in čakal.

Pa ne dolgo.

Dobrih petnajst minut čez šestnajsto

je v restavracijo zasopel in plaho stopil mlajši nesreče, sem ozrl po lokalu in odšel naprej v sosednjo sobo. — Prijatelj išče, sem si mislil. Potem se je vrnil in odšel proti vratom. Ze med podboji pa se je zaustavil, se še enkrat ozrl po sobi in se mi v zadregi nasmehnil. Počasi je pristopil k mizi.

— Oprostite, saj se morda čudno sliši, nekaj vas bi rad vprašal? je dejal tiho.

— Kaj pa, kar vprašajte.

— Saj je čudno... pa vseeno. Ste vi morda od TT?

— Sem!

Hip kasneje, ko se je usedel k mizi, je prihitel v sobo zadihan fantič in jo ucvril naravnost k nam.

— Ste vi od TT?

— Samo nekaj trenutkov kasneje je bila okrog mize že gneča.

— Ste pazljivo prebrali razpis? sem povprašal Alojza Salamuna, medtem ko je pisal svoj naslov na naslovno stran zadnjega TT. Alojz Salamun, star dvajdvajset let, doma iz Sakušaka št. 11 pri Juršincih pri Ptuj.

— Poslušajte, Lojze, televizor bo vaš, samo še na vprašanja bo treba odgovoriti. Kje stoji za mariborsko območje televizijski oddajnik?

— Lojze se je rahlo vznemirjen presedel na stolu.

— Na Pohorju.

Vedel je tudi, na katerem kanalu oddaja, ko pa smo ga vprašali, kako se piše naš športni urednik, doma iz Maribora, pa se je skoraj zataknilo.

— U... U... Ubeleis Herman, ne! Henrik!

In tako si je Lojze televizor tudi prislužil.

Težko je opisati obraz skromnega fanta, ko smo mu povedali, da je televizor zares njegov. Medtem je bilo okrog mize že kar preveč živo in deset tolažilnih nagrad Elektrotonne — to je deset gramofonskih mikroplošč — je bilo težko razdeliti, ko se je toliko rok poganjalo proti mizi.

Prijeto vzušje je pokrivala tovarišica iz Zamorca, menda upravnica, ki nas

je nahrulila z muljarjo, čeprav je direndaj trajal le nekaj minut, in vplila na nas, da ne potrebujemo nobene reklame in naj izginemo.

Med vrati pa smo se srečali z upokojencem Leonom Heclom, ki je prišel skupaj s svojo ženo v upanju, da se bo morda sreča nasmehnila njemu. Dejal nam je, da je dolgoletni naročnik TT in da vsako številko skrbno shranil. Na uredništvu pa smo se potem dogovorili, da bomo tovarišu Heclu pošiljali TT eno leto brezplačno.

In še kratka zgodba o našem nagradencu.

Lojze je pripotoval v Maribor pravzaprav povsem slučajno. Prišel je namreč na avdicijo za radijsko oddajo »Pokaži, kaj znaša«. Ze v Ptuj si je kupil TT in ker je imel v Mariboru popoldne nekaj časa, je stopil malo naokrog za našim, sedaj že njegovim televizorjem. Kot vidite, se mu je vsekakor izplačalo!

Lani septembra je Lojze prišel od vojakov. Prej je bil zaposlen v TAM, po vrnitvi pa ga niso več vzeli v službo. Lojze je sedaj tako rekoč brezposeln in pomaga mami doma na kmetiji.

— Šel bi delat kamorkoli, samo da bi dobil delo! nam je potožil.

Lojze je sicer pekovski pomočnik, v TAM pa se je pričel za delo v vzmetarni. Dejal je, da se mu je to pot prvič v življenju nasmehnila sreča. Mirno in tiho nam je v svoji skromnosti pripovedoval, da doslej v življenju še ni okusil veliko lepega. Oče mu je umrl, ko je bil še otrok, mati je ostala sama s štirimi otroki, pred nedavnim pa mu je še brat zbolel za tuberkulozo.

— Redno berete TT?

— Sedaj, ko nisem zaposlen, nimam denarja, da bi ga redno kupoval.

Zaželel smo mu veliko sreče na avdiciji, dober televizijski sprejem in pa da bi čimprej dobil delo.

— Saj mama sploh verjela ne bo. Se vam ne zdi, da je to pot sreča s svojimi večno zavezanimi očmi zares pravilno izbrala?

Tof — I. A.

Vsaka novost razveseljuje!

Taft — novi lak za lase vas bo še posebej razveselil. Reši vas bo strahu pred vetrom in vlažnim vzmetom. Enostavno ga nanesite po laseh in vaša pričeska bo obstojna in urejena.

Če želite prav izbrati — vzemite Taft, novi lak za lase!

Zlatorog

PO NAŠI DEŽELI NEKOČ IN DANES

ČESKI MEZZOFANTI

Ves svet se je čudil kardinalu Mezzofanti-ju, ki je govoril 28 jezikov; marsikdo je mislil, da se nikdar več ali saj dolgo ne prikaže taka izvanredna prikažen. Toda 11. dan letošnjega februarja je svetu pokazal mladca, ki govori 31 jezikov; isti dan namreč je v Pragi mladenec, 23 let star, Sercl po imenu, iz vseh 31 jezikov imel izpit (izpraševanje) pred jezikoslovnimi prvaki vprico deželnega zastopnika in mnogo izbranih poslancev. Jeziki, iz katerih je bil izpraševan, so bili ti-le: češki, poljski, ruski, hrvaški, bulgarski, francozi, angleški, laški, španski, portugalski, magjarski, švedski, danski, holandski, rumunski, arabski, turški, novoogrški, hindostanski, kitajski, japonski, malajski, hebrejski, perzijski, arnavski, tibetanski, mongolski, manjurski, sanskritski, ciganski in nemški. V vseh teh jezikih g. Sercl govori vrlo in glauko, v nekaterih tudi stenografuje. G. Sercl je pravi Čeh, rojen je v okolici Berounski, pri vsem tem si ga laste Nemci, trde, da je njihov »Waldsmann«.

Novice, 14. marca 1866.

DRUŠTVO NARODOV SPREJELO NEMČIJO

V znani reformacijski dvorani v Zenev se vrše plenarna zborovanja Društva narodov. Kakor znano, se je pretekli teden zopet vršilo zborovanje Društva narodov; najvažnejša točka dnevnega reda je bil sprejem Nemčije, kar utesniti imeti dalekosežen vpliv na evropsko politiko.

Ilustrirani Slovenec, 14. marca 1926.

OGLEDALO

Sedaj pripravljiva inscenacijo dveh Verdjevih oper: »Astartas« v dunajski državni operi in »Kavalijska z roko« v londonski Covent Garden operi.

(Nedeljski dnevnik, 13. februarja — Novice brez naslova)

Treba bo sporočiti Luchinu Viscontija, o katerem je govora, da je opere »Kavalijska z roko« napisal Richard Strauss, sicer lahko pride v Londonu še do bliamže.

Pele, saj ga poznate, se še ne bo poročil. Vzrok: letošnje svetovno obel, nič ni tako veselje kot zasnežen breg in kopica otrok.

(Ljubljanski dnevnik, 24. januarja — podpis pod sliko v »Malce domačega« in malček tujeja).

Pele na poročnem potovanju — Sloviti brazilski nogometaš PELE, ki bo nastopil na SP v Angliji, bo prispejal s svojo soprogo na poročno potovanje v Evropo.

(Ljubljanski dnevnik, 2. februarja — med športnimi vestimi)

Najprej se pripeljejo Peleju v podpis zasneženi bregovi in kopica otrok. potem pa čez nekaj dni se sam sebe demantira.

Nevihta se je razbesnela na drugi seji nove vlade. Nekateri ministri niso verjeli, da je minister Figon napravil samozmor...
(Delo, 1. februarja — Generala so imeli za norca)

Dobro, da francoski ministri ne be-ro »Delas«, ki je povadignilo gangsterja Figena v njihovega stanovskega kolego...

TURIZEM PO DVEH TIRIH

Da bi si napravili življenje lepše in si utrdili upanje v lepšo prihodnost, si ljudje včasih izmišljujemo čudovite neumnosti. Bolj ko je v kakšni deželi življenje dinamično, več takih neumnosti je izrečenih in storjenih. Le da ponekod vgenjema oprostijo, drugod pa jim pokažejo vrata. Pri nas smo širokogrudni. Tiste, ki ga polomijo ali lomijo, obravnavamo milo. Največkrat jim radi damo možnost, da svoje ideje in dela popravijo. Erare humanum est.

Toda menim, da tisto, o čemer bom zdaj pisal, ni neumnost, marveč resnično genialna misel. Če sem v zmoti, mi tako nihče nič ne more. Danes trdim, da so tudi vifolčasti kozji, jutri bom rekel, da je to nesmisel. Erare humanum est.

Prišlo mi je na uho — Slovenci smo majhen narod, skoraj vse pridevki skomur na uho, če drugače ne, po časopisu — da je nečje neki ugleden možakar predlagal imenitno misel za pospešitev turizma in gostinstva.

»Tovariši, sem za dvojne lokale!« je

lepega dne razglasil uglednim poslušalcem.

»Kako to mislite, za dvojne?«

»Kakol? Eni bodo za tuje turiste, kjer bo udobja na pretek in bodo seveda zelo visoke cene, drugi lokali pa bodo za domače, manj zahtevne turiste, kjer bodo vladale skromnost in nizke cene.«

Priznati moram, da me je zamislil prevzela. Predvsem zato, ker mi je jasno, da brez cenenka ni palač. Jaz pa sem — in še kakol! — za palače, hotele, ceste, kopalnice, zabavišča. In ta ideja vse to omogoča!

Zamislite si naše mesto, zamislite, kako močno bi se razvilo, kako čudovito bi bilo čez pet, deset let, če bi se oprileli te politike! V njem bi kar mgoleto naših »hiltonov« z dvigali, ki te v nekaj trenutkih potegnejo v 31. nadstropje. Ob vseh tih velikanov pa bi se vrstile skromne, a lične, nacionalno opremljene menze, stari tišlerji in pivnice za domače turiste. Na drugem kraju, recimo v starem delu mesta, bi se lesketali kabareti s svetovnimi zvezdami in dragimi or-

kestri, american bari, restavracije — vse v dragem marmorju in kromu — za tuje turiste. V četrti, recimo čez reko, pa bi se vrstile gostine, točilnice, vintoci, bijeji — za domače.

Okrog mesta bi se vile na stebrih prave avtostrade, ekskluzivno za tuje imuzne, pod njimi pa bi tekle stare dobre prekušene makadamarice — za domače in cenene avtomobile.

Skratka, mesta bi uredili po najsoodobnejšem turistično-urbanističnem dvojnem načrtu.

Ob pogledu nanj bi človeku kar srca zavrisalo. Edino, kar me skrbi, je le to, kako prepoznati tučca — ali imetnika deviznega računa — kar na zunaj. Zakaj bilo bi prav spšno, če bi moral turist kazati vsakemu vratarju ali miličniku svoj potni list in morda celo traveller's check ali legitimacijo. Bila bi namreč prava katastrofa, če bi domačini popolnili kak kabare in pustili tam nekaj ušvihov sto dinarjev. Ali pa če bi prišel v kak obrat družbene prehrane tujec in tam recimo za šalo z enim bankovcem pokupil vsa kosi-

la. V nevarnosti bi bilo gospodarstvo, da, celo politična linija.

Toda že imam nared genialno poleg — misel.

Ljudje z obilnimi devizami, zlasti seveda tujci, naj bi, recimo, nosili na ovrtnikih določeno znamenje, tako da bi se že na zunaj videlo, v katere lokale sodijo. Morda posebno zvezdico, morda rdečo lasuljo, ali pa bi si v ta namen posebej pobarvali polt. Nemara pa bi lahko naredili nasprotno. Zaznamovali naj bi tiste, ki sodijo v lokal za domače turiste. Kaj bi tujece obremenjevali z znamenji!

Seveda, saj vem, so ljudje, ki bi takoj hoteli pokopati te čudovite predloge s tem, da bi bilo potem naše mesto podobno kakemu Montgomeryju v Alabami. Toda pravim, da to pri nas ne bi bil noben problem. Zakaj brž ko bi tak turizem na dveh tirih pridiral dovolj deviz, bi sama po sebi izgnila segregacija, če naj uporabim ta zlobni termin, ki ga otopo ne bodo pozabili omenjati. Tako rekoč čez noč. Zakaj občani in mesto bi z devizami od tujega turizma tako obogateli, da bi si lahko vsi omislili devizni račun z lepim kupčkom konvertibilnih denarcev. V mestu bi zavladala spšna blaginja. In tedaj znamenja ne bi bila več potrebna...

Sicer pa je to, da vam pomem po pravici, le prečuden sen prevlekega optimista in nemara slabega poznavalca razmer — kar v naši družbi ni prehuda napaka.

J. TURK

SREČNA DRUŽINA — TT — SREČNA DRUŽINA — TT — SREČNA DRUŽINA

TOKRAT SO SREČNI CVIKLOVI

Kaj je največja težava v vašem kraju? se je glasilo prvo vprašanje četrtega kola naše nagradne igre »Srečna družina«.

— Slaba cesta, — je odgovorila Amalija Cvikel, naša nova nagradjenka, ki ji bo TT povrnil vseh 70.000 starih dinarjev, kolikor jih je januarja porabila za gospodinjstvo.

In cesta iz Zalca v Gotovlje, kjer je doma Amalija Cvikel s svojo številno družino, je v resnici usmiljena vredna. Zdelana je, kot bi treščilo vanjo, in blata je ravno prav za opekarno.

— Saj je bila tu, kjer mi stanujemo, včasih opekarna, — je pritrčila od novice o denarju radostna Amalija.

— Do petinpetdesetega leta so delali zidake. Zdaj ni več peči, niti ute. Ostalo je le blato in spomin na občinsko opekarno, ki so jo opustili zato, ker zemlja ni bila ustrežna in ker je šlo delo na roko prepočasno izpod rok.

Tudi tokrat je imel žreb srečno roko, ko je med 5368 prispelnimi kvetvami izbral Cviklove družino iz Gotovelj.

— Ata je upokojenec, pri Hmezadu je bil delavec, 33.000 dinarjev dobi pokojnine skupaj z otroškimi dodatki, otrok pa imam šest. Eden je pri vojaki, dva hodita v službo, najmlajša hodi v šolo, dva pa sta brez dela.

— Kako, brez dela?

— Milan je zdaj star 18 let, delal je v tovarni v Libojah, pa so jih julija 30 opustili. Med njimi je bil tudi naš. Pravijo, da zaradi reforme. Trezika pa je končala šolo in zdaj ne vemo, kam z njo.

— Pa fanta, ki hodita delat?

— Sta pridna. Franc se vsak dan s kolesom vozi v Celje, Fridi pa hodi na delo v cinkarno. Vsak prispevata po 15 ti-soč dinarjev, ata gre pomagat ljudem, imamo pa 7 arov rodovitne zemlje.

— Kdo jo obdeluje?

— Sama.

— Zakaj pa je ne tista dva, ki sta doma, brez dela?

— Ze najdeta kakšen izgovor. Pravita, saj ni veliko in boš že sama lahko naredila.

— Sedemdeset tisočakov ste porabili januarja: za kaj je šel pretežni del denarja?

— Za premog, za dve in pol tone veleničana sem dala 24 tisočakov.

— V kupon ste napisali, da ste z najtežjim srcem segli v žep za nakup pre-moga?

— Res, raje bi dala za živče.

— Koliko porabite za hrano?

— Včasih mi je petdeset jurjev premalo. Težji bolj pasje pritisnemo.

— Kaj jeste?

— Fižol, žganec, zelje pa kaknega domačega zajca ob nedeljah. Za meso nimam denarja.

— Ampak srečna družina ste nemara kljub temu?

— Oja, smo.

— Po čem to sodite?

— Ne vem, otroci so navezani na dom.

— Na kaj se mož najbolj jezi?

— Na draginjo.

— In kaj boste z denarjem?

Mama Amalija se je veselo nasmehnila. Z najmlajšo, ki hodi v šolo, sta se lju-beče pogledali.

Malčica bo dobila plašč. Malo večjega da ji bo prav še drugo leto. Ja, pa čevljev smo potrebni in blago za obleko si bom kupila.

Malčica in Milan, ki sta bila ravno doma, pa mama so se pred fotoaparatom vrgli v vta gmašen gvant in postavili na prag skromnega, a z ljubeznijo zgrajenega domačega ognjišča. Pristrčen kuža He-ri je veselo poskakoval okrog domačih in prav nič ni žaloval za klobaso, ki mi jo je mama Amalija stisnila v slovo.

— Nimamo drugega, pa tole vzemite, za popotnico, ko ste tako daleč prišli. In prišel sem rad. Ne zaradi klobase. Zaradi Cviklovih.

E. HRAUSKY

SREČA V POKLICU

Na Prešernov dan, 8. februarja so dobili Prešernove nagrade: Josip Vidmar ob izidu knjige »Misli«, dr. France Stele za prispevek k razvoju slovenske likovne umetnosti, prof. ing. arh. Ivan Vurnik za prispevek k razvoju slovenske arhitekture in Duša Počkajeva, igralka, za gledališki opus v letu 1965.

Stanovanje v Prijateljevi ulici. Stanovanje v velikem novem sivem bloku. Stanovalec je po ustavi zajamčena nedotakljivost njihovega zasebnega življenja. Stanovanje igralske para Duša Počkajeva — Lojze Rozman danes nima te zaščite. Ključko si podajajo televizijski snemavec, časopisni fotograf in novinar. Duša Počkajeva jih sprejema s poklenim nasmehom. Kako uro pomne bo stopila na slavnostni oder, da prejme nagrado za svoje delo — Prešernovo nagrado.

Mudi se že, zato so vprašanja kratka, odsekana, odgovori zgoščeni.

— Kaj vam pomeni Prešernova nagrada?

— Zame je to gotovo veliko priznanje, na katerega niti upati nisem mogla. Sem pa zelo ponosna, ker sem nagrajena skupaj s svojimi tremi profesorji. Josip Vidmar je bil moj profesor na igralski akademiji, Ivan Vurnik na arhitekturi, Franceta Steleta pa sem vpisovala, no, ravno na predavanja nisem hodila.

— Nekaj dni boste v središču pozornosti. Vam bo delalo to preglavice?

— Res je, danes sem že ves dan zaposlena s tem. Intervjuji...

(Ko to govori, ima na ustih ves čas svoj značilni smehljaj. Strizletni sin jo sprašuje: Zakaj imaš lakirane nohte, mamica? — Matija me intervjuja od jutra do večera, pojasnjuje igralka)

— Imate radi svoj poklic?

— Da, zelo. Srečna sem, da imam poklice, ki me veseli.

— Zakaj?

— Morda zato, ker imam uspehe. Ni se mi treba boriti za vlogo, tako kot komu drugemu. Kljub temu, da je delo fizično naporno in da občasno pomanjkanje spanja, mi je čas, ki ga prebijem pri delu, v zadostjenje.

— Zakaj ste se odločili prav za gledališče?

— Kriva je družina. Študirala sem arhitekturo. Zaradi prij-

teljev, ki so bili bolj igralsko navdahnjeni, sem šla na igralsko akademijo. Če sem čisto iskrena, nisem imela preveč resnih namenov. Ko pa sem se začela s tem čisto resno ukvarjati, sem dobila tudi pravo veselje in ambicije, ki jih prej nisem imela.

— Če bi izbirali še enkrat?

— V izbrala isto.

— V kateri vlogi ste se počutili najboljše?

— Bilo jih je več. Vsakih nekaj let igram vlogo, ki jo imam rada. Zame pa je navadno najboljša zadnja vloga, če je količkaj dobra, zato ker me takrat najbolj zanima.

— In v kateri ste se počutili najslabše?

— To dobro vem. To je bil kuharček v mladinski igri Princiska in pastirček.

— Ali se spominjate kritike te vloge?

— Kritike se ne spomnim, spominjam se le kolegice, ki mi je rekla, da sem zgedala kot kaka stara teta.

— Pokojni pisatelj Herbert Grün je objavil pred časom v TT pravcat slavospev vaši igralski kreaciji v Hladnikovem filmu Ples v dežju. Radi delate pri filmu?

— Ne morem reči, da mi je kak poseben užitek igrati v filmu. Ravno tisto vlogo sem delala s težavo, ker je bil Hladnik tako zahteven. Delo pri tem filmu mi ni bilo v zabavo. Nasprotno pa je bilo delo pri Amandusu, igrala sem le manjšo vlogo — pravi odidi.

(Matija razgovor dolgočasni, zato priziga televizor. Na malem ekranu se kažejo obrisi likov ameriške risanke)

— Kakšne filme pa najraje gledate?

— V kino ne hodim več. Prav rada pa gledam filme na televiziji. Nimam rada zabavnih in revijalnih filmov, dobra kriminalka pa me vedno zanima. Najboljši film pa ostanje Otroci Paradiža. Ko sem ga gledala, me je

zelo prevzel. Do smrti ga ne bom pozabila.

— Ali greste kdaj tudi v kakšno drugo gledališče razen v Dramo?

— Pravzaprav ne. Težko se spravim od doma, če imam kak večer prost. Odločila pa sem se, da bom vsekakor odšla v Sentjakobsko gledališče. Na televiziji sem videla njihovo Veroniko Deseniško. Presenetila me je zelo lepa kultura govora, pa tudi igralske so bili simpatični. Mislim, da je za amatersko gledališče to zares lep nivo.

(Matija je ves zagledan v dogajanje na ekranu. Zunaj je mrko in sivo zimsko popoldne. Zdi se, da vsi komaj čakamo, da bo rastlinje ob Gruberjevem prekopu ozelenelo)

— Kaj mislite o režiserjih?

— Zame še vedno velja, da je Bojan Stupica genialen režiser.

— V vaši družini pogosto govorite o gledališču?

— To je vsakdanja tema pogovorov. Snevi nikoli ne zmanjka: o vlogah, o uspehih in o neuspehih, o kritikah. Ta snov je tudi vzrok družinskih prepričkov.

— Ali imate prosti čas?

— Lansko poletje sem ga pa zares imela. Sicer pa ga je tako malo, da ga moram uporabiti za spanje, ali pa za sprehod s sinom.

— Kaj delate v prostem času?

— Če ne berem, potem igram pasjanso. Ne, nobenih konjčkov nimam, če mislite to. Če bi imela več časa, bi več spala. Se najbolj všeč pa mi je bilo hoditi na izlete ali na potovanja s kakšno ladjo.

(Mali Matija je se ves vživel v dogajanje na ekranu. Oči mu živo sijajo.)

— Ali želite, da postane tudi vaš otrok igralka?

— Ne bi želela, zato, ker je naporno. Če pa bi imel talent, mu ne bi branila.

— Ste radi mati?

— To sem pa raje kot v katerikoli vlogi, čeprav je tak sin že

lo zahteven. Odkar imam otroka, gledam na svet čisto drugače.

— Omenili ste, da berete knjige. Katero berete sedaj?

— Oh, tega nikar ne zapišite. Moravievo Rimljanko. V zamudi sem, kajne? Ni mi preveč všeč, pa tudi taka pornografija ni, kot so govoriili. Zame je zanimiv psihološki oris glavne junakinje. Ko berem, se tako vživim, da se istovetim z glavno junakinjo. To mi pomaga tudi v gledališču. Pri oblikovanju novih vlog ne morem vedno črpati samo iz sebe.

— Ali imate tudi neposredne stike z gledališkim občinstvom, oziroma s filmskim?

— Zelo veliko jih prosi za fotografije. Toda ti me poznajo samo iz filmov. Največ pisem je iz drugih republik. To so večinoma še otroci. Dobila sem tudi nekaj pisem ljudi, ki so me videli v gledališču. To so resna pisma gledaliških entuziastov. Neka gospa na me je v pismu strogo grajala za vlogo v Lepi imperiji, ki smo jo igrali na radiu. Pisala mi je, da kvarim mladino. No, razumela, da sem samo »trala. Očim je živela v veri, smo si vse skupaj izmislili rali.

(Matija se je pri gledanju pridružil tudi očka — igralec Lojze Rozman.)

— Kaj danes igralec najbolj pogreša?

Duša Počkajeva razmišlja. Prosim za sodelovanje tudi Lojze Rozmana.

— Mir, pravi on.

— Da, mir. Možnosti pa ima več, več kot včasih. Lahko vidi igralske stvaritve kolegov vsega sveta — po televiziji, v filmu, na gostovanjih.

Zvečer je stopila pred luči, skupaj s svojimi profesorji, da prejme priznanje za svoje delo. Tega priznanja je veselo tudi njeno gledališko in filmsko občinstvo.

JANEZ KAJZER

VAŠKO GLEDALIŠČE: LESENA LOPA

Stoje v naši ožji domovini lesene, dotrajane, neudobne in neprimerne dvoranice, stoje tudi komaj primerne, puste in v današnjem času že neudobne dvorane, stoje tudi dvorane-palače, obložene z marmorjem in s steklom, ki so veljale milijardna sredstva. Zelim si jih čimveč, teh poslednjih dvoran, ne sicer marmorja in ne pretiranega razkošja, pač pa udobnosti, dvoran in prostorov, kjer bi se prijetno počutili in kamor bi radi zahajali.

Dvorane same pa še ne pomenijo nič, oživljajo jih ljudje. Tudi v najbolj pusti in najbolj neprimerni dvoranici dostikrat kipi živo življenje, ker tako hočejo ljudje, v dvoranah-palačah pa dostikrat veje le hlad marmorja in stekla. Obstaja pa celo vrsta krajev in naselij, ki ne premorejo ničesar, niti najbolj skromne dvoranice ne. Tam služi namesto dvorane skedenj, vaška gostilna ali mlo nebo, seveda le, če so tudi gledališki amaterji, navadno pa v takih pogojih niti teh ni. Zanimalo nas je, kakšen je odnos med dvoranami in ljudmi, kakšno je gibanje, ki požene domačine v gledališka prizadevanja in kakšno se vzroki kulturno družabnega mrtilva v krajih, kjer bi to najmanj pričakovali. V več prispevkih bomo skušali le ugotoviti stanje, komentir prepričamo bralcem. Začnimo z ogledom dvorane v Podkorenu. Kraj je lep, dvorana pa je lesena.

Visoke in bahave, pa tudi lepe alpske hiše se košatijo v zimskem soncu. Podkoren leži na najbolj severozahodnem koncu Jugoslavije, obe meji, italijanska in avstrijska, sta blizu. Tod žive kmetje, pa delavci, ki imajo poleg še nekaj krp zemlje. Smučišča so blizu, zato se tudi turistov ne manjka.

Dvorana ali podkorenski kulturni dom stoji pred vasjo, za kozolci. Gledališko življenje v Podkorenu vodi domačina, zakonca Oman: Vinko, 59 let, upokojen tovarniški delavec, in Pavla, 57 let, gospodinja in mati šestih otrok. Poiščem najprej Pavlo Oman. In že se napotiva k dvorani. Treba je pregraziti zadnji sneg, saj je lesena dvorana precej odmaknjena od ceste. Pavla Oman pojasnjuje, da je bilo leseno poslopje zgrajeno med dvema vojnama. Nekti obrtnik je v tem poslopju predevalol olje, pa ga je prehitela vojna. Po vojni služi dvorana samo za kulturno družabne prireditve.

Dvorana je lesena in temna, pa zadosti velika. Kadar je predstava, sede ljudje na lesenih klopih. Na vso moč kurijo peč, pa ne izda dosti. Od vsepovsod vdira v prostor leden mraz. Drva si preskrbe sami, sami jih tudi razžagajo. Kadar je igra, je dvorana polna, gledalci sede v plaščih, bolj ko peč in plašči pa jih greje domača beseda in domače petje. Igralci na odru dobesedno zmrzujejo. Gledaliških vaj ne morejo imeti v dvorani, razen zadnjih, vsaj pozimi ne, zato se učijo iger kar v kuhinji pri Omanovih. Tam jih vsaj ne zebe.

Gospodinja Pavla Oman — kdo v Podkorenu je ne pozna — pripoveduje: »Od otroka ven igram. Igrajo tudi moje tri hčere in sin. Nazadnje sem igrala grofico v igri iz grofovskih časov Prisegan.

Igro uprizore najprej v Podkorenu, potem pa vasašejo po vaseh do Zirovnice. Ker pa je Pavla Oman doma iz Selc v Selški dolini, imajo navezane prijateljske stike tudi s tamkajšnjo igralsko družino. Zdad gostujejo Podkorenčani v Selcah, zdaj Selčani v Podkorenu. Ker so navajeni na majhen domači oder, imajo tudi na gostovanjih najraje majhne odre, veliki jih zmedejo.

Petnajst do dvajset igralcev imajo sedaj, to so predvsem starejši ljudje, mlajše je težko dobiti, ker imajo premalo časa.

Ema izmed igralk se je pravkar prišla malo pogreš k Omanovim. To je Justa Pristov, 57 let. Rada pove: »Na vaje sem prišla v vsakem vremenu, pa saj nimam več kot pol ure daleč.«

Vrata hiše pri Jurgelcu (tako se pravi pri hiši po domače) so vedno odprta za vse, ki imajo radi gledališče.

Kaj pa igrajo?

Pravijo, da to, kar dobijo, predvsem stare domače igre, take čim bolj preproste, da jih lahko zaigrajo brez večjih stroškov. Nekaj naslovov: Pričarani ženini. Nevesta iz Amerike, Sezonska ljubezen, Roža na trnju. Poslednje dve imenuje Pavla Oman »spevoigrice in ju je napisala kar sama. Navno romantičen tekst povezuje predvsem domače pesmi, ki jih ljudje radi poslušajo. Za Rožo na trnju je dobila celo Cufarjevo nagrado. Usmerjenost gledališkega repertoarja najboljše ponazarja zaključna misel iz Rože na trnju:

Kdor hoče dobre volje bit, naj pride brez skrbi, bo videl de najlepše še pri nas se tu živi.

Vsebinsko podkorenskega gledališča je torej navno romantična. Naše najboljše gledališko amatersko uprizorja danes tudi sodobna dela, tudi najtežja dela. Nikakor pa ni potrebno, da bi se tudi Podkoren vključil v tak kalup. Njihovo gledališče, čeprav brez velikih umetniških ambicij, je simpatično, je privlačno. Privlačno je za igralce in domačine, ki morajo mimo vaj tudi odmetavati sneg do dvorane, kuriti peč in ribati pod. Če so jim igre prekratke, jih sami podaljšajo, Pavli Oman teko verzi kar sami. Za dedka Mraza je zložila dolgo pesem, ki so jo recitirali otroci. Pred leti pa so na vasi uprizorili tudi kmečko ohcet, ki so jo z veseljem prišli pogledat tudi turisti iz Kranjske gore. Tuji turisti, Angleži, ki so bili nastanjeni v podkorenskem hotelu, so si šli vsi »kot eden pogledat neko angleško komedijo, ki so jo nastudirali domačini.« Nekateri besede in stavki so bili angleški, se spominja Pavla Oman. »Najbrž jih nisimo najboljše izgovarjali. Angleži v dvorani so pokali od smeha. Smejali so se tudi takrat, ko ni bilo v igri nič smešnega.«

Pa vseeno jih igre nekaj stanejo. Vstopnice so po sto starih dinarjev, za otroke polovico. Zveza svetnih društev jim da na leto kakih trideset tisoč starih dinarjev. Ni veliko, pa tudi s tem si pomagajo.

Dvorano bi radi popravili. Izdelali so že velika okna, toda pozneje so ugotovili, da bi morali skoraj vse podreti, če naj jih vgradijo. Tako se morajo sprijazniti s mrazom in s preprihom.

Zanima me, kako da po vojni, ko so rasle dvoranek kot gobe po dežju, v Podkorenu niso ničesar začeli.

»Saj smo začeli, začeli smo, pa smo hitro nehali. Zemljišče smo imeli, pesek smo že sejali. Potem pa so začeli govoriti, da bo v dvorani kotel, pa ni bil nihče več voljan dela.«

»Kakšen kotel?«

»Kotel. Takrat se je veliko govorilo med ljudmi, da se bodo vsi hranili iz enega kotla, pa ni bil nihče preveč navdušen.«

Potem stopiva pogledat še televizijsko sobo, ki je sredi vasi. Televizorjev je na vasi manj kot prstov na eni roki, zato je televizijska soba vsak večer polna. Stole so dobili iz jeseniškega gledališča, stare, pa so še dobri. Obiskovalci morajo plačati sto starih dinarjev na mesec. To je za drva in za naročino, pod pa poriba kar Pavla Oman sama.

In kaj ljudje najraje gledajo?

»Igre in drame. Če jih Ljubljana gor da, se nam veliko bolj dopadejo. Pa narodni plesi, balet in drsnje. V tej sobi so tudi predavanja. Zelo radi pridejo poslušat tudi tisti, ki ne gledajo televizije, predvsem starejši. Najraje pa imajo predavanja o tujih krajih in tujih ljudstvih, še posebno, če kažejo zraven lepe slike.«

Na vasi srečamo tudi eno najbolj zvestih obiskovalk domačega gledališča, Heleno Podlipnik, 72 let. Takole se odreže: »Rajtam, de nobene igre ne zamudim. Vse me zanima: igre, televizija, knjige. Vse preberem, kar dobim. To pa zato, ker v mladosti nisem imela priložnosti, pa sedaj nadoknadim.«

Lahko bi rekli, da se je v Podkorenu ohranilo domače ljudsko gledališče, ki sicer ni v duhu sodobnih amaterskih prizadevanj, toda daje vsaj svoj pečat. Ne moti jih niti neudobna lesena dvorana niti mraz. Igrajo kot vedo in znajo. Lesena dvorana v Podkorenu postane ob večerih kristalna palača. I. K.

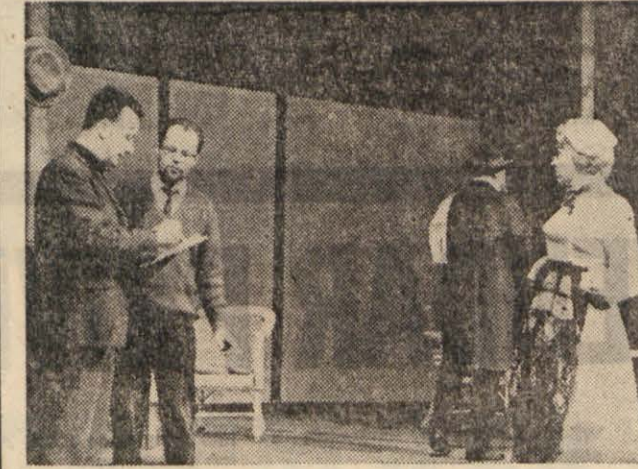

KULTURNA FOTOKRONIKA

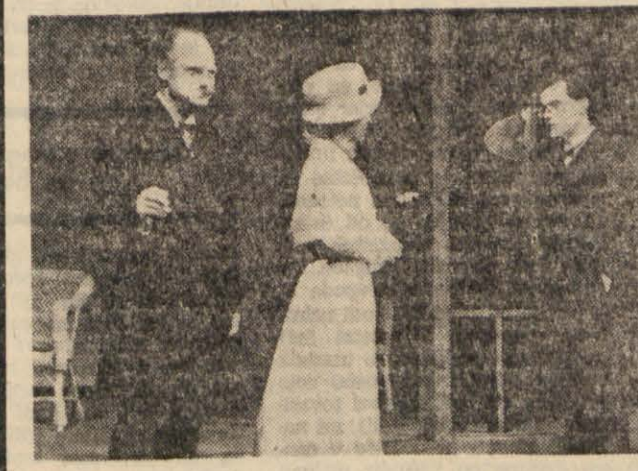
ČEHOV V DRAMI

V ljubljanski Drami igrajo eno najlepših del ruskega dramatika Antona Pavloviča Čehova, »Strička Vanjo« ali »Prizore iz vaškega življenja«, kot je dramo podnaslovil sam pisatelj. To je drama ljudi in njihovih usod na propadajočem ruskem gosposkem domu.

Andrej Hieng je »Strička Vanjo« z užitkom zrežiral (drugi od leve), sceno je napravil Matjaž Klopič (prvi od leve). Na sliki sta še Maks Bajc kot striček Vanja, ki nam kaže hrbet, in Iva Zupančičeva.

Usode ljudi še žalobno odmotavajo na odru: Teljegin Vafel (Branko Miklavc) je gosposki prisiklednik, profesorjeva hčerka (Iva Zupančičeva) je mlado plemenito dekle, zdravnik Astrov (odlični Lojze Rozman) je sanjač, čudak in nesrečen kot vsi.

PONATISNILI BODO TUDI DALMATINOVO BIBLIJO

FAKSIMILE PREŠERNOVIH POEZIJ

Prešernov praznik je založba Mladinska knjiga počastila z izdajo faksimila cenzurno-revizijskega rokopisa Prešernovih Poezij. Knjiga je izšla v razkošni bibliofilski opremi in je natan-

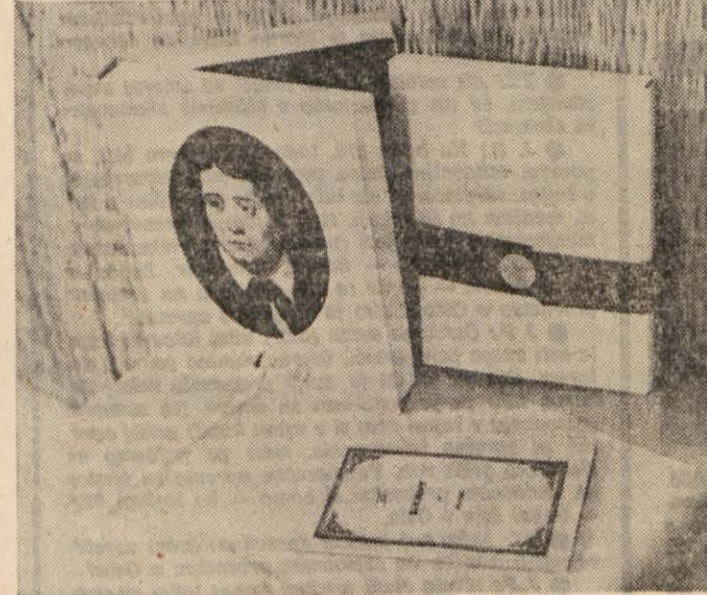
čen posnetek izvirnega rokopisa. Pri izdaji je sodelovala vrsta strokovnjakov, pri natisu in opremi knjige pa tudi več znanih podjetij in delavnic. Da bi bil faksimile zares podoben izvornemu rokopisu, so morali izdelati zanj poseben papir. Rokopis je povezan s prav takšno belo-modro-rdečo vrvo kot izvornik, zapечат, zavarovan s štinitim kartonskim ovitkom, povezan z rdečim trakom in vložjen v knjigo-skatlo, na notranji strani prevlečeno z nalašč v ta namen izdelanim žametom. Naslovno stran krasit Goldstejnove portret pesnika. Knjiga je izšla v 5000 izvodih. Stane 60 novih dinarjev in bodo po njej segli predvsem knjižni sladokusci, zanimiva pa bo tudi za študente.

Knjigi je tako kot izvorniku dodan faksimile prve tiskane izdaje Krsta pri Savici.

Faksimile je izšel v novi zbirki Mladinske knjige, ki se imenuje Monumenta litterarum slovenicarum (Slovenski literarni spomeniki). Zbirko ureja Alfonz Gspan s sodelovanjem dr. Marje Boršnikove in dr. Branka Berčiča. V zbirki bo izšlo od dvajset do trideset knjig, dve ali tri pa še letos. Programski načrt omenja naslednja dela: Trubarjev Katekizem, Kranjsko Čbelico, Levstikov Pesmi, Martina Krpana, Vodnikove Pesmi za pokušino, različne slovenske pesmarice, Linhart, prvi slovenski pesniški almanah Pisanice in Bohoričev slovnico Arctice horulae. Tiba želja založbe pa je, da bi sletj ko prej natisnili tudi Dalmatinovo Biblijo.

Zbirka bo po svoje koristila tudi šolam, saj bodo profesorji lahko dijakom pokazali posnetke izvornih rokopisov in prvih natisov najbolj imenitnih slovenskih knjig, ki se hranijo le v enem ali v nekaj izvodih v Narodni univerzitetni knjižnici.

S tem bi nadaljevali lepo tradicijo predvojnje Akademskje založbe Silvestra Skerla, ki je izdala Trubarjev Katekizem.

Brana Crnčević:

PIŠI, KOT GOVORIŠ

Zadosti mi je raja, kupil bom kotel in odprl pekel.

Človek je suženj v svobodnem prostoru.

Brezposeln voditelj oglašja v časopisu:

»Dober voditelj išče kakršnokoli, lahko tudi majhno, ljudstvo. Državo imam.«

V dobrem človeku tudi vino išče tolažbo.

Cirkus je edini most med satiro in državo.

(Književne novine)

ZANIMIVOSTI PO JUS

PRETRD OREH ZA BRALCE

— Beograjski »Svet« je 6. februarja letos v stalni tekmovalni rubriki »Kdo je kdo — kaj je kaj« objavil za bralce silno težko vprašanje. Natisnil je fotografijo Iva Andrića in vprašal bralce, ali je na sliki Mihail Solohov, Ivo Andrić ali Alberto Moravia. Potem je pod naslovom »Za pomoč« dodal: »Književnik, čigar fotografijo objavljamo, je dobitnik Nobelove nagrade za književnost — švedske akademije znanosti v Stockholmu, 10. oktobra 1961 leta.«

Ne bi se čudili, ko bi stvar objavil kakšen japonski list.

V dneh, ko sovjetska vesoljska postaja pošilja na Zemljo televizijske posnetke meseve površine, je na svetu še vedno veliko ljudi, katerim je Mesec, če že ne božanstvo, pa vsaj »mehička luč« in predmet stoterih pravilic in verovanj. Za te narode dvajseto stoletje še vedno pomeni le — kameno dobo.

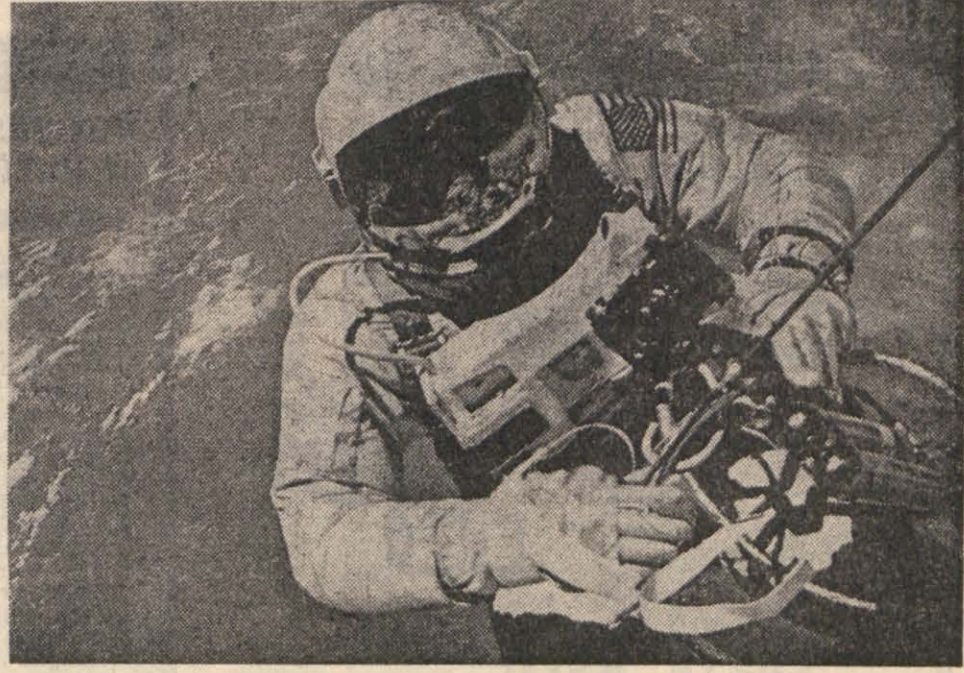
Nastevamo narodnostne skupine, ki so se ohranile do današnjih dni v vsej svoji arhaičnosti in preprostosti. Razlogi, zakaj se niso razvijale na gospodarskem političnem, družbenem in tehnološkem področju, so seveda različni; v glavnem pa gre za priklon ali protivajno odhajanje od sveta, odvisnost od drugih narodov.

Narodi, o katerih bo stekla beseda, žive tako rekoč še v »davni preteklosti«. Kjer so naseljeni, predstavljajo manjšino, najbolj zaostalo in po poreklu najstarejšo, če ne celo prvotno. Skoraj v vseh primerih pa so bili oz. so še žive nasilja in istobitjanja. Njihova usoda v deželah, kjer žive, je seveda različna. V večini primerov so uradno zaščiteni; predvsem v zadnjih tridesetih letih kažejo vlade posameznih dežel določeno zanimanje za svoje prastare prebivalce. Tudi mentaliteta večini, ki jih obkrožajo, se je v zadnjih desetletjih toliko spremenila, da se kažejo ali pa dejansko tudi so bolj strpni. Zakoni, ki jih ščitijo, pa vendarle ostajajo »mrta crka na papirju«.

Narodi, ki še danes žive v kameni dobi, se morajo za svoj obojetni zahvaliti tudi znanstvenikom (sociologom, biologom, etnologom in antropologom) ter raziskovalcem nasploh. Niso lahki in preprosti stiki s temi ljudmi, celo ne takrat kadar jim hočemo dobro. V dobronamernosti so bila storjena dejanja, ki so neopopravljiva. Najbolj nevarno je, če se loti pomoči kakšna država s povsem sodobnimi sredstvi in preze, da v teku ene generacije ni moč »prehoditi« razvojne poti tisoč, če ne še več let.

V zadnjem času se je za usodo teh narodnosti začela zanimati mednarodna organizacija UNESCO. Znanstveniki namenjajo od teh ljudi odvrtiti nevarnost, da bi v kratkem času povsem izginili. Res, da jih Konvencija združenih narodov o genocidu varuje, kakor vse druge narodnostne, verske in druge manjšine ter skupine. Toda vse kaže, da bo za »najpreprostejših« prebivalcev našega planeta treba poskrbeti še posebej, predvsem na znanstveni osnovi.

V novi seriji našega tednika bomo šli na obisk k naslednjim narodom: k RUSMANOM in FIGNEJKOM v oasiji Azrike, k NIGRITOM na Filipinskih otocih, k AVSTRALSKIM DOMACINOM, k PAPAUNCEM na Novo Gvinejo, k GUARANOM in PERUSKIM INDIJANECM na ameriški Jug, k ESKINOM na daljni sever in k CIGANOM na njihove prašne poti.

ŠE PRED ROJSTVOM NA SVET

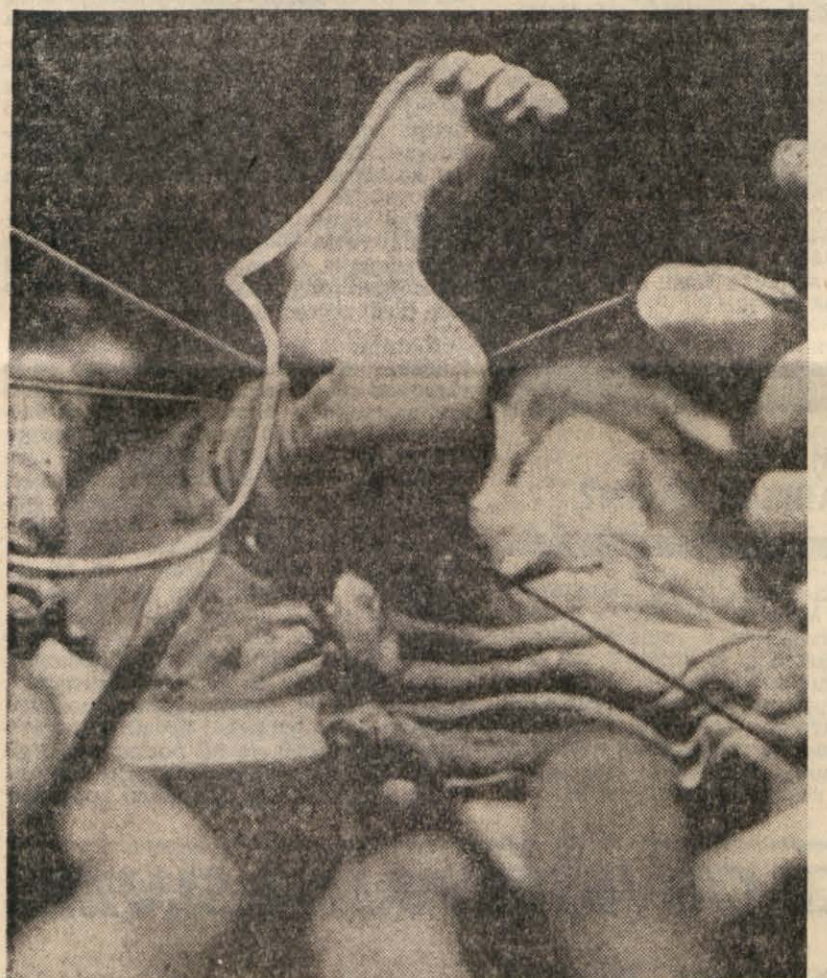
MEDICINA

ZE SEDEM OTROK PETINDVAJSETLETNE AMALIJE VILLEGAS IZ SAN JUANA NA PORTORIKU JE UMRLO, SE PREDEN SO SE RODILI. VZROK SMRTI: ZARADI RAZLIČNIH FAKTORJEV RHESUS KRVI MATERE IN OČETA STA SI KRI MATERE IN PLODA NASPROTOVALI. MLADI MATERI SO ZDRAVNIKI REŠILI ŠELE OSMEGA OTROKA. ODLOČILI SO SE ZA IZREDNO OPERACIJO. NA UNIVERZITETNI KLINIKI V SAN JUANU SO SE NEROJENEMU OTROKU ZAMENJALI KRI SKOZI VENO NA NJEGOVEM STEGNU.

Tako imenovani faktor rhesus (faktor Rh) človeške krvi poznajo zdravniki šele od leta 1940. Približno 85 odstotkov belcev je v zvezi s faktorjem Rh »pozitivnih«, druge pa, pri katerih ni opaziti te značilnosti krvi, imenujemo »Rh negativne«. V trinajstih od sto zakonov imata mož in žena različna faktorja Rh. (Če je mati »Rh negativna«, oče pa »pozitivna«, je smrtnost otrok velika.) Kri otroka takšnih staršev ne prenese matere krvi. Otroku morajo še dovolj zgodaj zamenjati kri, saj se kaj lahko zgodi, da zbolijo za zlatenico, ki je velikokrat smrtna. Če preživi, pa so posledice zlatenice ponavadi zelo hude — otrok je hrom ali slaboumen.

opraviti carski rez in rodila se je deklica. Nedonošenček je moral še za nekaj tednov v inkubator, potem pa je končno lahko začela za deklico skrbeti mati. Srečni starši so dali hčerki ime Milagros. Po špansko se tako reče čudež.

Transfuzija krvi nerojenih otrok za zdravnike že dolgo ni več čudež. Pred tremi leti je bilo uspešno novozelandskemu ginekologu dr. A. Williamu Lileyu iz bolnišnice v Aucklandu, da je dal otroku v maternem telesu rešilno kri. Dr. Liley je trebuh nosečnice in maternico prebodel z votlo iglo tako, da jo je lahko zabodel v trebušno votlino zarodka in mu skozenj dovajal kri, saj zarodek lahko sprejema kri kar neposredno iz trebušne votline. S postopkom dr. Lileya pa ni mogoča popolna zamenjava krvi, kot je bila uspeša zdravnikom iz San Juana.

Amalija Villegas je bila že sedmi mesec noseča, ko so ginekologi ugotovili, da lahko otroka rešijo le, če mu takoj zamenjajo kri. Dr. Longo, 30, in dr. Asenio, 40, sta se odločila, da tvegata transfuzijo v maternem telesu.

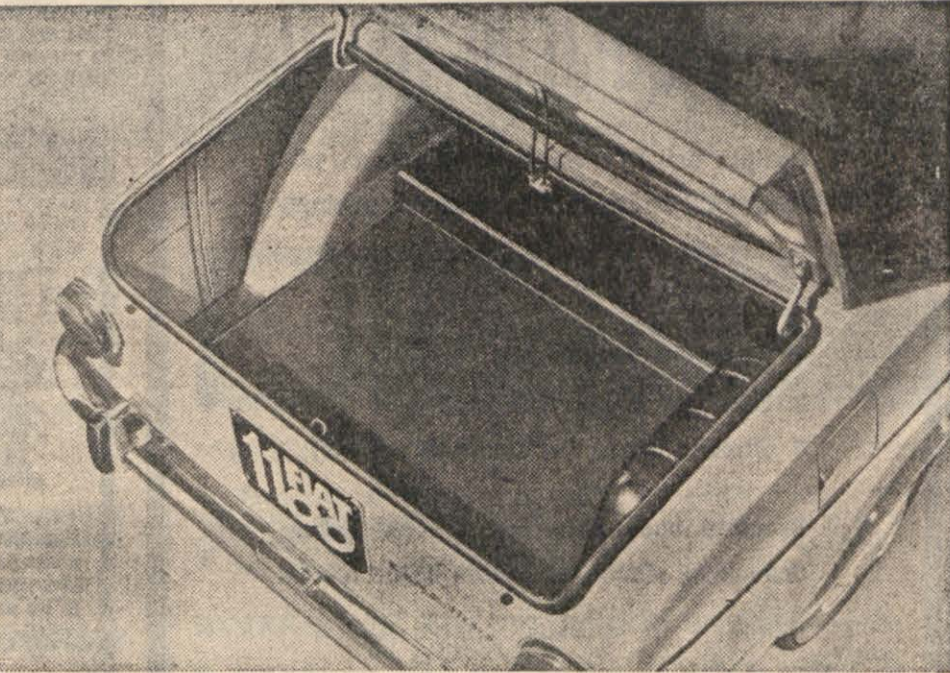
Statistika ugotavlja, da je med tisoč novorojenčkov le pet takšnih, pri katerih so zaradi faktorja Rh težave s krvjo. Le te so izredno nevarne še posebej takrat, kadar je mati že rodila dva ali tri poškodovane otroke, ali pa je prejšnji otrok prišel celo mrtev na svet. Postopek dr. Lileya in operacija s Portorika pa sta še vedno samo poskusa in tako bodo tudi v bližnji prihodnosti zdravniki v večini takšnih primerov pomagali tako kot doslej. Iz zvali bodo prezgoden porod in novorojenčku takoj zamenjali kri.

Kirurga sta nosečnici previdno prerezala trebuh, maternico in plodni mehur. Zelo sta morala paziti, da ne bi skozi rano iztekla plodovnica. Potem sta potegnili na dan levo nogo nerojenega otroka. Majhna zareza na stegnu je bila dovolj, da sta dosegla žilo odvodnico, vanjo zabodla drobno cev in vso kri, ki bi povzročila smrt, zamenjala s tujo Rh negativno krvjo.

Transfuzija je trajala pet ur in pol. Med tem so materi v enakomernih časovnih presledkih z injekcijami vbrizgavali posebna zdravila, da se ji ne bi maternica bolesto skrčila. Krč bi namreč skozi rano iztisnil plodovnico in otrokovo življenje bi bilo na nitki. Kako otroku bije žila, je registrirala posebna naprava z žično sondo, ki so jo bili namestili na otrokovo stopalo.

Potem ko so otroku zamenjali kri, sta zdravnika zašila ranico na stegnu, nogo porinila nazaj v materino telo in zašila plodni mehur, maternico in trebušno steno. Ko se je nosečnica zbudila iz narkoze, je najprej vprašala »Je fantek ali deklica?« Zdravnika sta se spogledala in morala sta ji priznati: »Bila sva tako vznemirjena, da sva pozabila pogledati!«

Čez tri tedne je nosečnici prezgodaj počil plodni mehur, kar je znamenje, da se je začel porod. Zdravniki so morali

AVTOMOBIL

HORMONI ZA MILLECENTO

Zastava v Kragujevcu ga že dolgo ne izdeluje več. Soferji pa še na veliko prisegajo nanj. In ni dolgo, kar so ga pogнали tudi s tekočih trakov ob Padu in Neckarju. Pri Fiatu v Torinu in v nemški podružnici velike italijanske tovarne so dali slovo tridesetletnemu avtomobilskemu starčku fiat 1100.

kupcem novo vozilo srednjega razreda in še obogatila svoj proizvodni program, pa čeprav že danes izdeluje kar 17 različnih vozil. Kupec novega avtomobila bo imel na izbiro dva motorja — 1,4 litra in 1,2 litra prostornine. Jeseni pa pri Fiatu obe taji izredno močne motorje, ki jih bodo vgrajevali v športna vozila. Na osnovi znamenitih Ferrarijevih motorjev Dino so pri Fiatu že pripravili za množično proizvodnjo motorja velike moči. Tisti s 1,6 litra prostornine daje 120 konjskih moči, dvolitrski motor pa kar 150 KM.

Toda prejšnji teden ga je Fiat na novo predstavil. Vsega pomlajenega in v novi obleki. Gre za naslednika znamenitega »millecenta«, ki se mu reče fiat 1100 R.

Torinska hiša hvali novince, da je »mali avto, ki se je povzdignil nad svoj razred«, saj ima manjši motor kot njegov starši prednik — 1100 R ima motor s prostornino valjev 1,1 litra, stari millecento pa je imel kar 1200 kubikov — pa prav tako moč (48 KM) in doseže prav tako velike hitrosti (130 kilometrov na uro). Inženirji so mu umerili moderno karoserijo, zelo so povečali prtljažnik, vozilo ima novo prednjo os, na prednjih kolesih ploščne zavore in še številne druge manjše izboljšave in udobnosti, cena pa je ostala nespremenjena.

Zdi se, da se je Fiat spet z vso silo lotil konkurence med avtomobili tako imenovanega spodnjega srednjega razreda. Saj je bil Fiat 1100 dolga leta najbolj priljubljen italijanski družinski avtomobil. Potem ko so ga bili leta 1937 začeli izdelovati in mu leta 1953 dali značilno skatlasto obliko na visokih nogah, je Fiat prodal več kot dva milijona millecentov. Zadnja leta pa je bilo kupec vse manj.

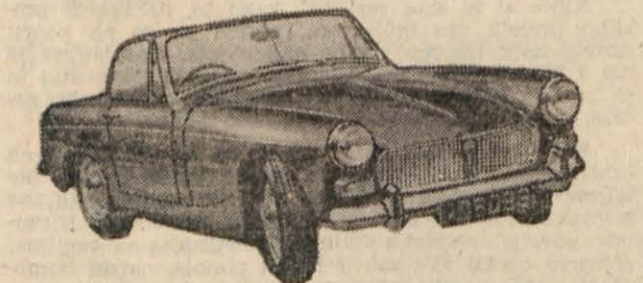
Fiat 1100 R pa ni edina letošnja novost iz Torina. Vse premiere so že napovedane. Druga največja evropska tovarna avtomobilov bo tako marca predstavila

»Bil je pač že starejši gospod, pa ne starček,« je izjavil zastopnik tovarne, ko je razlagal, zakaj novi 1100 R, ko pa njegovega predhodnika že trinajst let niso bistveno spremenili. »Nove odlike in nova oblika,« pravijo pri Fiatu, »bodo spet poživile prodajo.« Avtomobil pri tridesetih že res potrebuje hormone.

BRITISH MOTOR CORPORATION LTD, LONGBRIDGE, BIRMINGHAM, ANGLIJA

VAM NUDI NASLEDNJE POTNIŠKE AVTOMOBILE IZ SVOJEGA PROIZVODNEGA PROGRAMA:

AUSTIN ali MORRIS Mini model 848 cm³ s hidrostatičnim vzmetenjem, 904 \$ in 671.000 din za carino in prometni davek.

AUSTIN A 40, 1098 cm³ — 1063 \$ in 774.000 din za carino in prometni davek.

MORRIS MINOR 1000 model 1098 cm³ — 966 \$ in 712.000 din za carino in prometni davek.

AUSTIN — MORRIS — MG — WOLSELEY — RILEY 1100 s hidrostatičnim vzmetenjem — 1175 \$ in 845.500 din za carino in prometni davek.

AUSTIN A 60 1622 cm³, 1378 \$ in 1.196.000 din za carino in prometni davek.

MORRIS OXFORD 1622 cm³, 1395 \$ in 1.210.000 din za carino in prometni davek — z Diesel motorjem 1597 \$ in 1.367.000 din.

AUSTIN 1800 s hidrostatičnim vzmetenjem 1575 \$ in 1.373.500 din za carino in prometni davek.

AUSTIN/HEALEY SPRITE MK III 1098 cm³ — športni dvosedezni avto — 1159 \$ in 851.000 din za carino in prometni davek.

M. G. MIDGET MK III 1098 cm³ — športni dvosedezni avto — 1201 \$ in 859.500 din za carino in prometni davek.

M. G. »B« TOURER 1798 cm³ — športni dvosedezni avto ali coupe s 4 sedeži 1572 \$ in 1.348.000 din za carino in prometni davek.

KONSIGNACIJSKO SKLADIŠČE REZERVNIH DELOV IN SERVIS STA ZAGOTOVLJENA. ZA PONUDBE IN VSE OSTALE INFORMACIJE SE OBRNITE NA GENERALNO ZASTOPSTVO ZA SFRJ, PODJETJE

INTERPROMET

LJUBLJANA, Pražakova 12
tel. 31-21-34

BEOGRAD, Prote Mateje 45
poštni predal 328
tel. 45-173

ZAGREB, Petrinjska 13
tel. 36-501

OD GALILEA DO „LUNE 9“

Tri stoletja in pol so minila, odkar je Galileo nameril na Luno svoj preprosti daljnogled. Danes imamo fotografije, ki jih je na Lunini površini posnela kamera poslanca z zemlje, potem ko mu je prvega brez škode uspelo pristati na Luni.

In ko bodo morda postavljali mejnike na človekovi poti do zvezd, bosta podobni Lune — tista, ki jo je Galileo zagledal neke noči leta 1610, in tista, ki jo prav te dni razkazujejo časniki in televizija — le dve stopnici velike pustolovščine. Čez tisoč let se bo najbrž zdelo, da je med njima en sam korak.

Po tem uspehu se je Sovjetska zveza odločila za raziskave Lune tako, da bi na površini Zemeljinega satelita »mehko« pristala avtomatska postaja. Strokovnjaki z zahoda sodijo, da naj bi že avtomatska postaja »Luna 4«, ki so jo izstrelili sovjetski znanstveniki 2. aprila 1963, poskušala brez poškodb pristati na Luni. To so seveda samo ugibanja, saj opravljajo v Sovjetski zvezi vesoljske raziskave brez fanfar in poročajo o uspehih, ne pa o namenu. Kakorkoli že, »Luna 4« je letela mimo Lune in se ji najbolj približala na razdaljo 8500 kilometrov ter opravila nekatere pomembne meritve.

● Lani je Sovjetska zveza nadaljevala poskuse za »mehke« pristaneke. »Luna 5« so izstrelili 9. maja 1965, teža 1476 kilogramov. Najprej je večstopenska raketa pospešila avtomatsko postajo tako kot umetni satelit okrog Zemlje, iz orbite pa so jo ob pravem trenutku pogнали na pot proti Luni. Da se pri pristanku ne bi poškodovale, bi ji omogočile zaviralne rakete, saj Luna nima ozračja, ki bi ublažilo udarce. »Luna 5« se je razbila na Luni, »dobil« pa smo zelo važne podatke v zvezi z mehkim pristankom,« so sporočili sovjetski znanstveniki.

Pa jih je bilo vendar toliko! O velikem uspehu avtomatske postaje »Luna 9« poročamo na prvi strani — tako kot se spodobi. Tukaj bi radi le obudili spomin na uspehe in na neuspele poskuse, ki so »Luna 9« utrlj pot. Radi bi zapisali »mejniček« zadnjih sedmih let, ko se je človek, dejali bi, z raketami lotil Lune, ki naj bi jo obiskal že čez tri leta, pravijo največji optimisti.

Do leta 1959 gre zasluga za vse znanje o Luni astronomom, ki so jo bili opazovali z Zemlje. Ko bi hoteli nasteti vse pomembne Gallejeve naslednike, bi presegli zastavljeni okvir.

● 4. oktobra 1959 uspe sovjetskim znanstvenikom veliki met. »Lunik 3«, teža 431 kg, je postal umetni satelit Lune in je fotografiral nevidno stran Lune ter slike posredoval na Zemljo. »Lunik 3« je krožil do aprila 1960.

● »Luna 6«, izstrelili so jo 6. junija, je zgrešila Luno.

● »Luna 7« se je 7. oktobra ob 22.08 razbila na Luni, so sklepali znanstveniki iz britanskega observatorija Jodrell Bank. Stirinajst ur kasneje so iz Sovjetske zveze sporočili, da tudi tokrat ni uspel »mehki« pristane 1500 kg težke postaje, ker so 24 sekund prepozno vžgali zaviralne rakete.

● 2. januarja 1959 pa so sovjetski raziskovalci vesolja izstrelili »Lunik 1«, ki je bil težak 1450 kilogramov in je postal prvi umetni planetoid ter na Zemljo po radiu sporočal podatke o opravljenih meritvah.

● »Lunik 2« je prvo vesoljsko vozilo, ki ga je človek poslal na Luno. Izstrelili

so ga 12. septembra 1959, bil je le nekaj kilogramov težji od svojega predhodnika in se je po 33 urah in 32 minutah poleta zaletel v Luno. Na zemljo je sporočil podatke o zelo redkih, le malo ioniziranih plinih okrog Lune.

● Po tem uspehu se je Sovjetska zveza odločila za raziskave Lune tako, da bi na površini Zemeljinega satelita »mehko« pristala avtomatska postaja. Strokovnjaki z zahoda sodijo, da naj bi že avtomatska postaja »Luna 4«, ki so jo izstrelili sovjetski znanstveniki 2. aprila 1963, poskušala brez poškodb pristati na Luni. To so seveda samo ugibanja, saj opravljajo v Sovjetski zvezi vesoljske raziskave brez fanfar in poročajo o uspehih, ne pa o namenu. Kakorkoli že, »Luna 4« je letela mimo Lune in se ji najbolj približala na razdaljo 8500 kilometrov ter opravila nekatere pomembne meritve.

● 28. julija 1964 so Američani izstrelili na pot proti Luni vesoljskega raziskovalca »Ranger 7«. Po 68 urah in 35 minutah se je zaril v površino Lune, pred tem pa je na Zemljo posredoval 4000 televizijskih posnetkov Lune, zadnjega z višine nekaj 300 metrov. Na osnovi teh slik so nekateri znanstveniki sodili, da pokriva Luno 15–20 metrov debela plast prahu.

● 1252 kilogramov težka avtomatska postaja »Luna 8« je odšla na pot 3. decembra 1965, prav v času ameriških vesoljskih četverkov. »Utonila« je v »Morju viharjev« na Luni. Morja na Luni nimajo vode. Toda že takrat je bilo očito, da je »kaj kmalu pričakovati popoln uspeh sovjetskih poskusov« (Sir Bernard Lowel z Jodrell Banka).

● »Luna 9« je uspeša. Ameriški raziskovalci Lune »Surveyor«, ki naj bi ga izstrelili že pred dvema letoma in pol, pa bo menda šele maja pripravljen za polet.

BESTSELLER TRUMANA CAPOTA: PET LET V SENCI UMORA

14. aprila 1965 se je neki mož z objemom poslovlil od dveh morilcev, ki sta čez dve minuti plačala svoj zločin s smrtjo na vešalih. Bil je to ameriški pisatelj Truman Capote, tudi pri nas znan po »Zajtrku pri Tiffanyju«. In ta prizor je bil hkrati konec novinarskega dela, o katerem govori le dni vasa Amerika: Capotova »literarna reportaža« z naslovom »In Cold Blood« opisuje do podrobnosti zgodbo zločina. Začelo se je novembra 1959, ko je Capote zasledil v časopisu kratko notico: »Neznani storilci so pretreko noč napadli osamljeno kmetijo v Holcombu, Kansas, in umorili farmarja Herberta Clutterja, njegovo ženo, šestnajstletno hčer in petnajstletnega sina. Preiskava je v teku.« Truman Capote je vzel kovček in se s šerifom Perry Smith in Dick Hickock za rešetkami. Truman ju je smel obiskovati in se z njima pogovarjati. Tako zelo sta mu zaupala, da ju je »bolje spoznal kot se sama pozna.« sta priznala morila. Vse to in njuno smrtno obsodbo opisuje Capote torej v knjigi, za katero je zbral gradivo celih pet let. Kritiki menijo, da bi zanjo zaslužil hkrati Nobelovo in Pulitzerjevo nagrado. Finančni uspeh je že tu: prva naklada je razgrajbena pravice za filmanje odkupljena, prevodi se pripravljajo. Capote je s knjigo že doslej zaslužil blizu pet milijard dolarjev. »Newsweek«: »Najbrž ga ni pisatelja, ki bi pri pisanju kakšne knjige toliko galal, kot je Capote.« To pa drži najbrž za Ameriko. Na fotografiji: levo Perry Smith, desno Dick Hickock.

SAINT LOUIS
KLOBASE PRED VRHOVNIM SODIŠČEM

Earl Mugele je trdno odločen: svoje slovite klobase bo obvaroval pred umazanimi prsti šarlatanov. Če ne bo šlo drugače, pa celo pred vrhovnim sodiščem Združenih držav Amerike. In kaže, da res ne bo šlo drugače.

Mugele je Amerikan nemškega rodu, sin in vnuk nemških klobasičarjev, ki so prišli v ZDA leta 1860. Mož je ostal zvest policiju svojih prednikov in že od mladosti se trudi, da bi Američanom pripravil kar najbolj nemške klobase: Wurstel, bavarske Wurstel, frankfurtske Wurstel, krvavice in, če že Američani res ne vedo, kaj je dobro, tudi dunajske klobasice, ki jih nikakor ne gre zamenjati s pravimi, frankfurtskimi hrenovkami, še manj pa z bavarskimi klobasami.

Mugele zalaga s klobasami, ki jih izdeluje po svojem tajnem receptu, skoraj vse Saint Louis, in sladokusci kar ne morejo prebraviti njegovih izdelkov. Toda kaj, ko je higiensko zdravstveni inšpektor države Missouri nenadoma postal radoveden: hoče zvedeti za recept. Mugele pa se je odločil, da bo šel svojo družinsko skrivnost

brant kar pred Vrhovno sodišče. Sicer pa tudi sam ne ve, kakšen je pravzaprav recept. Zanj ve samo njegov glavni klobasičar, ki pa, verjetno gre za vpliv klobas, sploh noče govoriti angleško ali ameriško, pač pa kar naprej tolče v svojem sasikem narečju.

»Prav rad postrežem z vsemi podatki, povedal bom do grama natančno, koliko telečjega, koliko svinjskega in koliko konjskega mesa porabimo za petdeset kilogramov klobas in za kako vrsto mesa gre, toda nikdar ne bom izdal družinske skrivnosti.«

»Za vaš recept ne bo nihče zvedel,« je nekaj časa zagotavljal sanitarni inšpektor, ko pa je klobasičar vztrajal pri svojem, so oblasti kratko malo prepovedale, da bi svoje izdelke prodajal na veliko. Dokler ne bo vrhovno sodišče odločilo drugače, bo Mugele lahko prodajal klobase le na drobno, in še to samo v lastni prodajalni.

LIMA
OSEM ŽRTEV KRVOLOČNIH PIRANH

Tragična vest iz Peruja, ki je še enkrat potrdila, da krvoločne piranhe ne žive samo v pripovedih raziskovalcev Amazonke in v domišljiji romansopiscev: jata teh rib je pred dnevi v nekaj minutah raztrgala in oglodala kar osem ljudi.

Zgodilo se je na reki Manu, Amazonkinem pritoku, ki teče po Peruju. Neki ribič je v svojem čolnu hotel preplaviti čez reko sedem otrok. Toda sredi reke se je čoln iz neznanega vzroka — mogoče so bili otroci nemirni in neprevidni — nenadoma prevrnil. Do tragedije mogoče niti ne bi prišlo, če se ne bi ribič, ko je skušal spet obrniti čoln, hudo ranil in bil usodno: z vseh strani so prihitele piranhe in se pogale plavalci okrog prevrnilnega čolna. V nekaj minutah so ribe raztrgale žrtve in po reki je odplaval samo ogromen krvav madež.

TO SE PRIPETI SAMO

V ANGLIJI. Pred 55 leti je bil Ted Burry drugi na bokarskem tekmovanju. Zdaj, v starosti 74 let, se je Ted udeležil tekmovanja za seniorje in je bil prvi.

V ILLINOISU. Jetnika Fredericka Kingsteya ni čakalo nič dobrega, potem ko je predsedniku Johnsonu poslal novoletno čestitko — jetniki in pazniki so se mu grdo posmehovali. Zdaj lahko pomosen razkazuje zahtevano pismo z najboljšimi željami — in s predsednikovim podpisom.

V KANSAS CITYJU. Ko si je petični McWilliams pred 19 leti izpustil ramo, je sklenil ostanek življenja prebiti v zasebni bolnišnici, kjer mu je bilo na voljo vse možno udobje. Račun za ta kos lepega življenja znaša blizu milijarde dolarjev.

SVEŽE, BELO — OSKARJEVO DELO!

Pošljite tudi Vi 5 cekinov (kartonskih, plastičnih ali izrezanih iz ovitka) in sodelujte v nagradnem žrebanju — sredi marca. Izberite, kar želite:

1. Zlatorogovo kolekcijo
2. Garnituro za gospodinjstvo
3. Otroške igrače (za dečka ali deklico)

Rezultati bodo objavljeni v »Nedeljskem dnevniku«, »Borbi« in »VUS« konec marca.

Cekine z željo pošljite:

Zlatorog. »OSKAR« MARIBOR

revija tovariš prinaša podoba domačega kraja v besedi in sliki, torej tudi vam olajša bivanje v tujini ilustrirana redenska revija

to va riš

NAROČAM ilustrirano revijo „TOVARIŠ“

Ime:
 Ulica:
 Mesto:
 Država:

»Tovariš« Ljubljana Tomsiceva 2 Jugoslavija

Posamezna številka stane din 1 (100 starih dinarjev), mesečna naročnina din 4 (400 starih dinarjev). Za inozemstvo 6 din (600 starih dinarjev) ali 2 DM (EVROPA)

Podpis: _____

čitljivo izpolnite in odpošljite v pismo

VSAKIH 12 SEKUND GRANATA

Do pomlad 1944 so že zelo napredovala dela za Hitlerjevo najbolj fantastično orožje maščevanja »V3«. Daljnoročno strelno orožje, s katerim so nameravali iz Francije obstreljevati London, so imenovali »visokotlačna črpalka«. Celo najvišji voditelji rajha in ministri so komaj vedeli zanj. Tako je vodja armadne uprave za oboroževanje povsem slučajno zvedel za »V3«, ko je prišel nadzorovat enote na francoski obali Kanala.

»Visokotlačna črpalka« so postavili v Mimoyecques, komaj osem kilometrov od morja in 152 kilometrov od središča Londona. Potem ko so bili Britanci bombardirali Penemunde, je Hitler poleti 1943 dokončno odobril načrt in ukazal na vso moč pohiteti z izdelavo. Najprej so nameravali postaviti dve sosednji orožji, vsako naj bi imelo po 25 cevi, ki so bile razporejene v baterije po pet cevi v skupnem podzemeljskem jašku.

Novembra 1943 so bombniki 9. ameriške letalske armade napadli Mimoyecques, in Nemci so opustili gradnjo polovice vsega orožja. Toda tudi samo 25 cevi, kolikor jih je še ostalo, naj bi bilo dovolj, da bi lahko vsakih 12 sekund izstrelili na London po eno granato. Trideset metrov globoko v hrib so bili izkopali cel labirint rogov in jaškov za stanovanje topničarjev, skladišča razstreliva in za železnico. Še osemdeset metrov globlje so izkopali rov za spodnje komore vseh 25 cevi.

Zoper bombardiranje so orožje na površini zaščitili s pet in pol metra debelo betonsko ploščo. Pri Kruppu so izdelali jeklena polkna, ki so zapirala strelne line, tako da je ostalo nezaznaten železo cevi s premerom 15 centimetrov.

Na pomlad 1944 je 5000 strokovnjakov iz največjih nemških jeklarn in 430 porušilci rudarjev že opravilo večino obsežnih podzemeljskih del. Pozno poleti naj bi začeli streljati na London.

Toda »V3« ni bilo le najbolj fantastično, ampak tudi najmanj zanesljivo tajno orožje. Še poleti, ko je Hitler že ukazal velika dela, še nihče ni z gotovostjo trdil, da so že premostili vse osnovne tehnične težave. Konstruktor »črpalk« višji inženir August Coenders ni vprašal za svet vojaških orožarskih inženirjev in je predlagal, naj bi za izstrelke uporabili kar po standardnih merah izdelane stotredesetkilogramne granate, le da bi jih za daljni strel opremili s štirimi plavutmi. Ko bi bila granata še v cevi, bi bile plavuti stisnjene ob njene stene, odprle pa bi se tako, ko bi izstrelke zletel iz cevi.

Ko pa so sredi oktobra 1943 izstrelke sistematično preskusili, se je pokazalo, da se vse plavuti ne odpro

BOJ BRITANSKE OBVEŠČEVALNE SLUŽBE

naenkrat in da trepetajo. Pa so že v novembru ukazali množično proizvodnjo, kot da bi bilo že vse raziskano in bi potrebovali samo še cevi.

Poskusno cev so namestili na otoku Wollin — sosedu Usedomu, kjer so preskušali letelo bomba in raketo. Pri prvih strelh so izmerili, da doseže granata v trenutku, ko zleti iz cevi, komaj dve tretjini hitrosti, ki bi bila potrebna, da bi lahko iz Mimoyecquesa streljali na London. Coenders je bil prepričan, da bodo dosegli zaželeni domot orožja, če bodo le izboljšali izstrelke in dopolnili električne vžigalne naprave. (Gre za naboje, ki so bili nameščeni v stranskih komorah ob vsej cevi in so se vžigali drug za drugim ter tako pospeševali izstrelke.)

Ko pa so končno dosegli zadostno hitrost izstrelka, se je izkazalo, da izdelane granate balistično niso uravnotežene. Med letom so se preobračale. Sedaj je bilo očito, da so zastoj izdelali 20.000 izstrelkov in da z njimi ne bodo mogli streljati.

Če bi bil to naš načrt, so dejali armadni orožarji, potem bi ga po zadnjih neuspelih poskusih takoj zavrgli. Toda Hitler je bil ukazal, da morajo zastaviti vse sile za ureditve »visokotlačne črpalk«, pa tudi stroški za dela v Mimoyecquesu so že tako narasli, da ga ni bilo, ki bi si upal sporočiti führungru, da je šel njegov up po vodi. Nadaljevali so poskuse, konstruirali vedno nove izstrelke, dokler nista počila dva vrnsna člena cevi in so tudi za poskus prenehali streljati.

4. maja so v Berlinu sklicali množično posvetovanje vseh strokovnjakov, ki so se ukvarjali s »V3«. Razpravljali so tudi, da bi končali poskuse, toda nihče si tega ni upal predlagati Hitlerju. Strokovnjaki za balistiko so si bili edini, da je Coenders vnačrtoval v nasprotju z vsemi zakoni aerodinamike in da je vse skupaj nesmiselno. Profesor Osenberg, ki je bil odločena avtoriteta za vse znanstveno raziskovalno delo v Nemčiji, je sodil, da mora führungru obvestiti o neuspelih poskusih in kako neodgovorno je poveriti vojaške načrte amaterjem. Osenberg je pisal, da je treba izločiti ljudi, ki razpletajo načrte po svoje, ne da bi zanje izkoristili svo nemško znanost in strokovnjake.

Osenberg pa ni samo kritiziral, ampak je skupaj s profesorjem Walchnerjem z inštituta za raziskave največjih hitrosti poskušal izboljšati stranske komore in pripraviti nov, po zakonih aerodinamike zasnovan izstrelke. »Visokotlačna črpalka« je nesla vse dije in maja 1944 so najljajše granate streljali že 90 kilometrov daleč. Medtem pa so številne tovarne že pripravile nove granate in ministru Speeru so obljubili, da bo izstrelke tovarne Witkovitze poletel 150 kilometrov daleč. Počakati mora le prve poskusne strele, ki jih bodo opravili v začetku junija. Hitler je želel, da kar najbolj pohitijo s poskusi.

Bilo je prepozno.

„MAJSKI HROŠČI“ ŠELE JUNIJA

Nemški strategji so pričakovali, da bodo v začetku maja 1944 končno pripravljene za napad prve rakete »A4«. Velikanski bunker za izstreljevanje raket v Wize-nesu je bil že skoro dokončan, in v Franciji so pripravili številne manjše raketne rampe. Tudi vojaki, ki naj bi izstreljevali rakete, so bili izveščani, raket pa še ni bilo. Vedno na novo so jih morali izpopolnjevati, načrte so neprestano spreminjali in tako niso mogli začeti množične proizvodnje.

Speer je kasneje priznal: »Naravnost s konstruktorje risalne deske smo šli v serijsko proizvodnjo. Tvegali smo... Toda le tako sem lahko prihranil pol leta.« Generalmajor Dornberger, ki je vodil proizvodnjo raket, se je še vedno ubadal z vprašanjem, kakaj se raketne razletijo v zraku. Maja 1944 je pojasnjeval: »Glavni problem je, kako doseči, da bodo rakete cele priletele na cilj. Pri izstreljevanju ni nobenih napak več, toda rakete ne pridejo na cilj.«

Nihče si ni znal razložiti, kako to, da rakete pravilno prelete vso dolgo pot, potem pa se na koncu razlete tisoč metrov visoko nad ciljem. Dornberger je dal v bližini cilja postaviti vrsto opazovalnih postaj in je končno le znal predlagati odločno spremembo načrta, ki naj bi popravila še to napako rakete.

Sredi maja 1944 se je zdelo, da bo od vseh treh orožij maščevanja še najprej gotova letela bomba. Bataljono polkovnika Wachtela so zato ukazali, naj se pripravijo. Maršal Keitel je 16. maja posredoval Hitlerjevo povelje v zvezi z daljnjskim napadom na Anglijo: ofenzivno orožje »V4« začeti junija ponoči, napad bombnikov, letelce bombe lansirati z letali He-111...

Čez štiri dni je polkovnik Wachtel ukazal svojim oddelkom, naj zasedejo dobro skrite položaje med izlivo Seine in Pas de Calaisom. Stara »smučišča« so povsem opustili in tudi skrivali njih niso več, saj so bila opravila svojo nalogo zabitosti sovražne bombnike na nepravilne cilje. Tako pot, ko bodo iz štaba LXV. korpusa po radiu sporočili Wachtelu gesh »protoparnice«, bo to pomenilo, da mora v šestih dneh namestiti nove poenostavljene katapulte.

2. junija 1944 si je Wachtel zapisal v dnevnik: »Ali bomo začeli streljati, še preden bo sovražnik prišel čez Kanal?« Wachtel je menil, da je vsak njegov vojak trdno prepričan, da bo letela bomba — najprej so ji rekli »kremenjaka«, potem »črnejšega pešaka in sedaj »majski hrošč« — »prej čez, kot pa Ami in Tommy pri nas«.

In za koristno obvestilo o njegovi identiteti je razpisala nagrado 5.000 mark. Toda hkrati preverja alibije še kakih 250 ljudi. Ker pa je podobnost med smrtjo Rosemarie in Karin tolikšna, policija povsem ne izključuje niti možnosti, da gre za delo istega morilca.

Za sedaj je jasno le eno: ženska ni bila umorjena zaradi denarja. Morilec se ni dotaknil niti denarja niti draguljev. Jo je ubil ali pa dal ubiti kdo, ki ga je izsiljevala? Ali pa kak mlad, ljubosumen ljubček? Ali pa mogoče kak spolni obsedenec? Skratka, policija se je znašla pred podobnimi vprašanji kot v primeru Rosemarie. Sicer pa sta si bili obe umorjeni ženski zelo podobni po navadah in načinu delanja. Stranke sta izbirali v enakem krogu ljudi, med bogatimi trgovskimi zastopniki, bančniki, industrijci, veletrgovci. Na enak način: obe sta enako parkirali svoj avtomobil pred kak oddelčen hotel in tako čakali, da ju kdo nagovori. Rosemarie je zahtevala, da jo njeni intimni prijatelji imenujejo »Rebekaa«, Helga pa je hotela biti »Karin«. V telefonskem imeniku je Rosemarie veljala za mekenko, Helga Matura pa za filmsko producentko. Ženski se nista poznali, celo videli se nista nikdar, Helga je samo posnemala svojo predhodnico, in to vse do tragičnega konca.

Ženski sta se razlikovali le v nečem: Rosemarie je ostala zaprta v krogu frankfurtskih poslovnih mož (tako da jo je spisal Erich Kuby lahko uporabljal za svojo vohunko), Helga pa se je »uvlečala« na mednarodnem področju. Pogosto je potovala v Pariz, Bordughero, St. Moritz, Beirut in druga mesta. Na tekočem računu Rosemarie so našli 100 tisoč mark, Helga pa je imela več kot tristo tisoč mark, razen tega pa še precej nakita, kozuhov, dragocenih oblik, slik, preproge itd. Imela je tudi svojo hišo, ki je bila hkrati

jarogosposka in malomeščanska. Čudna mešanica okusa in kiča: francoska postelja z baldahinom, nizozemske ure in blazine iz kamelje kože. Sociologi pišejo, da je prav to značilno za Zahodno Nemčijo, da državljeni te svetleče se in na novo prepleksane države, ki se utaplja v praktičnosti, sanjarijo o posteljah z baldahinom in drugih zunanjih znamenjih blišča in nekdanje romantike.

Helga Matura je imela 32 let in menda je hotela v kratkem zapustiti svoj poklic najdražje ženske na frankfurtski Kaiserstrasse. Dva dni pred smrtjo je odšla na Bavarsko, kjer je hotela kupiti neko vilo. Se je balo koga? Policija sumi, da bi znalo biti tako. Neki svoji znanici — teh je imela zelo malo, ker je živele in opravljala svoj poklic vedno sama — je Helga zaupala: »Kdor se pravočasno ne umakne, lahko konča kot Rosemarie.«

Morilca ne najdejo in prav možno je, da se bo vse skupaj končalo tako kot pri Rosemarie, ko ga tudi še dostoj niso našli. Toda njeno smrt že spremljajo podobni pojavi kot smrt njene vzornice. Največji zahodnonemški dnevniki in revije ji posvečajo po nekaj strani in tudi okrog Karin je že začel nastajati čuden sodoben mit. Njen nekdanji mož, sicer trgovec iz Düsseldorfa, je že prodal svojo spominke: »Kako je bila lepa, ko sem jo spoznal pri 16 letih...« in prodaja za suho zlato fotografije iz družinskega albuma. Policiji se je prijavilo že kakih dvajset ljudi, ki so trdili, da so jo umorili: sami mitomani. Neka Helgina bivša stranka je za drag denar prodala neki reviji šop Helginih intimnih fotografij. Neka Helgina sosilka pa je prodala iz spominke knjige iztrgan list, na katerem ji je Helga napisala: »Rasti kot vijolice, skromna, neviljiva in čista, in ne kot preponosna vrtnica...« Sedaj se vsi hvallajo, da so poznali Karin. Toda na njenem pogrebu je bilo le pet ljudi.

PARIZ

KO STA SI OČETA PODOBNA...

Mala Martine ima za sedaj, vsaj ne-uradno, dva očeta, ki sta si zelo podobna — črnolasa, kratkovidna, enake postave — in ki jima je tudi ona zelo podobna, le da še ni kratkovidna. In vsak od obeh »očetov« bi hotel biti tudi uradno priznan za pravega očeta. Martinina mama pa je previdno tiho.

Sicer pa tudi ve, zakaj. Pariško sodišče je namreč prav salomonsko rešilo ta zapleteni očetovski vokal. Enemu izmed pretendentov na očetovski naslov je tudi uradno priznalo očetovstvo, drugemu pa je dovolilo ali, bolje, ukazalo, da mora prispevati za vzdrževanje otroka. Sodba, ki razen matere ni zadovoljila nikogar. Uradno priznani oče trdi: »Martine je moja in ne dam je nikomur.« Uradno nepriznani oče pa prihaša: »Martine je moja hči in dobi jo bom.«

Kako je prišlo do tega pariškega očetovskega vožnja? Jean Mialoca, eden izmed pretendentov na očetovski naslov, je tako pojasnil pred sodiščem: »Ko je spoznal Fernando Blousson, Martinino mater, še ni bil ločen in se zato tudi poročiti ni mogel. Fernando pa je menila, da ni dovolj resen in da jo je v resnici zapustil, pa je obljubila drugemu pretendentu na očetovski naslov, Louisu Palasu, da se bo poročila z njim. Čez čas je opazila, da je noseča, in Louis je takoj privolil, da prizna otroka za svojega. In to je tudi storil leta 1959, ko se je otrok rodil in ko je bil on vojak v Alžiriji.

Toda ko se je Louis po demobilizaciji vrnil v Agen, je našel Fernando že kot zakonito ženo Jeana Mialoca, ki se je med tem ločil od svoje prve žene, ni pa mogel več uradno priznati male Martine za svojo hčerko, ker je to pač storil njegov sedanji tekmeč že pred šestimi meseci.

Sodišče je menilo, da je Martine res hčerka Louisa Palasa, da pa nima nobenega smisla ločevati otroka od matere in od Jeana Mialoca, ki ima malo Martine prav tako za svojega otroka kot druge otroke, ki so se rodili kasneje. Martine bo tako še nekaj časa lahko samo obiskovala moža, katerega priimek ima, za katerega pa meni, da je njen stric. In mož bo lahko še nekaj let prispeval za njeno vzdrževanje, šele ko bo otrok toliko odrasel, da ne bo več potreboval materske skrbi, pa ga bo lahko odpeljal in mu povedal, da je on njegov oče.

MOSKVA

MEDVEDJI »SESTANEK NA VRHU«

Poseben oddelek za Veliko Britanijo v sovjetskem zunanjem ministrstvu in oddelek za vzhodnoevropske države v angleškem zunanjem ministrstvu sta pred dnevi pripravila prvi letošnji sovjetsko-britanski »sestanek na vrhu«.

Delo ni bilo lahko, saj ni šlo toliko za dobro voljo sovjetskih ali britanskih diplomatov, pač pa bolj za dobro voljo dveh »medvedov«. V moskovskem živalskem vrtu živi edini moški sivi panda za rešetkami, v londonskem živalskem vrtu pa edina samica te vrste. An-An in Chi-Chi sta torej edina bambusna medveda, po rodu iz Mongolije, ki sta se v Evropi znašla v živalskem vrtu. Oba sta sedaj stara deset let, to pa je doba, ko se ti medvedi, sicer težki le kakih šestdeset kilogramov, začnejo pariti. Uradniki v zunanjih ministrstvih Sovjetske zveze in Velike Britanije so torej skoraj istočasno dobili nalogo, naj se povežejo in pripravijo medvedji sestanek na vrhu, ki naj bi dal svetu prvega mandro, ki bi se rodil v tujini. V moskovskem in v londonskem živalskem vrtu so se namreč zbalji za zdravje občutljivih varovancev.

Uradniki obeh ministrstev so torej nekaj tednov pisali precej nenavadne di-

HAMBURG

MUČILNICA V JETNIŠNICI

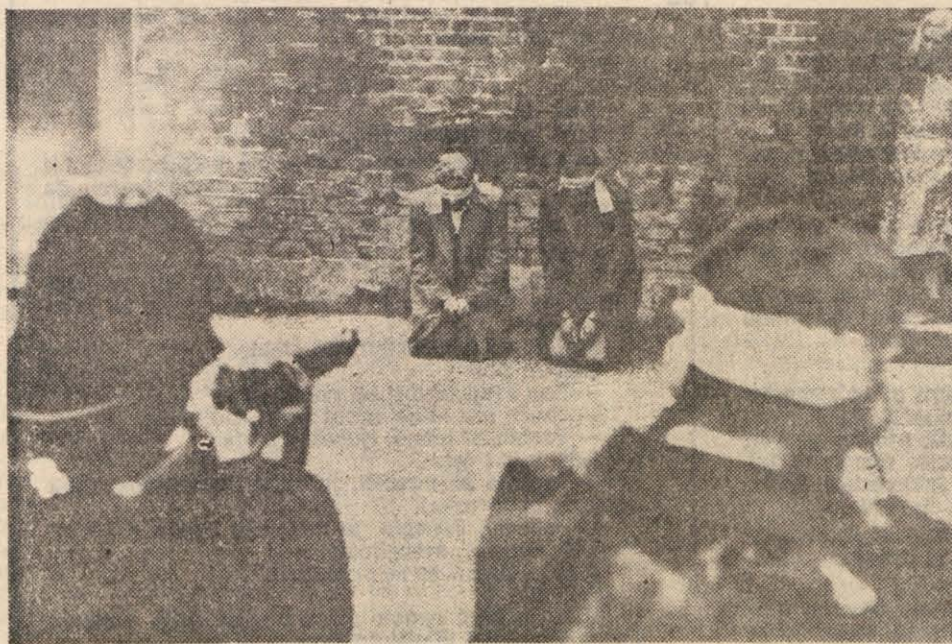
Skandal v Hamburgu: ob smrti nekega Američana v jetnišnici se je končno razvedelo, da obstaja v osrednjem zaporu posebna »kazenska celica«, v kateri so pretepal in mučili jetnike kot v časih najhujšega nacističnega terorja.

Med preiskavo o vzrokih smrti jetnika so namreč ugotovili, da so ječarji moža zaprli v posebno celico (jetniki so jo imenovali »celico tisočih muke«), kjer so ga toliko časa pretepli, dokler ni podlegel. Avtopsija je pokazala, da so smrt povzročili drobci polomljenih kosti, ki so se zadrli v pljuča.

Prvi ukrep oblasti: štiri metre dolgo in dva metra in osemdeset centimetrov široko celico, v kateri ni bilo nobenega kosa pohištva — jetniki so morali spati kar na golih tleh — pač pa samo dvestovata žarnica, ki je gorela noč in dan, so takoj zapečatili. Ugotovili so tudi, da je bila kurjava v tej celici urejena tako, da se je ves čas spreminjala, tako da so jetniki morali prenašati zdaleč neznošno vročino, zdaj spet neznošen mrz.

Ameriški jetnik Ernest Haase (50 let) je sicer umrl že pred 19 meseci, toda za okoliščine njegove smrti je javnost zvedela šele sedaj, ko bodo morali njegove mučitelje in morilce postaviti pred sodišče, ker pač ni bilo moč potlačiti skandala. Američan je v jetnišnici pravzaprav bil uradno še nedolžen, saj je čakal na sojenje, na katerem naj bi dokazali (ali pa ne), da je okradel nekega svojega rojaka. »Ves čas je besnel in se upiral«, je povedal Albert Unke, ječar, ki ga je pretepel do smrti in ki sedaj čaka na konec preiskave. »Zato smo se odločili, da ga bo mo nekoliko pomirili.«

»Kazenska celica« ni kaka dediščina nacistične vladavine; uredili so jo šele pred dobrimi štirimi leti.

ANGLEŠKA CENZURA: VOJNA, KI SE JE NE SME VIDETI

Tretja svetovna vojna se začne ob berlinskem zidu. Vojski z obeh strani streljajo. Na obeh straneh zatulijo sirene. Seveda samo v filmu, ki ga je posnel angleški režiser Peter Watkins (29 let star) za BBC. Film se imenuje »The War Game« (Vojna igra) in režiser je hotel z njim pretrgati »politiško molka o strahotah atomske vojne.« V jeziku, ki je razumljiv tudi preprostim ljudem, je skušal povedati, kaj bi se zgodilo, če bi padle na Anglijo atomske bombe. Watkins: »Večina ljudi ne ve ničesar o teh strašnih rečeh in nihče se ne potruди, da bi jih iztrgal iz nevednosti.« Da bi javnosti pokazal te strašne reči čim bolj verno, je večkrat najrajši režiser zaupal kameri nekdanjemu vojnemu poročevalcu Bartlettu, sam pa je prebral nad sto knjig o jedrski vojni, študiral berlinski milje, za svetovalca pa vzel dva vojska strokovnjaka. Snemal je sicer doma, v grofiji Kent, vendar pa so berlinske scene kakor resnične in resnična je videti tudi sekvenca iz vietnamske vojne. In resnično so videti mrtvici po ulicah in ranjenci, ki se zvijajo v mukah opeklin. V filmu pride tudi do neredov, ubijanja podivjanih kriminalcev, kraje, panike. Watkins je potreboval mesec dni za snemanje in tri mesece za montažo filma. Četrta leta pa je potem potrebovala družba BBC za svojo odločitev, da se film ne sme predvajati po televiziji: »Učinek filma je pregrozoten za medij televizije.« Režiser Watkins pa meni: »Film je res deprimirajoč, vendar pa ni grozoten. Če bo prišlo do jedrske vojne, bo zdaleč strašnejša, kot lahko film nakazuje.« Watkinsa podpirajo nekateri časopisi in laburistični poslanec Hamilton, ki je bil pred urednik BBC in zatrjuje: »Zagotavljam, da gre za pritisek vojaških krogov.« Časopis »Sunday Times« mu je pritegnil: »To je možno. V BBC imajo zveznega oficirja in obveščevalnega oficirja — bilo bi presenetljivo, če se ne bi v zvezni spritci razpada civilne obrambe, ki ga film tako prepričljivo pokaže.« Na fotografiji: prizor iz prepovedanega filma.

PROTI HITLERJEVIM ČUDEŽNIM OROŽJEM

Konec marca 1944 so britanski vodje stabov preprokavali, da bodo do konca aprila uničili prav vsa nemška »smučišča«. Čez mesec pa so na fotografijah, ki so jih prinesla izvidniška letalstva, izsledili nove ponostavljene naprave za izstreljevanje letališč bomb. Lord Cherwell je majna opozoril, da Nemci ne popravljajo več razbitih »smučišč«.

Britansko ministrstvo za letalstvo je bilo vzmernje no in ukazalo so, naj izvidniki ponovno, že četrte, fotografirajo francosko obalo. Fotografije so bile odločilne za nadaljnje letalske napade zaveznikov in za operacijo »Overlord«, zakaj 13. maja je glavni štab letalskih sil sporočil, da so Nemci postavili celo vrsto novih postaj za izstreljevanje letališč bomb.

Vodje stabov kar verjeti niso mogli, da so bila zastojna velika bombardiranja »smučišča«. Komodor Pelly, ki je od novembra naprej vodil komodorju Griersonu, saj je svoje mesto že pred kratkim ukrotili nemška tajna orožja. Grierson naj bi samo še občasno nadzoroval nemška oporišča za letalske bombe. Takrat pa je na videz urašeni ognjenike začel bruhati. Izstrelki polkovnika Wachtela, na katere ni nihče več mislil, so eksplodirali sredi Londona.

POVELJE „ROPOTARNICA“ NE ZALEŽE

Na predvečer invazije v Normandiji, 5. junija, so imele poseben sestanek vse službe, ki so bile odgovorne za operacijo »samostrel«. Ugotovili so, da sestavne dele za nove katalpulte Nemci izdelajo že prej in da jih na izstreliških sestavi v nekaj dneh. Sklenili so, da je neprecenljivega pomena, če omenjavljani izvidniški fotografiji ugotovijo že prva zaveznika. Osrednji urad za ocenjevanje fotografij je prejel ta ukaz 6. junija in čez tri dni je sporočil, da so na najnovejših fotografijah ugotovili 61 »poenostavljenih« položajev. Na osnovi tega je glavni štab sodil, da v prihodnjih štirinajstih dneh ni pričakovati velikega napada letališč bomb.

Toda prav tisti čas so Wachtelovi vojski na »poenostavljenih« položajih že tretji dan montirali katalpulte. 4. junija so bili namreč iz štaba LXV. korpusa vprašali vodjo oskrbe Wachtelovih oddelkov, če tudi v zmedu, ki je nastala v prometu, zmore do 10. junija pripraviti vse za začetek ognja. Stotnik Schwenneser je odgovoril: »Pred 20. junijem ne bo mogoče začeti!«

6. junija ob pol dveh po polnoči so sporočili Wachtelu, da so zavezniki začeli invazijo. Ves dan so Wachtelu

poročali o padalcih, bombnih napadih in napredovanju invazijske flote. Ob 17.45 pa je prejel povelje ropotarnice, ki ga ni mogel nihče več preključiti. Začelo se je zadnjih šest dni priprav za napad na London.

Castniki iz polkovnikovega štaba so končno sliki rumene uniforme Organizacije Todt in prišli z barvo na dan. Nadeli so si modre sukničke vojne letalstva. Ko je Wachtel 9. junija zapuščal časovno zavetišče v Chateauju Merlemontu, je še vedno upal, da bodo do 12. junija končali montažo in preskus prvih 64 »poenostavljenih« katalpultov.

Štab se je preselil v Saleux, kjer mu je moralo 200 zapornikov iz koncentracijskih taborišč zgraditi novo zavetišče. 11. junija je LXV. korpus ukazal Wachtelu, naj v noči od 12. na 13. junij začne napad na London. Čeprav se je zdelo skoro nemogoče v šestih dneh postaviti katalpulte, so Wachtelovi vojski uspeli do roka dokončati montažo, niso pa izvedli potrebnih preskusov.

V zgodnjem jutru 12. junija so se v podzemskih zakloniščih Wachtelovega štaba v Saleuxu zbrali vodje oddelkov. Ko so se vračali na položaje, so jim v ušesih se vedno zvenele polkovnikove besede: »Po dolgem čakanju je končno prišel dan... Danes boste prejeli plačilo za čakanje in napora. Ukazujem ognjenje!«

Medtem ko so nacistični vojski v Franciji mrzlično pripravljali začetek napada z letališčimi bombami, so voditelji v Berchtesgarden napeto pričakovali uspeh. Ob 17.30 so se sestali Dönitz, Keitel in Jodl ter razpravljali o možnosti, da napad letališč bomb ne bo samo zaposil zavezniškega letalstva, ki ne bo več dovolj podpiralo napredovanja invazijskih čet, ampak da bo morda napad celo spodbudil sovražnika, da se bo začel izkrcavati v predele, od koder izstreljujejo letalske bombe. To izkrcanje pa bi bilo za zaveznike usodno.

Na večer 12. junija je prišel v Saleux komendant LXV. korpusa general Heinemann. V bunkerju se kar tre poročevalce in opazovalce s Penenudde. Kaj kmalu pa se uresničuje Wachtelove mrčne napovedi. Zavezniška letala napadajo letališče Beauvais-Tille in uničijo bataljonski bombnik He 111, vse pogostejša pa so poročila s položajev, da so le redki katalpulti pripravljani za začetek napada.

RODILA SE JE MIŠ

V dnevniku se komendant bataljona kasneje pritožuje, da niso poslušali njegovega nasveta, naj napad preloži. Sam Heinemann sliši vsa poročila baterij, ki jim manjka kalijevega permanganata, plinskega olja in najbolj nujne opreme. Zdi se, da je generalova prisotnost rešila polkovnika vojnega sodišča, ko se je prvi napad letališč bomb spremenil v polom.

Prihodnjič:

LETEČE BOMBE ZADENEJO LONDON — NEMSKA MESTECA BODO ZA TALCE? — BRITANSKA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA PONAREJA OSMRITNICE V ČASOPISIH

utrujeni gospodinji!

za lažje pomivanje

CET

— Ker nimata nobenih možnosti.
— Boste že sami našli pot ven, je sopihal Chesney, ki se je zdel kot prikovan v naslanjač. Slabo srce, dragi moj, slabo srce.
Chesney je priprtili oči gledal za Thanassisom, medtem ko se je ta s proforskim obnašanjem obrnil in odšel iz sobe.
Chesney se je dvignil na noge, se odzval k telefonu, poiskal številko in nato s svinčnikom zavrtel telefonsko številčnico, zakaj prste je imel predebele, da bi jih vtaknil v odprtino.

— Halo?
— Halo, Konrad?
— Da.
— Tukaj Chesney, Julius Chesney.
— Kaj pa je?
— Lahko z Zervosom nemudoma prideta k meni?
— Tako zgodaj jutraj, Julius?
— Gre za našega skupnega prijatelja. Nekega Amerikanca...
— Takoj pridem.
— Da... In potem, Konrad, predragi moj, ne pozabite prinesiti s seboj svoje čekovne knjižice.

xxx

Chesney je opazoval zaskrbljeni obraz Konrada Heilserja. Običajno so Nemčeve poteze izražale nadutost, danes pa so bile napete, utrujene in živčne. Zervos, prava razstava diamantov, je sedel zraven njega.
— Kozarček?
— Scotch, dvojni scotch, je rekel Heilser. Zervos ga je posnemal.
Chesney se je odzval k baru.
— Poslušajte, Konrad, To, kar vam imam povedati, je za vas silno važno...

99

— Preidimo k dejstvu. Če veste kaj o Morrissonu, povejte, koliko hočete?
— Nekoliko prehitro greste, Konrad. Končno pa, kmalu bom dobil popolna obvestila o kraju, kjer je zdaj. Hočem petdeset milijonov drahem za to obvestilo... niti drahme manj.
— Petdeset milijonov! Kaj ste nori!
— Ne skušajte me, predragi moj, lahko bi zahteval povrh še Akropolo.
— Petdeset milijonov... se misli ni.
— Potem mi dovolite, gospoda, da vama povem, da je že zdavnaj prišla ura mojega počitka. Upam, da vama je znana pot do vrat?
Heilser je kar prekipeval od jeze. Spet je bil v krepilnih izmečkih človeštva. Petdeset milijonov bi požrlo vse njegovo premoženje, ki si ga je s tako muko pridobil v Grčiji. Naglo je pomislil. Polovico vsote bo izsilil od Zervosa in poskrbel, da Chesney ne bo prišel živ iz Grčije. Pogledal je Zervosa, ki pa je skomignil z rameni.

— Navil je ceno, Konrad. Nimava izbire.
— Dobro, je zamrmral Heilser. Kje je?
Chesney je dvignil debelo roko.
— Oh, ne tako naglo, ne tako naglo. Poslali boste kablogram moji banki v Argentini. Brž ko bom dobil potrdilo o vlogi...
— Umazane!
Chesney si je smeje s natezal členke na prstih, da so počkali, potem je stegnil roko proti krožniku z olivami na mizi.
— Priporočiti moram, predragi moj, da se morate podvzati. Čez štiriindvajset ur pride ponju podmornica. In, Konrad, brez dodatka vam bom izročil Liso Kyriakides in njena otroka kot premijo.
Nemec je pograbil čepico na mizi.
— Potrdilo o vlogi boste dobili jutri popoldne.

101

serja nisem mogel izvleči več kot dvajset milijonov, nič več. Dogovorjena sva bila, da bova delila pol na pol. Tukaj je vaš delež, deset milijonov.
Thanassis je štel bankovce. Bil je nepopravljivo vezan na Chesneya in čeprav je bil prepričan, da ga je prevaral, ni imel več izbire. Vtaknil je bankovce v žep.
— Odlično. Zdj imate vse podrobnosti. Chesney je prikimal.
— Torej se nočijo vidimo pri zalivku ob polnoči.

xxx

— Ah, Konrad in Zervos. Točna, kot vidim.
— Obvestila, je zalajal Heilser. Jih imate?
— Da, in zahvaljujem se vam za takojšen prenos petdesetih milijonov v mojo banko. Kozarček, gospoda?

Heilser je že bil pri baru in si je postregel s kozarčkom scotcha. Roka se mu je tresla. Spil je z enim požirkom. Nekoliko whiskyja mu je steklo po bradi.

Julius Chesney je razgrnil zemljevid province Atika—Beocia in ga položil na mizo.
— Morrisson in Lisa zapustita Atene nočijo ob polnoči.
— Kje sta?
— Kaže, da menjata skrivališče vsako uro; torej ni nikake gotovosti.

Heilser je srknil nov požirek scotcha. Chesney je nadaljeval.
— Kaže tudi, da so proučili kak tucat poti, kako priti iz Aten; glede tega vam ne morem povedati nič natančnejšega.
— Nadaljujte...

— Poslušajte torej, kaj vem. Nekega podmornica se bo sestala z njima na tem mestu. Skrakka, gospoda, Atene zapustita ob polnoči. Ob osmih in četrty zvezajo Liso otroka, skrita nekje v predmestju. Od tam se bodo z avtomobilom peljali do Marathona. — Chesney je s svinčnikom zarisal črto, ki je tekla čez mesto in pri Nea Nakri zavila proti severu onstran Sorosa. Ustavila se je v gozdnatem področju obale. — Tukaj je majhen zaliv. Tja morajo priti pet minut pred polnočjo, prihajajoč z juga.
Heilser je za hip pogledal zemljevid. Obrnil se je k Zervosu.
— Poznaš ta kraj?
— Da... odlično je... dobro izbran za podmornico. Povsem osamljen... mnogo zalivčkov, nizko morje brez valov, dobro krite zaradi gozda, nobenih hiš niti čet kilometre daleč.
— O polnoči, je nadaljeval Chesney, bo na tej vzpetini nad zalivčkom opazovalec. Ta bo podmornici dal znamenja, da se dvigne na površino.
Heilser je hodil gor in dol.
— Podvojiti moramo postojanke okoli Aten. Vzdolž vse poti bom razmestil bataljon vojakov. Druga stotinja bo razmeščena na kraju sestanka...
— Trenutek, predragi moj, trenutek, je posegel vmes Chesney. Za ta obvestila ste plačali petdeset milijonov. V strahanski zadregi bi bil, če ne bi dobili v roke Mr. Morrissona.
— Kaj hočete pravzaprav reči?
— Predvsem, da svoje nasprotnike podcenjujete. Imajo ljudi, ki nadzorujejo vse vaše bloke okoli Aten. Imajo tudi izvidnika, ki gre pred glavnim konvom, da se prepriča, če je pot prosta. Pri najmanjšem sumljivem znaku, bodo krenili po drugi poti ali pa se vrnil v skrivališče. Kakor hitro boste ntrpali predel s četami, bodo ukinitli operacijo.

— V redu. Kaj predlagate?
— Da nemudoma odidete iz Aten in se napolnite na kraj sestanka severno od Marathona. Tako boste lahko prišli tja z juga in se izognili njihovi poti in opazovalcem. Ko se bo znočilo, boste nepozno odšli na kraj sestanka s kakšnimi tridesetimi dobro oboroženimi vojaki in tam počakali, da pridejo.

Heilser je znova proučeval zemljevid in razmišljal. Pogledal je Zervosa, in ta mu je prikimal v znamenje soglasja.
— Dobro. Takoj bomo šli iz Aten. Zervos, ukaži, naj odstranijo zapore okoli Aten, in vzemi trideset naših najboljših vojakov. Dobimo se spet čez uro in severno od Marathona bomo počakali na noč.
— Končno ste se iz spametovali, je rekel Chesney.
— Se neka podrobnost, je pristavil Heilser.
— Kaj pa?

— Kaže, da je cesta prosta?
— Da... Skoraj prosta...
— Papa-Panos, je vprašala Lisa, bi hoteli moliti z menoj?
— Da, otrok moj.
— Sedem in četrty.
Vsi štirje so bili popolnoma tiho. Nad seboj so slišali hrup korakov — v restavraciji Gyni so začeli servirati večerjo — in svoje lastno dihanje.
— Sedem petindvajset.
— Odprtina v stropu se je odprla.
Mihalisa se je spustil dol.
— Avtomobil čaka, je rekel.
Mike je globoko vzdihnil in Lisi stisnil roko.
— Bog vas čuva, je dejal Papa-Panos.
— Pojdimo, je priganjal Mihalisa.
— Trenutek, se je oglasil Thackery in Lisi ter Miku izročil majhni kapsuli, — požrla ju bosta, če se bo slabo končalo.
— Kaj je to?
— Ciankali.

— Kje sta?
— Kaže, da menjata skrivališče vsako uro; torej ni nikake gotovosti.
Heilser je srknil nov požirek scotcha. Chesney je nadaljeval.
— Kaže tudi, da so proučili kak tucat poti, kako priti iz Aten; glede tega vam ne morem povedati nič natančnejšega.
— Nadaljujte...

— Kaže, da je cesta prosta?
— Da... Skoraj prosta...
— Papa-Panos, je vprašala Lisa, bi hoteli moliti z menoj?
— Da, otrok moj.
— Sedem in četrty.
Vsi štirje so bili popolnoma tiho. Nad seboj so slišali hrup korakov — v restavraciji Gyni so začeli servirati večerjo — in svoje lastno dihanje.
— Sedem petindvajset.
— Odprtina v stropu se je odprla.
Mihalisa se je spustil dol.
— Avtomobil čaka, je rekel.
Mike je globoko vzdihnil in Lisi stisnil roko.
— Bog vas čuva, je dejal Papa-Panos.
— Pojdimo, je priganjal Mihalisa.
— Trenutek, se je oglasil Thackery in Lisi ter Miku izročil majhni kapsuli, — požrla ju bosta, če se bo slabo končalo.
— Kaj je to?
— Ciankali.

— Kaže, da je cesta prosta?
— Da... Skoraj prosta...
— Papa-Panos, je vprašala Lisa, bi hoteli moliti z menoj?
— Da, otrok moj.
— Sedem in četrty.
Vsi štirje so bili popolnoma tiho. Nad seboj so slišali hrup korakov — v restavraciji Gyni so začeli servirati večerjo — in svoje lastno dihanje.
— Sedem petindvajset.
— Odprtina v stropu se je odprla.
Mihalisa se je spustil dol.
— Avtomobil čaka, je rekel.
Mike je globoko vzdihnil in Lisi stisnil roko.
— Bog vas čuva, je dejal Papa-Panos.
— Pojdimo, je priganjal Mihalisa.
— Trenutek, se je oglasil Thackery in Lisi ter Miku izročil majhni kapsuli, — požrla ju bosta, če se bo slabo končalo.
— Kaj je to?
— Ciankali.

104

— Na svidenje, Kitty.
— Zbogom, moj vojak Anglezos.
— Nekega dne se bomo vrnil v Grčijo... z armado, ki je ne bodo več mogli pogrnati v morje.
Mike jo je poljubil na lice in stekel za Meletisom, Liso in fantkoma.
Hodili so ob obali.

xxx

Štiri minute pred polnočjo.
Kapetan je dal znamenje svojim možem, potem nazaj Heilserju. Vse je v redu. Vsi so imeli oči utrte na južni konec zalivčka. Slišati je bilo le slabotno pljuskanje vode ob peščino in selesenje listja.
— Kje so?
— Zdjaj, vsak trenutek...
Minila je minuta... dve... tri...

Chesney je s komolecem dregnil Heilserja in pokazal na vrh griča zadaj za njimi. Prižgala se je luč, ugasnila in se še trikrat prižgala. Heilserju je srce bilo, da bi počilo.

— To je znamenje, je zašepetal Chesney. — Kratkoviden pogled je ustavljal na svoji uri in gledal, kako so tekle sekunde. — Pri naslednjem znamenju bo vse nared.

Za seboj v gozdu so opazili komaj vidno premikanje.
— Prihajajo! je zašepetal Chesney.
Pet minut je nepremično zrl na svojo uro, potem je pogledal na vrh griča. Luč je znova trikrat zasvetila.

Julius Chesney je stokaje vstal, se pretegnil in rekel:

— Zdjaj, Konrad, je partija dobljena.
Heilser ga je strmo pogledal, od presenečenja ni mogel spregovoriti.
— Oprostite, predragi moj. Res je prišla podmornica, toda pozabil sem vam povedati, da je onstran Grčije, kakih sto kilometrov od tod. Če so moji računi točni, gresta Lisa in Morrisson prav ta trenutek na njen krov.

— Aretirajte ga! je zatull Heilser. Aretirajte ga!
— Oh, ne, predragi moj. Prvo znamenje tam gori je sporočilo dvesto možem, naj gredo skozi gozd na položaje. Mislim, da jih imenujete partizane. Naslednje znamenje je pomenilo, da je vaša četa obkoljena.
Častnik je pritekel.
— Herr Heilser, obkoljeni smo!

— Ukažite svojim ljudem, naj odlože orožje, kapetan. Vse drugo bi bilo zaman. Nobenega namera nimam, da bi umrl kot mučenec za grško stvar in ena sama moja beseda ali beseda najinega skupnega prijatelja profesorja Thanassisa bi sprožila strašen spopad.

Heilser je vstal. Ozrl se je okrog sebe. Na pobočju griča, v grmovju, za drevjem je videl odseve pušk grških partizanov. Pogledal je na prazno plažo. Obraz mu je pobelnel, ustnice so bile brez krvi...
— Kapitularajte s svojimi možmi! je revsknil častnik. — Obrnil se je k Chesneyu. — Ti pa je ne boš odnesel kar tako.

— Oh, ne bi prisegel. Ko bodo našli vaše truplo, če ga bodo sploh našli, bom zelo verjetno srkal gin in tonik v Press klubu v Londonu. Vidite, Konrad, na mojo željo ste poskrbeli, da so vaši ukrepi ostali tajni. Nihče ne ve natanko, kje ste.
Zervos je stal kot norec z izbuljenimi očmi.

— Zdjaj, Konrad, je partija dobljena.
Heilser ga je strmo pogledal, od presenečenja ni mogel spregovoriti.
— Oprostite, predragi moj. Res je prišla podmornica, toda pozabil sem vam povedati, da je onstran Grčije, kakih sto kilometrov od tod. Če so moji računi točni, gresta Lisa in Morrisson prav ta trenutek na njen krov.
— Aretirajte ga! je zatull Heilser. Aretirajte ga!
— Oh, ne, predragi moj. Prvo znamenje tam gori je sporočilo dvesto možem, naj gredo skozi gozd na položaje. Mislim, da jih imenujete partizane. Naslednje znamenje je pomenilo, da je vaša četa obkoljena.
Častnik je pritekel.
— Herr Heilser, obkoljeni smo!

— Ukažite svojim ljudem, naj odlože orožje, kapetan. Vse drugo bi bilo zaman. Nobenega namera nimam, da bi umrl kot mučenec za grško stvar in ena sama moja beseda ali beseda najinega skupnega prijatelja profesorja Thanassisa bi sprožila strašen spopad.
Heilser je vstal. Ozrl se je okrog sebe. Na pobočju griča, v grmovju, za drevjem je videl odseve pušk grških partizanov. Pogledal je na prazno plažo. Obraz mu je pobelnel, ustnice so bile brez krvi...
— Kapitularajte s svojimi možmi! je revsknil častnik. — Obrnil se je k Chesneyu. — Ti pa je ne boš odnesel kar tako.
— Oh, ne bi prisegel. Ko bodo našli vaše truplo, če ga bodo sploh našli, bom zelo verjetno srkal gin in tonik v Press klubu v Londonu. Vidite, Konrad, na mojo željo ste poskrbeli, da so vaši ukrepi ostali tajni. Nihče ne ve natanko, kje ste.
Zervos je stal kot norec z izbuljenimi očmi.

Tik preden je odšel, se je Zervos obrnil, nekaj ga je mučilo.
— Zakaj vendar hočete, da vam nakažemo denar v Argentino?
— Tako je s to rečjo, Mr. Zervos. Ne zaupam vam. Zaupam Herru Heilserju, vam pa ne. In po skromnem mnenju starega vojnega dopisnika vse kaže, da bo Nemčija izgubila vojno.
Vrgel si je olivo v usta.

41

Papa-Panos je držal tretetočjo svečo. Lisa, Mike, Thackery in Mihalisa so stali v krogu. Nekaj korakov za njimi se je Thanassis naslanjal na sod.
— Pogledajte na svoje ure, je rekel Thackery. Zdjaj je točno polnoč.
Trudili so se, da bi kaj videli v slabotni luči.
— Danes se bo znočilo ob sedmih in desetih minut, je nadaljeval Thackery. Ob pol osmih bomo začeli manever, da zapustimo Atene. V Chalandri moramo priti ob osmih in četrty, da bomo vzeli vašo otroka, Lisa.

Prikimala je.
— Od tam bomo odhiteli proti obali. Vozili bomo po stranskih poteh in ne bo šlo naglo.
Vzel je zemljevid in ga razgrnil po betonskih tleh. Vsi so poklekili naokoli.
Thanassis je stopil od sode in gledal Lisi čez hrbet. Thackery je s svinčnikom začrtal pot.
— Od tega kraja dalje bo treba iti peš ob zalivu. Našli boste moža, ki vas bo vodil do zalivčka, kjer je predviden sestanek. Tisti mož se imenuje Meletis. Ko boste prišli do zaliva, morate računati, da bo do cilja še dobro uro hoda. Do zaliva ne boste prišli pozneje kot ob pol enajstih.

Thackery je na zemljevidu narisal križ.

— Kar pravi, je povsem res, Konrad, je potrdil Zervos.
— Ne moremo tvegati, da bi vzbudili njihov sum s tem, da bi dvignili splošen preplah. Prav tako dobro kot jaz veste, da bi se Morrisson lahko skrival petnajst let v Atenah, pa bi ga nikoli ne našli. In, če bi bil prisiljen, da se še naprej skriva, bi lahko Stergiujev seznan predal Britancem po katerikoli drugi poti. Doslej pa je Morrisson vedno zavračal, da bi ga izročil.

Nemec je bil nezadovoljen sam s seboj. Da, vse bi pokvaril, če bi mobiliziral pet tisoč mož. Nenormalno premikanje čet bi zanesljivo privedlo do tega, da bi se Morrisson še naprej skrival; Chesney je povsem upravičeno zatrdil, da bi bilo kaj malo upanja, da bi ga našel v Atenah.
— V redu. Kaj predlagate?
— Da nemudoma odidete iz Aten in se napolnite na kraj sestanka severno od Marathona. Tako boste lahko prišli tja z juga in se izognili njihovi poti in opazovalcem. Ko se bo znočilo, boste nepozno odšli na kraj sestanka s kakšnimi tridesetimi dobro oboroženimi vojaki in tam počakali, da pridejo.
Heilser je znova proučeval zemljevid in razmišljal. Pogledal je Zervosa, in ta mu je prikimal v znamenje soglasja.
— Dobro. Takoj bomo šli iz Aten. Zervos, ukaži, naj odstranijo zapore okoli Aten, in vzemi trideset naših najboljših vojakov. Dobimo se spet čez uro in severno od Marathona bomo počakali na noč.
— Končno ste se iz spametovali, je rekel Chesney.
— Se neka podrobnost, je pristavil Heilser.
— Kaj pa?

— Kar pravi, je povsem res, Konrad, je potrdil Zervos.
— Ne moremo tvegati, da bi vzbudili njihov sum s tem, da bi dvignili splošen preplah. Prav tako dobro kot jaz veste, da bi se Morrisson lahko skrival petnajst let v Atenah, pa bi ga nikoli ne našli. In, če bi bil prisiljen, da se še naprej skriva, bi lahko Stergiujev seznan predal Britancem po katerikoli drugi poti. Doslej pa je Morrisson vedno zavračal, da bi ga izročil.

Nemec je bil nezadovoljen sam s seboj. Da, vse bi pokvaril, če bi mobiliziral pet tisoč mož. Nenormalno premikanje čet bi zanesljivo privedlo do tega, da bi se Morrisson še naprej skrival; Chesney je povsem upravičeno zatrdil, da bi bilo kaj malo upanja, da bi ga našel v Atenah.
— V redu. Kaj predlagate?
— Da nemudoma odidete iz Aten in se napolnite na kraj sestanka severno od Marathona. Tako boste lahko prišli tja z juga in se izognili njihovi poti in opazovalcem. Ko se bo znočilo, boste nepozno odšli na kraj sestanka s kakšnimi tridesetimi dobro oboroženimi vojaki in tam počakali, da pridejo.
Heilser je znova proučeval zemljevid in razmišljal. Pogledal je Zervosa, in ta mu je prikimal v znamenje soglasja.
— Dobro. Takoj bomo šli iz Aten. Zervos, ukaži, naj odstranijo zapore okoli Aten, in vzemi trideset naših najboljših vojakov. Dobimo se spet čez uro in severno od Marathona bomo počakali na noč.
— Končno ste se iz spametovali, je rekel Chesney.
— Se neka podrobnost, je pristavil Heilser.
— Kaj pa?

— Kar pravi, je povsem res, Konrad, je potrdil Zervos.
— Ne moremo tvegati, da bi vzbudili njihov sum s tem, da bi dvignili splošen preplah. Prav tako dobro kot jaz veste, da bi se Morrisson lahko skrival petnajst let v Atenah, pa bi ga nikoli ne našli. In, če bi bil prisiljen, da se še naprej skriva, bi lahko Stergiujev seznan predal Britancem po katerikoli drugi poti. Doslej pa je Morrisson vedno zavračal, da bi ga izročil.

Nemec je bil nezadovoljen sam s seboj. Da, vse bi pokvaril, če bi mobiliziral pet tisoč mož. Nenormalno premikanje čet bi zanesljivo privedlo do tega, da bi se Morrisson še naprej skrival; Chesney je povsem upravičeno zatrdil, da bi bilo kaj malo upanja, da bi ga našel v Atenah.
— V redu. Kaj predlagate?
— Da nemudoma odidete iz Aten in se napolnite na kraj sestanka severno od Marathona. Tako boste lahko prišli tja z juga in se izognili njihovi poti in opazovalcem. Ko se bo znočilo, boste nepozno odšli na kraj sestanka s kakšnimi tridesetimi dobro oboroženimi vojaki in tam počakali, da pridejo.
Heilser je znova proučeval zemljevid in razmišljal. Pogledal je Zervosa, in ta mu je prikimal v znamenje soglasja.
— Dobro. Takoj bomo šli iz Aten. Zervos, ukaži, naj odstranijo zapore okoli Aten, in vzemi trideset naših najboljših vojakov. Dobimo se spet čez uro in severno od Marathona bomo počakali na noč.
— Končno ste se iz spametovali, je rekel Chesney.
— Se neka podrobnost, je pristavil Heilser.
— Kaj pa?

— Kaže, da je cesta prosta?
— Da... Skoraj prosta...
— Papa-Panos, je vprašala Lisa, bi hoteli moliti z menoj?
— Da, otrok moj.
— Sedem in četrty.
Vsi štirje so bili popolnoma tiho. Nad seboj so slišali hrup korakov — v restavraciji Gyni so začeli servirati večerjo — in svoje lastno dihanje.
— Sedem petindvajset.
— Odprtina v stropu se je odprla.
Mihalisa se je spustil dol.
— Avtomobil čaka, je rekel.
Mike je globoko vzdihnil in Lisi stisnil roko.
— Bog vas čuva, je dejal Papa-Panos.
— Pojdimo, je priganjal Mihalisa.
— Trenutek, se je oglasil Thackery in Lisi ter Miku izročil majhni kapsuli, — požrla ju bosta, če se bo slabo končalo.
— Kaj je to?
— Ciankali.

— Kaže, da je cesta prosta?
— Da... Skoraj prosta...
— Papa-Panos, je vprašala Lisa, bi hoteli moliti z menoj?
— Da, otrok moj.
— Sedem in četrty.
Vsi štirje so bili popolnoma tiho. Nad seboj so slišali hrup korakov — v restavraciji Gyni so začeli servirati večerjo — in svoje lastno dihanje.
— Sedem petindvajset.
— Odprtina v stropu se je odprla.
Mihalisa se je spustil dol.
— Avtomobil čaka, je rekel.
Mike je globoko vzdihnil in Lisi stisnil roko.
— Bog vas čuva, je dejal Papa-Panos.
— Pojdimo, je priganjal Mihalisa.
— Trenutek, se je oglasil Thackery in Lisi ter Miku izročil majhni kapsuli, — požrla ju bosta, če se bo slabo končalo.
— Kaj je to?
— Ciankali.

— Kaže, da je cesta prosta?
— Da... Skoraj prosta...
— Papa-Panos, je vprašala Lisa, bi hoteli moliti z menoj?
— Da, otrok moj.
— Sedem in četrty.
Vsi štirje so bili popolnoma tiho. Nad seboj so slišali hrup korakov — v restavraciji Gyni so začeli servirati večerjo — in svoje lastno dihanje.
— Sedem petindvajset.
— Odprtina v stropu se je odprla.
Mihalisa se je spustil dol.
— Avtomobil čaka, je rekel.
Mike je globoko vzdihnil in Lisi stisnil roko.
— Bog vas čuva, je dejal Papa-Panos.
— Pojdimo, je priganjal Mihalisa.
— Trenutek, se je oglasil Thackery in Lisi ter Miku izročil majhni kapsuli, — požrla ju bosta, če se bo slabo končalo.
— Kaj je to?
— Ciankali.

— Kaže, da je cesta prosta?
— Da... Skoraj prosta...
— Papa-Panos, je vprašala Lisa, bi hoteli moliti z menoj?
— Da, otrok moj.
— Sedem in četrty.
Vsi štirje so bili popolnoma tiho. Nad seboj so slišali hrup korakov — v restavraciji Gyni so začeli servirati večerjo — in svoje lastno dihanje.
— Sedem petindvajset.
— Odprtina v stropu se je odprla.
Mihalisa se je spustil dol.
— Avtomobil čaka, je rekel.
Mike je globoko vzdihnil in Lisi stisnil roko.
— Bog vas čuva, je dejal Papa-Panos.
— Pojdimo, je priganjal Mihalisa.
— Trenutek, se je oglasil Thackery in Lisi ter Miku izročil majhni kapsuli, — požrla ju bosta, če se bo slabo končalo.
— Kaj je to?
— Ciankali.

— Kaže, da je cesta prosta?
— Da... Skoraj prosta...
— Papa-Panos, je vprašala Lisa, bi hoteli moliti z menoj?
— Da, otrok moj.
— Sedem in četrty.
Vsi štirje so bili popolnoma tiho. Nad seboj so slišali hrup korakov — v restavraciji Gyni so začeli servirati večerjo — in svoje lastno dihanje.
— Sedem petindvajset.
— Odprtina v stropu se je odprla.
Mihalisa se je spustil dol.
— Avtomobil čaka, je rekel.
Mike je globoko vzdihnil in Lisi stisnil roko.
— Bog vas čuva, je dejal Papa-Panos.
— Pojdimo, je priganjal Mihalisa.
— Trenutek, se je oglasil Thackery in Lisi ter Miku izročil majhni kapsuli, — požrla ju bosta, če se bo slabo končalo.
— Kaj je to?
— Ciankali.

— Kaže, da je cesta prosta?
— Da... Skoraj prosta...
— Papa-Panos, je vprašala Lisa, bi hoteli moliti z menoj?
— Da, otrok moj.
— Sedem in četrty.
Vsi štirje so bili popolnoma tiho. Nad seboj so slišali hrup korakov — v restavraciji Gyni so začeli servirati večerjo — in svoje lastno dihanje.
— Sedem petindvajset.
— Odprtina v stropu se je odprla.
Mihalisa se je spustil dol.
— Avtomobil čaka, je rekel.
Mike je globoko vzdihnil in Lisi stisnil roko.
— Bog vas čuva, je dejal Papa-Panos.
— Pojdimo, je priganjal Mihalisa.
— Trenutek, se je oglasil Thackery in Lisi ter Miku izročil majhni kapsuli, — požrla ju bosta, če se bo slabo končalo.
— Kaj je to?
— Ciankali.

— Kaže, da je cesta prosta?
— Da... Skoraj prosta...
— Papa-Panos, je vprašala Lisa, bi hoteli moliti z menoj?
— Da, otrok moj.
— Sedem in četrty.
Vsi štirje so bili popolnoma tiho. Nad seboj so slišali hrup korakov — v restavraciji Gyni so začeli servirati večerjo — in svoje lastno dihanje.
— Sedem petindvajset.
— Odprtina v stropu se je odprla.
Mihalisa se je spustil dol.
— Avtomobil čaka, je rekel.
Mike je globoko vzdihnil in Lisi stisnil roko.
— Bog vas čuva, je dejal Papa-Panos.
— Pojdimo, je priganjal Mihalisa.
— Trenutek, se je oglasil Thackery in Lisi ter Miku izročil majhni kapsuli, — požrla ju bosta, če se bo slabo končalo.
— Kaj je to?
— Ciankali.

— Kaže, da je cesta prosta?
— Da... Skoraj prosta...
— Papa-Panos, je vprašala Lisa, bi hoteli moliti z menoj?
— Da, otrok moj.
— Sedem in četrty.
Vsi štirje so bili popolnoma tiho. Nad seboj so slišali hrup korakov — v restavraciji Gyni so začeli servirati večerjo — in svoje lastno dihanje.
— Sedem petindvajset.
— Odprtina v stropu se je odprla.
Mihalisa se je spustil dol.
— Avtomobil čaka, je rekel.
Mike je globoko vzdihnil in Lisi stisnil roko.
— Bog vas čuva, je dejal Papa-Panos.
— Pojdimo, je priganjal Mihalisa.
— Trenutek, se je oglasil Thackery in Lisi ter Miku izročil majhni kapsuli, — požrla ju bosta, če se bo slabo končalo.
— Kaj je to?
— Ciankali.

— Kaže, da je cesta prosta?
— Da... Skoraj prosta...
— Papa-Panos, je vprašala Lisa, bi hoteli moliti z menoj?
— Da, otrok moj.
— Sedem in četrty.
Vsi štirje so bili popolnoma tiho. Nad seboj so slišali hrup korakov — v restavraciji Gyni so začeli servirati večerjo — in svoje lastno dihanje.
— Sedem petindvajset.
— Odprtina v stropu se je odprla.
Mihalisa se je spustil dol.
— Avtomobil čaka, je rekel.
Mike je globoko vzdihnil in Lisi stisnil roko.
— Bog vas čuva, je dejal Papa-Panos.
— Pojdimo, je priganjal Mihalisa.
— Trenutek, se je oglasil Thackery in Lisi ter Miku izročil majhni kapsuli, — požrla ju bosta, če se bo slabo končalo.
— Kaj je to?
— Ciankali.

— Kaže, da je cesta prosta?
— Da... Skoraj prosta...
— Papa-Panos, je vprašala Lisa, bi hoteli moliti z menoj?
— Da, otrok moj.
— Sedem in četrty.
Vsi štirje so bili popolnoma tiho. Nad seboj so slišali hrup korakov — v restavraciji Gyni so začeli servirati večerjo — in svoje lastno dihanje.
— Sedem petindvajset.
— Odprtina v stropu se je odprla.
Mihalisa se je spustil dol.
— Avtomobil čaka, je rekel.
Mike je globoko vzdihnil in Lisi stisnil roko.
— Bog vas čuva, je dejal Papa-Panos.
— Pojdimo, je priganjal Mihalisa.
— Trenutek, se je oglasil Thackery in Lisi ter Miku izročil majhni kapsuli, — požrla ju bosta, če se bo slabo končalo.
— Kaj je to?
— Ciankali.

— Kaže, da je cesta prosta?
— Da... Skoraj prosta...
— Papa-Panos, je vprašala Lisa, bi hoteli moliti z menoj?
— Da, otrok moj.
— Sedem in četrty.
Vsi štirje so bili popolnoma tiho. Nad seboj so slišali hrup korakov — v restavraciji Gyni so začeli servirati večerjo — in svoje lastno dihanje.
— Sedem petindvajset.
— Odprtina v stropu se je odprla.
Mihalisa se je spustil dol.
— Avtomobil čaka, je rekel.
Mike je globoko vzdihnil in Lisi stisnil roko.
— Bog vas čuva, je dejal Papa-Panos.
— Pojdimo, je priganjal Mihalisa.
— Trenutek, se je oglasil Thackery in Lisi ter Miku izročil majhni kapsuli, — požrla ju bosta, če se bo slabo končalo.
— Kaj je to?
— Ciankali.

— Kaže, da je cesta prosta?
— Da... Skoraj prosta...
— Papa-Panos, je vprašala Lisa, bi hoteli moliti z menoj?
— Da, otrok moj.
— Sedem in četrty.
Vsi štirje so bili popolnoma tiho. Nad seboj so slišali hrup korakov — v restavraciji Gyni so začeli servirati večerjo — in svoje lastno dihanje.
— Sedem petindvajset.
— Odprtina v stropu se je odprla.
Mihalisa se je spustil dol.
— Avtomobil čaka, je rekel.
Mike je globoko vzdihnil in Lisi stisnil roko.
— Bog vas čuva, je dejal Papa-Panos.
— Pojdimo, je priganjal Mihalisa.
— Trenutek, se je oglasil Thackery in Lisi ter Miku izročil majhni kapsuli, — požrla ju bosta, če se bo slabo končalo.
— Kaj je to?
— Ciankali.

— Kaže, da je cesta prosta?
— Da... Skoraj prosta...
— Papa-Panos, je vprašala Lisa, bi hoteli moliti z menoj?
— Da, otrok moj.
— Sedem in četrty.
Vsi štirje so bili popolnoma tiho. Nad seboj so slišali hrup korakov — v restavraciji Gyni so začeli servirati večerjo — in svoje lastno dihanje.
— Sedem petindvajset.
— Odprtina v stropu se je odprla.
Mihalisa se je spustil dol.
— Avtomobil čaka, je rekel.
Mike je glob

SLEPA ULICA

Kdor je občutljiv na hrup in šume in je pri tem še intelektualce, bo brez večjih težav dojel, kakšno srečo pomeni stanovati v ulici, ki se konča s počez zgrajeno stavbo, kaj pomeni imeti stanovanje z okni, na katerih se bohoti bršljan in s katerih se vidi v okna na drugi strani ulice, na katerih prav tako kipi idilični bršljan! Če še dodam, da nihče izmed sosedov ne gleda televizijskih kvizov in ne poslušaradijskih prenosov boksaških srečanj, bo razumel, kakšno čudovito, vase zaprt življenje sem živel.

Pripomni naj, da je v moji ulici stanovalo več zelo lepih deklet. Bile so radost in veselje mojim očem, ko sem jih okrog osmih srečeval med potjo v službo ali si jih opoldne ogledoval skozi okno, ko so se odpravljale v mesto po opravkih ali v kavarno na zmenek. Ena izmed njih, postavna rjavolaska z dolgimi nogami, je bila izredno lenobna ali pa se je zavedala svoje lepote — kajti ni hotela hoditi peš, zato se je pred njenim stanovanjem začel ustavljati bleščec avtomobil s tujo registracijo. Bil je last domišljavega osebkca v črtastem sukniču, najbrž kakšnega tipa z dvomljivo preteklostjo ali pa preprosto srečnega fanta. Srečni fant s črnimi lasmi je prihajal pred hišo, v kateri je stanovala rjavolaska, in jo s signalom svojega avtomobila pripravil do tega, da se je napravila in olepčila, prišla po pločnik do avtomobila in se usedla k njemu.

Zgodilo se je, da je prišel avtomobilist celo večkrat dnevno pred njeno stanovanje. Avtomobilsko trobilo je začelo igrati vlogo ljubezenskega posrednika med rjavolasko in njim: signali so bili zdaj pretrgani in blazni, zdaj kratki in nervozni; kadar je bila rjavolaska predloga odsotna, je bil ta osebek zmožen pritiskati na trobilo tudi po četrte ure in ji pošiljati k oknu hrup najrazličnejše jakosti in dolžine. V poznih večernih urah, včasih pa tudi pozno v noč, nas je metal iz sna njegov dolgi in zmagoslavni signal, signal srečnega, potem ko je dekletu pospremil do vrat in se je v vlažnem večeru, v katerem so tiho šelestale lipe, že kdo ve kolikokrat veselili svojega zapovrstnega dvagoslavlja.

Cez čas sta zapeljala v našo ulico še dva druga avtomobila, saj so v njej — za okni, ki

jih je skrival bršljan — živela sama lepa dekleta. Možno je tudi, da ju je o tem obvestil srečni fant s črnimi lasmi. V vsakem primeru je bilo vedno tako, da sem bil ob sen, da sem včasih redkeje, včasih pogosteje vstajal s težkimi vekami, z zamolklim šumenjem v glavi, kar bi lahko uničilo človeka, ki se ukvarja z znanstvenim delom, kot sem se jaz.

Na veliko sem začel piti črno kavo, da bi se mi tako povrnila moči, ki so mi jih avtomobilska trobila noč za nočjo odvzemala. Nekega večera pa — ko so se že nekaj dni z glasnim pokom odpirali kostanji, ko so dozoreli bronasti sadeži padali na tla, odskakovali od mokrega kamenja in pločnika — sem prišel na imenitno, vsaj tako se mi je zdelo, misel. Ne da bi mnogo premišljeval, sem se oblekel v modro delovno obleko, si obul gumijaste skorje, se pokril s kolesarsko čepico — tako oblečen sem namreč hodil na ribolov — in se napotil k svojemu prijatelju, ki je stanoval v sosseki. Malce je prebledel, ko me je zagledal tako oblečenega, toda bil je pripravljen z menoj popiti nekaj kozarčkov vodke in piva v bližnji gostilni, kjer sem ga poprosil za pomoč. Ideja je bila zelo preprosta: poiskala naj bi ulico, ki je zaprta za promet, ukradla od tam leseno zaporo ter kozle, kakršne imajo na vaseh za žaganje drv, poseben trikotnik z znamenjem, da je delo na cesti, ter vse to prenesla in postavila na začetek naše ulice. Moja zamisel je jamčila, da naju pri tem nihče ne bo spraševal in nadlegoval, ali imava ustrezno dovoljenje.

Nisva iskala dolgo: na mestnih ulicah so na različnih krajih stale lesene oznake, da je delo na cesti. Imela sva srečo, saj sva poleg teh oznak našla tudi še nekaj lopat in jih skupaj z drugimi stvarmi, ki sva jih potrebovala, odnesla v našo ulico. Malo sva razkopala cestišče naše ulice po vsej širini, od pločnika do pločnika, postavila zaporo in obesila nanjo znak, da je delo na cesti in torej splošna nevarnost.

Naslednji popoldan sem doživel prvo zadovoljstvo: avtomobil srečnega fanta se je ustavil pred cestno zaporo. Srečni fant je z nezadovoljnim obrazom izstopil iz avtomobila, se razgledal in se slednjic odločil — potem, ko je skomignil z rameni — da bo parkiral v bližnji kloški v sosednji ulici in se peš napotil pod

okno rjavolasko, da bi jo zvalil iz stanovanja. Podobno sta storila tudi druga dva avtomobilista.

Kmalu pa avtomobilji sploh niso več prihajali v našo ulico. Očitno so spremenili smer vožnje, saj je bil v bližini naše hiše študentovski dom, v katerem so stanovali same študentke. Najbolj vztrajen — in morda najbolj zaljubljen — je bil srečni fant. Še pred nekaj dnevi se je v vetrnem jopiču in z mehkim klobukom pojavil na naši ulici, postajal pod rjavolaskinim oknom, vzel iz žepa transistorsko radio in poiskal na njem postajo, ki je želela s stalnimi, avtomobilskimi obiski in je bilo zato sedaj travstno, transistorsko dvorjenje manj učinkovito, pa čeprav je še srečni fant postavil v pozno sobodnega Ramea pod dekletovim oknom in molel kvišku v iztegnjeni roki svoj mimiaturni transistorček.

Zima je minila mirno: zdaj sem se počutil zelo dobro, bil sem spet sposoben za kvalitetno delo. In prepričan sem bil, da ne le samo jaz. Res je, da se je v naši ulici pojavilo več novih televizorjev, vendar ne v hiši, v kateri je bilo v prvem nadstropju moje stanovanje.

Pomlad je v marsikaterem stanovalcu naše ulice pa tudi v drugih meščanih zbudila zadovoljstvo in nekakšno nerazodnost. Ljudje so sili na sonce, na pločnike, na zrak in začeli so zmajevati z glavo nad cesto, pred meseci razkopano, ter zaradi pločnikov, na katerem so bile zložene kocke za tlakovanje, ki so se jih morali previdno izogibati. Zdaj ni bilo mogoče priti s taksijem do nobenih večnih vrat in vsak poskus, da bi kdo koga pospremil — je bil neizvedljiv!

O tem je bila obveščena mestna stanovanjska skupnost. Nekdo je poslal dve pritožbi na komunalno podjetje, pismo v lokalnem časopisu je zahtevalo takojšnje srečanje s poslancom, ki je reprezentiral omenjeni okoliš, a je bilo to v glavnem mestu. Razumljivo, da je bilo to ko bob ob steno: znakov s ceste ni nihče odstranil, kamenja niso pospravili s pločnika in vse je ostalo tako, kot sva s prijateljem pustila pred mnogimi dnevi.

Nekoč pa sem videl, kako rešilni avtomobil ni mogel zapeljati v našo ulico, in so morali bolnika odnesti iz hiše na nosilih in to kar dobrih tristo metrov daleč. To me je močno pretreslo! Začel sem razmišljati o tem, ali ima moja zamisel še kakšno praktično vrednost in če je še smiselno vztrajati dalje pri njej? Moram priznati, da sem se tudi sam večkrat, ko sem se pozno vračal domov, spotaknil ob kup zloženih kock in si pri tem neprijetno potolkel dlani ali kolena.

Zato sem sklenil, da ne bom čakal na nikakršno administrativno rešitev tega cestnega problema, marveč ga bom rešil sam, anonimno.

Izbral sem si ugoden večer, ko se je moja ulica pogreznila v globok sen, da bi dal sebi in ulici spet odprto in varno pot v svet. Dobro namerno pripravljen na nevsakdanji telesni napor sem začel odstranjevati zapore in prometne znake. Potem sem začel polagati kamne za tlak nazaj v mehko zemljo, ko mi je nenadoma nekdo posvetil v oči z ročno baterijo.

— Kaj počnete tukaj, državljan?

— Ha, ha, smešno vprašanje, saj vidite, da delam!

— Ob tem času? Kadar imajo delovni ljudje, in torej tudi vi, vsa pravico do spanja?!

Pred mano je stal miličnik. Sprevidel sem, kako lahkomišlino je bilo moje početje, posebno še, ker nisem imel na sebi niti delovne obleke niti gumijastih skorjev.

— To nima nobene zveze?! Poslali so me, naj delam!

— Kdo vas je poslal?

— Kdo neki! Komunalno podjetje!

— Res? Pokažite mi svojo osebo izkaznico!

Ni pomagala ne razlaga niti podkupovanje s cigaretami. Legitimacija, ki je pokazala, da sem asistent na fakulteti, me je popolnoma kompromitirala ter privedla skupaj z lopato na postajo ljudske milice, kjer smo se obširno pogovorili in sestavili obsežen zapisnik.

Kolega, ki mi je svojčas pomagal postavljati zaporo, pa sedaj noče o vsem tem ničesar slišati, medtem ko nosim jaz še nekaj dni v žepu vabilo na sodno razpravo. Kaže, da bom svoje početje drago plačal, razen v primeru, če bo mestna občina začela generalno razkopavati našo ulico od enega konca do drugega.

ANEKDOTE

Ko so Francisa Bacona vprašali, kaj meniš o novem francoskem poslaniku na angleškem dvoru, ki je bil sila neroden in netakten človek, visok skoraj dva metra, se je izognil odgovoru: »Velik je in lepo rejen,« je dejal. »Toda kaj menite o njegovi inteligenci?« so vtrajali.

»Veste, nekateri ljudje so kot večnadstropne hiše, ki je v njih najvišje nadstropje najslabše opremljeno,« se je vdal sir Francis.

Angleški kralj Henrik VIII., ki je razlastil samostanske fevde, ločil cerkev od Rima in imel mnogo žena, od katerih je dve kar obglavil, je potoval po revni pokrajini in v nekem mestecu so mu priredili svečan sprejem s slavalokom in iluminacijo. Pri odhodu se je zahvalil meščanom.

»Veličanstvo,« so mu dejali, »storili smo samo to, kar smo dolžni!«

»In zdaj ste dolžni zaradi tega, kar ste storili!« se je nasmešnil kralj.

MERIMA TOALETNA MILA

Winston Churchill ni pridajal posebne cene družabnim ali protokolarnim konvencijam. Med minulo vojno se je važnih sej udeleževal v pižami, bos ali pa v kopalnem plašču. Strastno je ljubil kopalno kad in osvetežev v vodi in znana je prigoda, da so v Afriki, bližje fronte, ustavili vlak, da se je lahko okopal z vodo, ki jo je nanj strčala lokomotiva. Nekoč je popolnoma gol in leže na kavču sprejel Roosevelta. »Veste,« mu je rekel, »mislim, da je stanje povsem nenormalno položaj za človeka.«

Ko je Somerset Maugham slavil svoj zadnji rojstni dan, so ga vprašali kako je dosegel tako visoko starost.

»Vsak dan sem opravil dve naporni telesni vaji,« je odvrnil pisatelj.

»Kateri vaji?«

»Sleheri jutro sem se skobacal iz postelje in vsak večer zlezal vanjo.«

Hubert von Meyerinck je imel kot zrcalo gladko plešo. V neki družbi ga prijazno nagovorili sosedja: »Pa niste nikoli pomislili, da bi nosili lasuljo?«

»Nikoli, gospa,« je odvrnil Meyerinck. »jaz nosim dekolte na glavi.«

Poet Tin Ujevič je zelo neredno plačeval najemnino. Končno mu je gospodinja zapretila, da ga ne spusti iz stanovanja, dokler ji ne plača dolžnega zneska. Tin pa:

»Prav zares, gospa, tudi meni so tako dolga prijateljstva čez vse ljuba!«

MERIMA TOALETNA MILA

Na banketu je Mark Twain sedel poleg založnika humoristične lista. »Gotovdo dobivate na kupe duhovitih zgodb,« je rekel.

»Vsak dan goro,« je odvrnil založnik.

»Ta je pa dobra,« je menil Twain. »Zakaj pa potem nobene nikoli ne objavite?«

Vestriza je neki slavni angleški plesalec prosil, da bi smel pred njim zaplesati. Vestriza je molče privolila. Toda ko je Anglež po vsej sili hotel zvedeti njegovo mnenje, je Vestriza naposled dejal: »Monsieur, v inozemstvu poskakujejo Plesati znamo samo v Parizu.«

Vsakokrat, ko je Barnum prišel s svojim cirkusom v New York, je popeljal vso svojo pisano povorko po glavnih ulicah mesta. Ubog deček, ki je stanoval v stranski ulici, je nekoč pred tem velikim dogodkom zbolel in ni smel s postelje. Tedaj je pisal Barnumu pismo in Barnum, ki je znal povežati reklamo tudi s sočutjem, je vse svoje dvožono in štirinožne prijatelje popeljal tudi po ulici, kjer je stanoval deček.

MERIMA TOALETNA MILA

AFORIZMI

- Belo cvetje v laseh, izkustvo v gosteh.
- Boj se sosedu, ki prerad v tvoja okna gleda.
- Beseda snaga še nič ne pomaga.
- Blazneži so filozofi, ki se jim je genij izneberil a bedaki so ljudje, ki ga niso nikoli poznali.
- Bela omela je lepa, vendar je zajedavka.
- Boljše od masla so včasih tropine.
- Zalitev odpustiš šele tedaj, kadar jo pozabiš.
- Brez kritja ček te ne reši zaprek.
- Boljše cele kratke hlače kot raztrgane dopetabe.
- Beda kristalizirna značaja, pa jih tudi ubija.
- Ce otroka razvajaš, sam sebi najajaš.
- Cvetje srca je najboljši občutljivo.
- Ceprav je tat bos, stiši svoje stopinje.
- Ce je prag bel, hiša še ni čista.
- Človek, ki samo kima, ima prešibko hrbtenico.
- Ce zrastejo ženam roščiči, jim v žepu fige kažejo moščiči.
- Ce je kitar mrtvak, ne bo kip živak.
- Ceprav je kletka iz samih strun, se je bo branil vsak kopun.
- Ce ti slaba prede, ne delaj drugim zmede.
- Cas predolgega dopusta ima slaba usta.
- Ce umetnik intrigira, s krvavim zvonom muzicira.

G. STRNIŠA

Aleksander Spoerl POMOTA

»Ze gre!« je vzkliznila mama in skočila po daljnogled. Ze nekaj dni ga je imela pripravljene na oknu. Sedaj so si je roke rahlo tresle od razburjenja.

Tudi jaz sem pogledal skozi okno in v dolini opazil drobno postavko, ki se je začela vzpenjati po hribu proti naši hiši.

»Očka, si se obril?« je živčno vprašala mama. Očka je povedal, da se že ves teden vsak dan brije, vendar je izginil v kopalnico.

»In ti, fant, imaš pospravljeno sobo?« me je vprašala mama. »Če bo naša gospodinjstva pomočnica opazila kaj nered, ne bo hotela sprejeti službe.« Moja soba je vedno pospravljena, a odšel sem še enkrat pogledat in vse, kar je ležalo okoli, sem stlačil pod posteljo, kar pa ni šlo pod njo, sem potisnil za peč.

To ni bilo prvič. Iz servisa so nam poslali že štiri pomočnice, saj je naša kuharica odpovedala, ker je dobila boljše plačano službo pri nekem Američanu. Prvo deklet sploh ni prišlo do nas. Druga je prispela že skoraj do vrha hriba, a se je obrnila, ker ji je bila pot do naše hiše prestrma. Tretja je pomotoma zašla do naših sosedov, ki so jo takoj navdušeno sprejeli. Četrta je izbrala pravo pot in že prispela do naše hiše. V pogovoru pa jo je mama nekaj preveč vprašala, ženska je bila užaljena in je odšla.

Spet sem stopil do okna. Postava je ubrala pravilno pot in kljub strmini ni odnehala. Če bo res prišla k nam, je ne bomo nadlegovali z vprašanji in ne bomo zahtevali od nje spričeval. Kratko malo, vseh bom, da je sploh prišla, ljubeznivi bomo in prijazni.

Mama je urejevala cvetlice po vazah. Naj nova kuharica takoj vidi, da smo kulturni ljudje. Nato je mama stopila do mize in odnesla nekaj posode v kuhinjo, da dekletu ne bi mislilo, da smo spet preveč kulturni in da bo imela preveč dela.

Zgoraj v kopalnici je vpil oče, kje je obličje. Mama ga ni imela, vendar se ji porezani oči niti ni smilili, zdaj je imela samo tremo. Mene je še enkrat poslala v sobo: moral sem si preobleči srajco in belo zamenjati za pisano, da

nova pomočnica ne bi mislila, da je treba pri nas samo prati.

Medtem se je postava toliko približala, da smo že razločili krilo in bluzo. Mama je napravila še zadnji obhod po hiši in hitro skrla še psa. Nato pa je enkrat zelo kratko pozvonilo.

»Kako kratko zvonilo!« je ugotovila mama. »Gotovo je zelo varčna.« Oče pa je menil, da je po zvonjenju moč sklepati na izrazito pomanjkanje energije.

Slišal sem, kako je naša stara služkinja odprla vrata in tujko jezikavo vprašala, kaj hoče. Dekle je povedalo, da mora govoriti z gospo, in nato je naša stara služkinja prišla vprašat, če zdaj lahko pospravi prtijago in odide.

Obstopili smo »novov«, ji ljubeznivo odvzeli dežnik, torbico in klobuk in jo povabili, naj sede. Dekle si je brisalo pot z obraza in sopol, kako naporen vzpon je do nas. Mama ji je že hitela praviti, da vsa živila nakupuje sama in da kuharici ni treba drugega, kot da po ves dan lenari po kuhinji in včasih kaj pripravijo. Očka je odprl balkonska vrata in ji pokazal razgled. Nad tem je bila navdušena.

Dekle ni bilo lepo. Tudi ne mlado. Vse je kazalo, da tudi ni posebno pametno. Toda vse to ni bilo tako zelo važno.

Ko smo jo z balkona pospremili do mize v jedilnici, je ženska začudeno pogledala po knjigah v knjižni omari. »To ste bili pa zelo pridni, da ste toliko napisali,« se je obrnila k očetu. V zadregi ji je očka povedal, da jih je on napisal samo nekaj, druge pa da so napisali drugi. On da jih samo bere.

Ker »novov« ni mogla odvrtni pogleda od knjig, ji je mama hitro povedala, da brisanje prahu ni delo kuharice in da dela to sama. Očka je dodal, da so knjige lepše, če so malo zaprašene.

»Če radi berete, si lahko kdaj izposodite kakšno teh knjig,« sem se vmešal jaz. Vendar dekletu očitno ni dosti bralo. To je bilo dobro. Dekle, ki ne bere, je bolj marljivo. Naša »stara« je neprestano brala.

Pogovor je zastal in morali bi načeti glavno

NOČNO PERILO

Tudi za nakup nočnega perila je treba malce premisleka, da ne bomo kupile pižame, nočne srajce ali halje kar tjavdan, potem pa ugotovile, da se material, barva in vzorec sploh ne skladajo s posteljnino in neljubo kvarijo prijetno ozračje urejene spalnice. V naših trgovinah je skoraj brezupno iskati spaino srajco, ki bi bila hkrati lepa, koristna in poceni. V zadnjem času so začele nekatere tovarne izdelovati spalne srajce z vstavljeno čipko ali pa z lepim vezanjem, ki pa so tako drage, da cena ne ustreza izdelavi. Zato je zaenkrat skoraj najbolje, da bomo same poiskale blago, izbrale primeren kroj in se pripravile sivilji — ali pa si jo bomo sešile same. V trgovinah se dobi zelo simpatična enobarvna flanela, seveda za bolj hladne zimske dni in zgodnje pomlad, v vseh pastelnih barvah. Zelo primeren je tudi tiskani batist, enobarvni batist, damast in pa lahka bombažna in svilena blaga. Dokupile bomo še čipko, ki nočno perilo zelo požiiri in ga napravi prikupnega. Najbolj primerna bo seveda, če se bo skladala z barvo blaga.

Slika: Spalna srajca je tokrat ukrojena malce drugače. Zapira se spredaj, od ovratnička, ki je majhen in ljubko zaokrožen, pa do spodnjega roba. Obrobljena je s širokimi, nabranimi čipkami iste barve. Uporablja se tudi kot jutranja halja za prvi zaspani skok iz postelje. Lahko jo ukrojite z rokavi ali brez, dolžina pa je najljepša taka, kot je na sliki, se pravi, da sega malce prek kolena.

PAULA

ALI PRAVILNO IZKORIŠČATE MEŠALEC?

GOSPODINJSKO POMOČNICO, večšo kuhe...
MLAJŠO UPOKOJENKO, ki bi bila pripravljena kuhati...

To so vedno pogostejši oglasi, ki polnijo stolpce v naših dnevnih časopisih pod zaglavjem »Službo dobi«.

V kuhinjski omari pa stoji zaprašen, skoraj pozabljen mešalec — najboljša kuhinjska pomočnica, ki bi se lahko predstavila takole: »Imam lastnosti, ki olajšujejo delo, štedijo čas in moč, saj znam mesati, sepati, točiti, rezljati, drobiti, gnesti itd. Razen tega sem vedno pripravljena delati, skromna, ne-utrudna, mirna in zanesljiva.«

Tako pomočnico ima marsikateri pri roki, samo kaj, ko jo pokliče na pomoč le, kadar so v družini prazniki in potrebuje točeno smetano in majonezo ali še enkrat na štirinajst dni, da stepe sneg za palačinke.

Da bo mešalec res služil namenu, kakršnega so mu dali inženirji, ki so hoteli gospodinji prihraniti dolgotrajno mesanje, zopno sekljanje in zamudno tlačjenje (pasiranje) hrane, upoštevajmo naslednje:

● Postavimo mešalec na lahko dostopno in vidno mesto! Gotovo se gospodinji ne bo ljubilo prestavljati vseh škafel, posode in druge ropotije, ki sicer obdajajo mešalec, pa bo špinačo sesekljala kar z roko.

● Uporabljajmo mešalec čim večkrat! Stirikat po četr uri mešanja ali gnetenja — izgubljena ura časa, saj bi mešalec opravil delo v desetih minutah.

● Z mešalcem štedimo moč! Kako naporno je stapati testo, mešalec pa napravi v minuti od 700 do 1500 obratov!

Ker imamo različne mešalce, nekaj splošnih navodil za uporabo:

1. Mešalec vklopimo v vtičnico, ko imamo vse potrebno že pri roki (smetano, sladkor, jajca, olje in drobne dodatke — če pripravljamo majonezo itd.).
2. Še preden premaknemo stikalo, mešalec potopimo v maso, ki je v posodi, da ne obrizgamo vseh okoli stojičih predmetov in pohištva. Izjema je drobljenje lesnikov, orehov in kock sladkorja.

3. Brzine vklaplajmo po vrsti od najmanjše do največje, kakršno pač potrebujemo.

4. Nikdar ne pustimo mešalca vklopljenega, ne da bi bili navzoči (nesreča nikoli ne počiva, tudi otrok bi rad pritisnil na rdeči gumb).

5. Ko je jed predelana ali obdelana, brzine izklaplajmo spet po stopnjah, v obratnem vrstnem redu, in šele nato iztaknemo priključno vrvo.

6. Posode, ki v njih mešamo, naj bodo ožje in višje, kar je važno posebno pri manjših količinah (npr. majoneza iz enega jajca). Z višjimi stenami se izognemo škropljenju in zmes hitreje in temeljiteje premešamo. Če pa že uporabljamo plitvo in široko posodo, jo nagnimo.

7. Za mešanje in gnetenje testa moramo mešalec največkrat vklopiti na najvišjo stopnjo, da se nam ne ustavi. Zato pripravljajmo raje testo iz manjše količine moke (pol kilograma). Če potrebujemo večjo maso, jo v skledi razdelimo na tri dele in vsakega posebej premešamo. Od časa do časa prekinemo delo in z lesenim nožem ali žlico postgamo testo z gnetilcem (kavljem).

8. Mešalec je navadno sestavljen iz nerjavče kovine in umetne mase, ki prenese tudi višjo temperaturo. Zato lahko tak mešalec potopimo v posodo na štedilniku, ne da bi bilo treba jej predevat (če se sprime prežganje, če hočemo zdrobiti fižol ali krompir v juhi, če pripravljamo pire krompir).

9. Pazimo na prste, kadar mešalec dela!

10. Mešalec operemo takoj po uporabi. Če imamo tekočo toplo vodo, rezilo, mešalnike in kljuko za gnetenje oplaknemo kar pod pipo, razen če smo pripravljali mastne jedi. Ohišje čistimo z vlažno krpo in pazimo, da nam voda ne zaide skozi značne in druge odprtine v motor. Če se nam je po nesreči ohišje omočilo, ga takoj nagnemo, da se voda odcedi od motorja.

Za kaj vse uporabljamo mešalec?

Z MESALNIKI MESAMO:

juhe, kuhano zelenjavo, majonezo, beljake, sladko smetano, namaze za kruh, palačinkino testo, praženec, biskvitno testo, krhko in rahlo vzhajano testo, prelive, kreme

Z GNETHICI (KAVLJI) GNEMEMO:

navadno vzhajano testo, vlečno testo, paljeno testo, sesekljano meso

Z NOŽKOM SESEKLJAMO IN DROBIMO:

surovo zelenjavo, surov krompir, kuhan krompir, je- tra, dojenčkovo hrano, trde namaze za kruh

IN PRIPRAVLJAMO:

mlečne pijače, koktajle

Ne pozabimo, da lahko z mešalcem odlično se- sekljamo čebulo, zelen peteršilj, drobnjak, kapre, česen itd.

Z mešalcem nas ne bo tudi nič več strah pripravljati jedi, katere so naše babice mešale po 3 ure. Zatorej mešalec vso pozornost v naši kuhinji.

Prihodnjic bomo objavili recepte, kako z mešal- cem pripravimo slane jedi. A. K.

IZ CENEJŠEGA MESA

PO JANUARSKI KUHARSKI ODDAJI — ZA TT NAPISAL IVAN IVAČIČ

V tej oddaji so gledalci lahko videli nekaj ledi, pripravljenih iz cenejših vrst mesa.

VAMPI

Vampe pripravljamo na več načinov; tako imamo golažev, slaniško, po tržaško, s krompirjem ali oksiane, prav mehko kuhane in mesnate lahko pripravimo v solati, izredno kvalitete pa lahko razrežemo na krpice, jih posolimo, popramo, morda še premešamo s kečupom, nato pa jih kot dunajski zrezek paniramo in ocvremo. Glavno pa je, da so vampi dobri. Zato sem iz prvih treh receptov pobral to, kar je najboljše, in sestavi en recept.

O kuhanju vavpov: vampe najprej operemo, v vodi pretremo, vodo odlijemo in ponovno pristavimo kuhat. Posoda mora biti dovolj velika. Ker je nevarno, da bi se prijel, lahko položimo na dnu pokrovko. Med kuhanjem dodamo vavpov košček čebule, zrno česna, lovorov listič, lahko pa tudi obrezke jušne zelenjave. Čas kuhanja je težko točno določiti, odvisen je od starosti živali. Najboljši so volovski vampi. Ti se tudi najbolje skušajo in se pri kuhanju tudi manj skrčijo. Sicer pa se vavpi ukuhajo za 40–50 odstotkov.

Kuhane vampe oplaknemo z vodo in ohladimo. Voda, v kateri smo kuhali vampe, ni uporabna. Ohlajenim vavpov ostrgamo lojnato navlako, pregledamo robove, in če je treba, jih tudi obrežemo. Vampe razrežemo na pramene, te pa nato na debelejšje rezance. V kozici ogrejemo olje, dodamo drobno narezano čebulo, na kocke narezano prekajeno slanino, malo drobtin, popražimo, dodamo še česen, nato vampe, vse skupaj pre-

mešamo, popražimo, zalijemo z juho, in pustimo, da počasi vre. Medtem dodamo še lovorov list, paradiznikovo mezo, malo popra, majaron in limonino lupnino. Če ste vampe zalili z vodo, jih zboljšajte z jušno kocko. Jed dosolimo, okisamo z vinom, lahko pa tudi s kisom, v katerem so ležale doma vložene kislice kumarice.

Vampe serviramo v plitvi skledi ali v globokem ovalnem krožniku, preden jih postavimo na mizo, pa jih še potresemo z naribanim sirom. Nariban sir pa lahko tudi posebej ponudimo v skodelici. — Serviral sem v drogovico pripravljenih vavpov, drugo polovico pa sem dodal na kocke narezan in v malo osoljenem kroupu skuhan krompir. Tako sem dobil vampe s krompirjem ali kisle vavpe. Seveda sem jih še malo okisal.

PLJUČNI HASE

Pljučkam odrežemo sapnik, če tega že ni storil mesar, jih operemo in podobno kot vampe skuhamo. Boljša so, če kuhamo zraven še sroce. Kuhana pljučka ocedimo, izrežemo hrustanec oziroma hrustančaste evičke in pljučka na mesoreznic zmeljemo. V ponvi ali kozici ogrejemo maslo, na osebno računam 15 dekagrama, dodamo žličko sladkorja in pustimo, da karamelizira. Dodamo drobno narezano čebulo, na ribež naribano in drobno sesekljano kislo kumarico, malo česna, peteršilja, lahko tudi zdrobljene filete ali kolobarčke in morda še malo sesekljanih kaper. Sicer pa so pri kolobarčkih kapre že zraven. Vse to pražimo, dodamo žličko moke, zmelata pljučka, premešamo, zalijemo z juho in dodamo še druge začimbe: maja-

ron, poper, gorčico, lovorov list, lahko tudi limonino lupnino, okisamo jih z vinom in s kisom, v katerem so ležale kumarice, in pustimo počasi vreti.

K pljučnemu hašaji sem pripravil zdravovne emoke. Recept je preprost: v kozici sem zavrel 3 dcl mleka in 3 dcl vode, dodal 6 dkg masla (lahko vzame tudi margarinu ali kako drugo maslo); če uporabite mast, vzemite kak dekagram manj), solil in s šibo zakuhal 20 dkg pšeničnega zdroba. Kuhal sem nekaj minut, da se je zgostilo. Ko se je ohladilo, sem dodal dve celji jajci, gladko zmešal, maso zvrnil na pomokano desko, jo raztegnil v valj, narezal na koščke in oblikoval emoke. V malo osoljenem kroupu sem jih kuhala 10 minut. Kuhane emoke pobremo z lopatico na krožnik, zabelimo z raztopljeno maslo in okrasimo s sesekljanim peteršiljem.

KISLA JUHA IZ SVINJSKIH REPKOV

Svinjske repke pregledamo, če je potrebno, jih z ostrim nožem pobrijemo, operemo, razsekamo na koščke, zalijemo z vodo, dodamo grobo razrezano zelenjavo: korenje, peteršilj, zlele no, morda tudi nekaj zimsko kolerabe, nato drobno narezane ali naribane čebule, nekaj zrn strtega česna, lovorov list, malo grobo točnega popra, solimo in kuhamo. Malo preden so repke mehke, dodamo na grobe kose razrezan krompir, in ko je tudi ta mehak, juho zgotovimo s podmetom. Tega pripravimo iz nekaj žlic smetane in žlice moke. Juho še okisamo z vinom in s kisom kislih kumaric. — Poleg lahko ponudite ajdove žgance.

TT PLAČA VSE VAŠE MESEČNE IZDATKE

5. KOLO SREČNA DRUŽINA

SREČNA DRUŽINA — Prvi kupon petega kola

Ime in priimek:

Točen naslov:

Odgovor na prvo vprašanje: Na katere knjižne zbirke je naročena vaša družina?

Spolna vzgoja v šolah ZDA

IZ TUJIH LOGOV

Kako poučevati spolno vzgojo, je problematično vprašanje tudi na ameriških šolah. V semem New Yorku se te vzgoje raje izogibajo, v Los Angelesu se je lotevajo zelo previdno, medtem ko je v Virginiji z zakonom prepovedana. Kljub temu narašča število neporočenih nosečnic na visokih šolah. Tudi šole, ki so sprejele pouk spolne vzgoje, se navadno omejujejo le na slike ali pa na večje ali manjše laži z moralno podlago.

Tudi družba in družina se zelo zavzemata za pouk spolne vzgoje v šolah, saj se več kot 500.000 mladoletnikov v ZDA letno nalezijo spolnih boleznih. Tudi šolarji sami želijo pouk spolne vzgoje. »Dvomimo, da bomo vsi še kdaj potrebovali algebro.«

pravijo, »prav gotovo pa se bomo poročili.«

Jasno je torej, čemu je pouk spolne vzgoje potreben, ni pa še jasno, kako bi se ga lotili. Čeprav so tudi stari soglasni, se šole večinoma poslužujejo suhoparnih predavanj ali pa grozljivih filmov o sifilisu. Predavanja o spolni vzgoji so v veliki meri odvisna od predavatelja, ki mu predvsem ne sme biti nerodno.

Na nekaterih šolah so že poskusili vključiti pouk spolne vzgoje v urnik in ga psihološko obravnavati. Neki učitelj v Detroitu je poskušal obravnavati spolno vzgojo na vsakdanji način. Trdi namreč, da spolni odnosi niso nezdravi, po drugi strani pa poudarja številne možnosti zanositve in nevarnost splavov. Pravi tudi, da je lahko nevarno že ljubimkanje, saj je v večini primerov povod spolnim odnosom.

V Evanstonu (Illinois) so izdelali program spolne vzgoje za devet let. S spolno vzgojo pričnejo že v otroških vrtcih, ker otroci še veliko zaupajo vzgojiteljcem o novorojenčkih v svojih družinah. Tako se že zgodaj seznanijo z razvojem ljudi in si hkrati ogledajo slike živalskih mladičev. V petem razredu si v muzeju ogledajo modele spolnih organov in razvoj človeškega zarodka. Nadzornik muzeja Oscar M. Chute trdi, »da se v tej starostni dobi otroci sicer veliko naučijo, da pa so dosti manj telesno in emocionalno razviti.«

Dečkom tudi prikazuje filme o spremembah v puberteti in jih svarijo pred masturbacijo, ki vodi do »zgrešenega mišljenja«. Istočasno pa poučujejo deklice o menstruaciji. V sedmem razredu se otroci že zanimajo o planiranju družine. Ko pridejo na vrsto kontracepcijska sredstva, jim učitelj objasni, da jih lahko kupijo samo poročeni in da niso popolnoma zanesljiva.

V šolah v Washingtonu imajo dober učni program, ki zajema tudi emocionalne odnose mladine s poudarkom na poljubovanju in ljubimkanju. Učitelj osmega razreda mora med drugim odgovarjati tudi na takšna vprašanja: Ali so možni spolni odnosi tudi med menstruacijo? (Njegov odgovor: možni so, vendar se večini zdijo neigijenski). Nekdo ga je neko dekle vprašalo: Je res, da bom zmorela, če ne bom imela spolnih odnosov že pred šestnajstim letom?

V mnogih šolah pa je pouk spolne vzgoje dosti trši oreh kot pouk o vesoljstvu. Vendar so vzgojitelji mnenja, da bo kmalu tudi spolna vzgoja dobila svoje mesto v učnem programu in da bo prav tako potrebna mladini kot branje in sofitiranje. Čeprav se stari bolj ali manj zanimajo za spolno vzgojo svojih otrok, se bodo otroci naučili največ drugje. Zatorej naj bi bila šola tista, ki bi jim odgovorila na vsa ta vprašanja, in sicer na jasen in poučen način, pravijo psihologi. (Time)

BRALKE SVETUJEJO

KAKO ZATRETI ŽITNEGA MOLJA

V zadnji številki TT sem brala, da priporočajo proti žitnim moljem pelin. To sredstvo sem mi sploh ne zdi učinkovito, zato priporočam naslednji postopek, ki sem ga že preizkusila.

Za časa kmetijske zadruge se nam je v shrambi za zrnje zaradilo mnogo moljev. Shramba je bila polna smetuljev, v zrnju pa so ličinke in bube imele svojo gostijo. Molje lahko preženemo samo na ta način, da zrnje takoj prevetrimo z vetrnim mlinom, zrnje pa — kolikor je še zdravega — zmeljemo, nato zmeljemo tudi odpadke in jih damo živini. S tem uničimo moljeve ličinke in jajčeca. Žitne shrambe čez leto temeljito zračimo, zaboje in kase pa očistimo. Tako lahko preženemo žitnega molja. Ob uskladičenju novega zrnja pa je treba paziti, da se molj spet ne zaredi, saj se zelo hitro množi. E. J. Lokavci pri Ljutomeru

KAKO OHRANIMO LINOLEJ

Linolej je danes v vsakem domu dragocennost, zato ga moramo s skrbnim vzdrževanjem ohraniti čim dlje. Če ga hočemo poživiti, da bo spet lep, ga moramo najprej dobro umiti in posušiti. Potem dve celji jajci zmešamo z vodo, še bolje pa z mlekom, tako da se tekočina popolnoma premešata. Zmes potem s čisto platneno krpo nanesemo na linolej. Ko s tem končamo, odpremo okna, da se linolej bolje suši, kar traja več ur. Končno ga še zloščimo z mehko krpo in bleščal se bo kot nov. B. J. Ljubljana

PRANJE PLENIC

Pleničke namočimo v mlačno vodo in jih po približno eni uri namilimo. Za namakanje in kuhanje lahko uporabljamo special ali ekstra radlom. Ko smo jih namilile in dobro zmečale, jih speremo v mlačni vodi in denemo kuhat v mrzlo vodo, v katero smo dale po navodilu pralni prašek. Vrejo naj 15 do 20 minut, nakar jih odstavimo in pustimo, da se ohladijo. Spet jih pomencamo in spiramo v mlačni, nazadnje pa v mrzli vodi, ki smo ji dodale mico — po navodilu. Tako sem prala tudi sama in imam lepe bele plenice. Lepo pozdravljeni, J. S., Izola

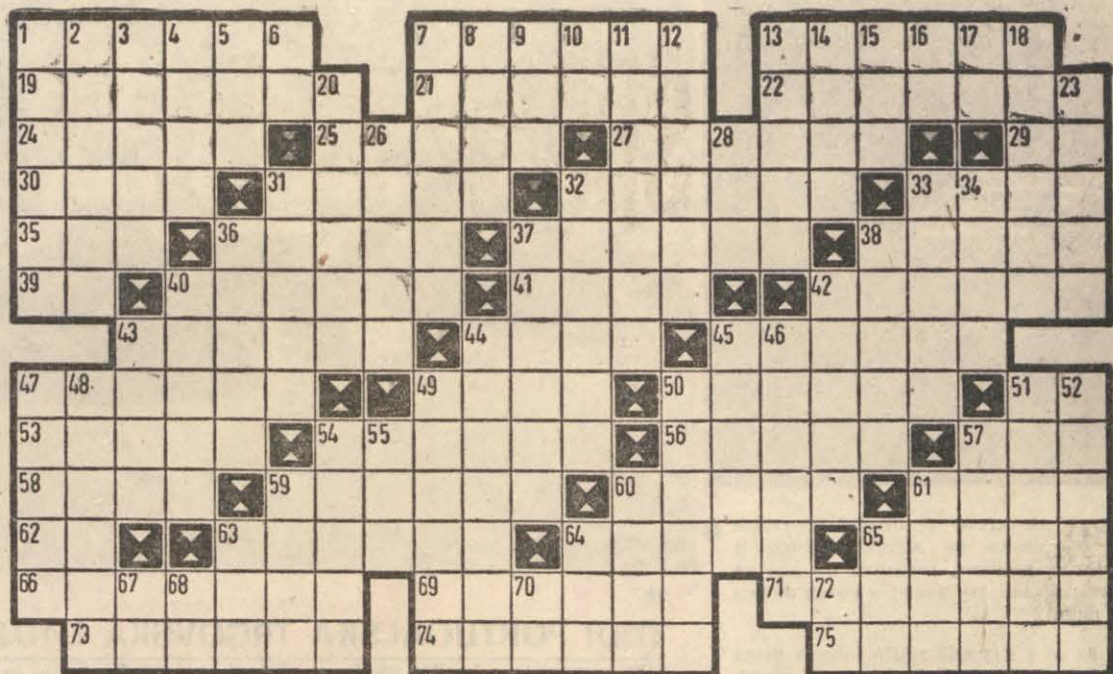
BREZ KOLEBANJA... VEDNO SE ODLOČIM ZA JUHE »PODRAVKA«

Zaradi velike izbire in poznane kakovosti jih lahko uporabite za vsako priložnost.

PODRAVKA
FRANCUSKA JUHA

PODRAVKA

MERIMA TOALETNA MILA

VODORAVNO:

VODORAVNO: 1. mesto v Nemčiji ob Donavi, kjer se vajo izlivata reki Ilz in Inn, 7. sladkor v kristalu, 13. priliv, dotok, 19. glasbeni izraz za veselo, živahno podajanje, 21. jutrovo, vzhod, 22. jezik stare klasične indijske književnosti, 24. prostor za živino, hlev, 25. slovenski športni list, 27. burjast, vzhov človek, 29. staro kaldejsko mesto, 30. jezero v Etiopiji, iz katerega izvira Modri Nil, 31. plašenica, 32. težka sapa, astma, 33. tkanina, ki ima izrazite proge v smeri osnove ali votka, 35. najslabša solska ocena, 36. riba tropskih morij, imenovana morsk vrab, 37. ime francoske filmske igralke Vlade, 38. užitna buča, ki izvira iz Male Azije, 39. nota iz solmizacije, 40. betonska utrdba pod zemljo, zaklonišče, 41. tovarna likerjev in brezalkoholnih pijač v Ljubljani, 42. pejedina, slavnostno kosilo, 43. iz trdih deščic sestavljen pod, 44. lesena ograja, 45. priletna ženica, 47. žensko ime, 49. spodnji del vrat, 50. suho listje, ki se postilja živini, 51. kemični znak za barij, 53. strokovni tekstilni naziv za mikalnik, 54. zvijanje v trebuhu, trebušni krči, 56. pristojbina, kolkovina, 57. važna kulturna rastlina, tekstilna surovina, 58. pristanišče, 59. zelo vroč in vlažen zrak, 60. hrvaški skladatelj in pedagog, propagator modernih načel v glasbi — (Blagoje), 61. gostilničar, krčmar, 62. začetnici švedskega kemika, izumitelja dinamita, 63. kraj v severni Italiji ob reki Adiči, prizorišče tekmovanj v veslanju na divjih vodah, 64. ote-

klo mesto od udarca, 65. pesnik slovenske moderne (Dragotin), 66. votlina, luknja, 69. slovnico število, 71. prostor za športna tekmovanja s stopničasto se dvigajočimi sedeži, 73. glavno mesto Južnega Vietnama, blizu katerega se bijejo hudi boji, 74. slovenski pisatelj in politik, doma iz Poljan nad Skofjo Loko (»Cvetje v jeseni«), 75. baldrijan, kozliček.

NAVPIČNO:

NAVPIČNO: 1. slika z barvnimi kredami, 2. prizidek, pomoč, 3. škodljiva jutranja padavina, 4. zborovanje, sestanek, 5. nekdanji turški veleposestnik, 6. avtomobilska oznaka za okraj Urševac, 7. slovaški pesnik, začetnik romantičnega panslavizma, ki je močno vplival na prebujenje slovanskih narodov — (Jan), 8. prostor, površina, 9. sukanec, 10. glasbena nota, 11. mrtvina zaradi zamašene arterije, odmrli predel tkiva, 12. prostor za radijske oddaje, 13. stoječe ogledalo, 14. podložnik, brezpravni sloj, 15. ime nemške pisateljice Seidel, 16. avtomobilska oznaka Trsta, 17. ameriška kratica za — »vse v redu«, 18. uslužbenec v igralnici za hazardne igre, 20. poletno obuvanje, 23. gornji del Reke, 26. zbor osmih godbenikov ali pevcev, 28. izraz iz bančništva, ki pomeni panično dvigavanje hranilnih vlog, 31. denarni zavod, 32. zastavljeno delo, ki se mora izvršiti, 33. slap Savinje pod Okrešljem, 34. star narod z visoko razvito kulturo na ozemlju današnjega Peruja, 35. visokogorska cvetlica, 37. po-

lotok v južni Aziji, glavna Ma- lezijska, 38. žensko ime, 40. tolpa, drhal, sodrga, 42. vrsta južno-ameriškega lesa, 43. zelena površina v mestu, nasad, 44. narava, 45. ameriški fizik, raziskovalec spektralnih linij v električnem polju, dobitnik Nobelove nagrade leta 1919 (Johannes), 46. ameriška zvezna država na jugu ZDA, kjer je bil ubit predsednik Kennedy, 47. denarni fond, zalo- ga, 48. znamenka luksuznih nem- skih osebnih avtomobilov, 49. zvezda premičnica, 50. visoka gora v Julijskih Alpah, 51. mad- žarski skladatelj nacionalne sme- ri, ki je leta 1945 umrl v ZDA, zapuščen in reven (Bela), 52. priprava za boljše sprejemanje elektromagnetnih valov, 54. mu- slimska verska knjiga, 55. reka na severu Moravske, ki teče skozi mesto Opavo, 57. kovina,

MERIMA TOALETNA MILA

ki je lažja od vode, 59. posušena trava za živalsko krmo, 60. vrsta sintetičnega kavčuka iz butadie- na, 61. pomankanje, revščina, 63. tip ruskih lovskih reaktivnih letal, 64. palica z usnjemim jer- nomom za priganjanje živine, 65. nenadna smrt, 67. veznik, 68. vprašalnica, 70. začetnici sloven- skega slikarja, ki goji grafiko in risbo, 72. sosedni črki s konca abecede.

BERITE PO KOSILU

Mladi junak potegne iz vode utap- ljajočo se dekle, ki ni bilo ravno med najlepšimi. Ko jo prav premo- čeno in premaženo prinese k njeni materi, se mu ta prisrčno zahvali in medtem opazi poročni prstan na njegovih roki:

»Presneto — tudi ta je že poro- čen,« zamrmra mati med zobmi.

Ona: »Če mi ne kupiš tega klobučka, pol leta s teboj ne spre- govornim ene besede!«
On: »Ali se lahko na to tvojo obljubo sto procentno zanesem?«
»Včeraj sem se zaročila, Kati,« naznami vesel dogodek ne več mlada Ančka svoji prijateljici.
»Ali res? Kaj pa je on?«
»Rentgenski tehnik!«

»No, končno enkrat eden, ki je lahko kaj našel na tebi!«

Gost sedi v imenitni restavraciji. Ze med kosilom pride natakar in ga vpraša:

»Ali lahko že kasiram, gospod?«
»Zakaj pa se vam tako mudi, saj vidite, da še jem!«
»Saj zato! Naročili ste gobe!«
Mladi mož sedi s prijateljico na klopci v parku. Nežno jo stisne k sebi in zašepeta:

»Ljubica, ali naj za večer spomin na najino ljubezen vrežem v drevo tvoje in svoje ime?«
»Ali znaš to?« ga vpraša obdu- joče mlada prijateljica.
»Kako ne bil! Pogledaj, vse kar vidiš na tem drevesu, je moje deto!«

PUSTOLOVŠČINE CISCA KIDA

RESITEV KRIZANKE IZ PREJSNJE STEVILKE

KRIZANKA: 1. aspekt, 7. Mozart, 13. travma, 19. Daumer, 21. amater, 22. disgram, 23. lupa, 24. Reuter, 26. Gdansk, 28. tip, 29. ena, 30. bilten, 31. pritok, 32. črna, 33. Eza, 34. proja, 35. slama, 36. mi- ner, 37. Klara, 38. lameta, 40. slava, 42. Marat, 44. solen, 45. stopa, 46. ko, 48. urin, 49. turin, 51. Tirana, 53. Tom, 54. let, 55. pardon, 56. sestra, 57. srna, 58. ajnica, 60. Smedela, 62. trotoar, 63. Alenka, 65. tanker, 66. troska.

MERIMA TOALETNA MILA

— Dobro jutro, očka!

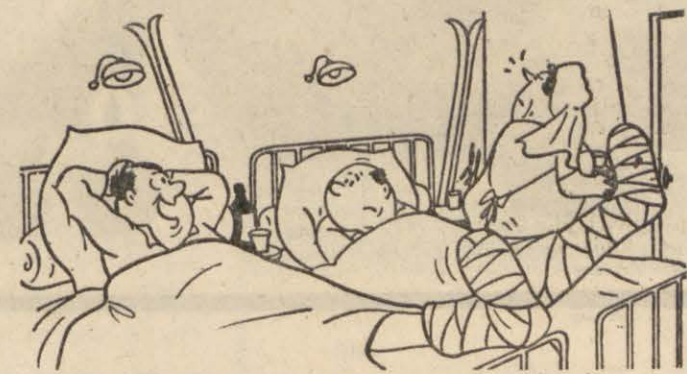
— Prav, pa jutri!

— Žena, izvolili so me v komisijo za povečanje storilnosti.

Iz Južne Amerike

— Zlomljena noga? Kje neki. Le v nobenem hotelu nisem dobil proste sobe.

— Govoril sem z otrokoma in obljubila sta mi, da bosta pridna, ko bodo tu gostje.

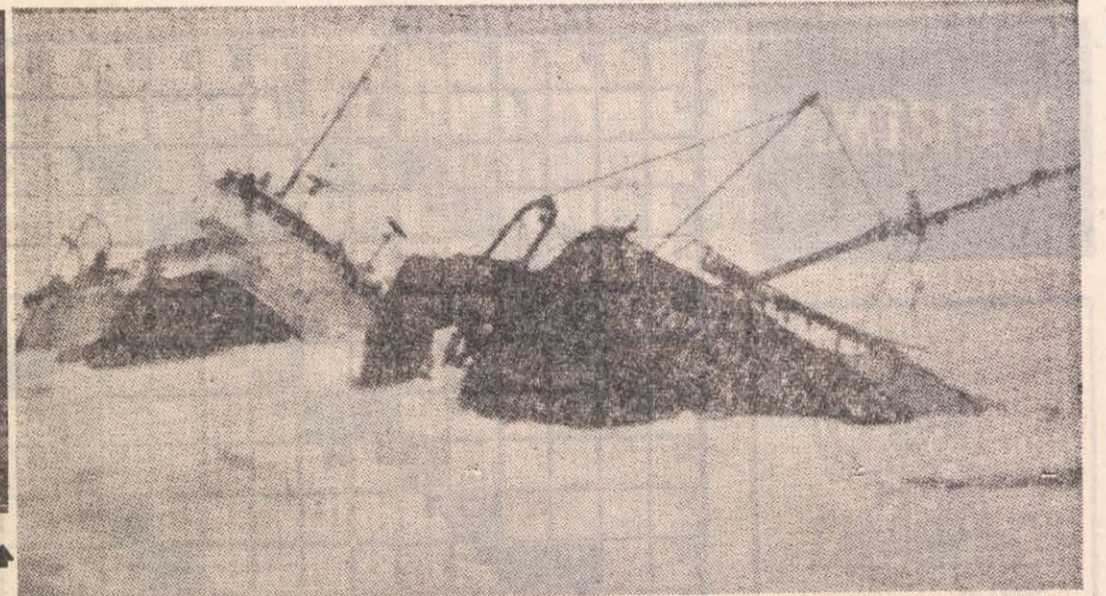
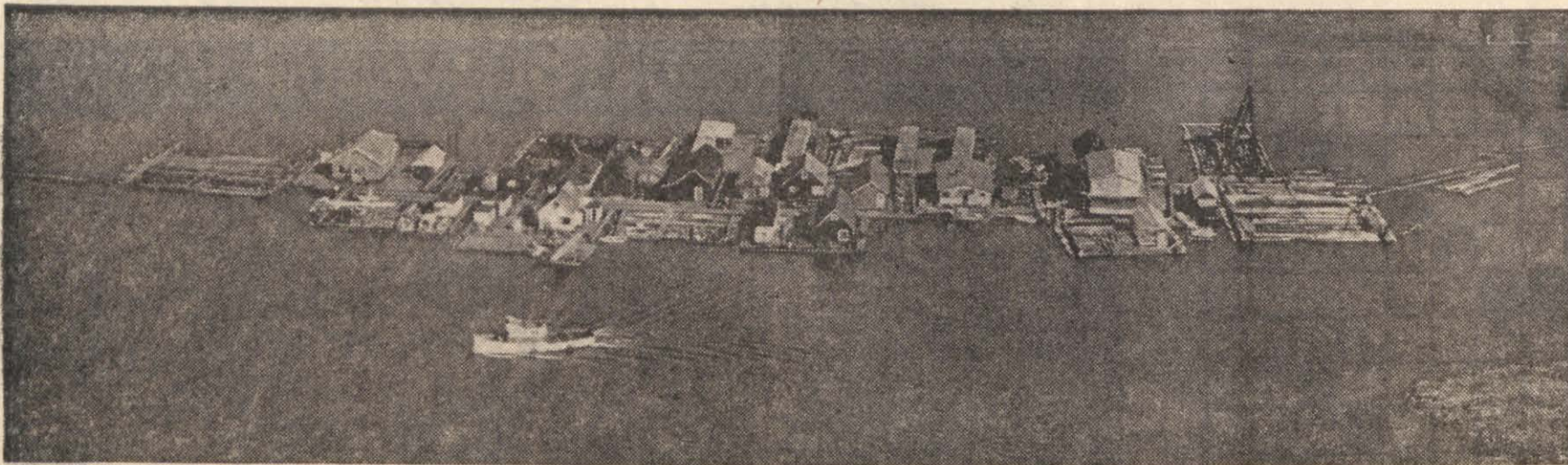

— Vidite, sem vam rekla, da imam točno lake mere čez prsi kot Sofia Loren!

— Bolje, da greste nazaj, general. Imam vtis, da je vaša žena močno ljubosumna!

redaja in tiska CP «Delo» v Ljubljani — Glavni in od- govorni urednik Zoran Jerin — Uredništvo: Ljubljana, Tomšiče- va 3/II, p. p. 150-III, tel.: 23-522 do 23-526 — Prodajni oddelki: Ljubljana, Titova 1, tel. 20-463 Naročnina: celoletna N. din 36. — ali din 3.600, polletna N. din 18. — ali din 1.800, četrt- mesečna N. din 3. — ali din 300. Za inozemstvo plačana v Jugoslaviji letna N. din 60. — ali din 6.000, mesečna N. din 5. — ali din 500; plačana v tu- jini — celoletna: v USA dolarjih 6,4 dolarja, v britanskih funtih 2 funta 3 šilinge, v za- hodnonemških markah 26 mark, v švedskih kronah 35,5 krona, v italijanskih lireh 4.000 lir — Oglasni oddelki: Ljubljana, Ti- tova 1, tel.: 21-896, štev. žiro računa NB 501-1-167 — Rokopisov ne vračamo.

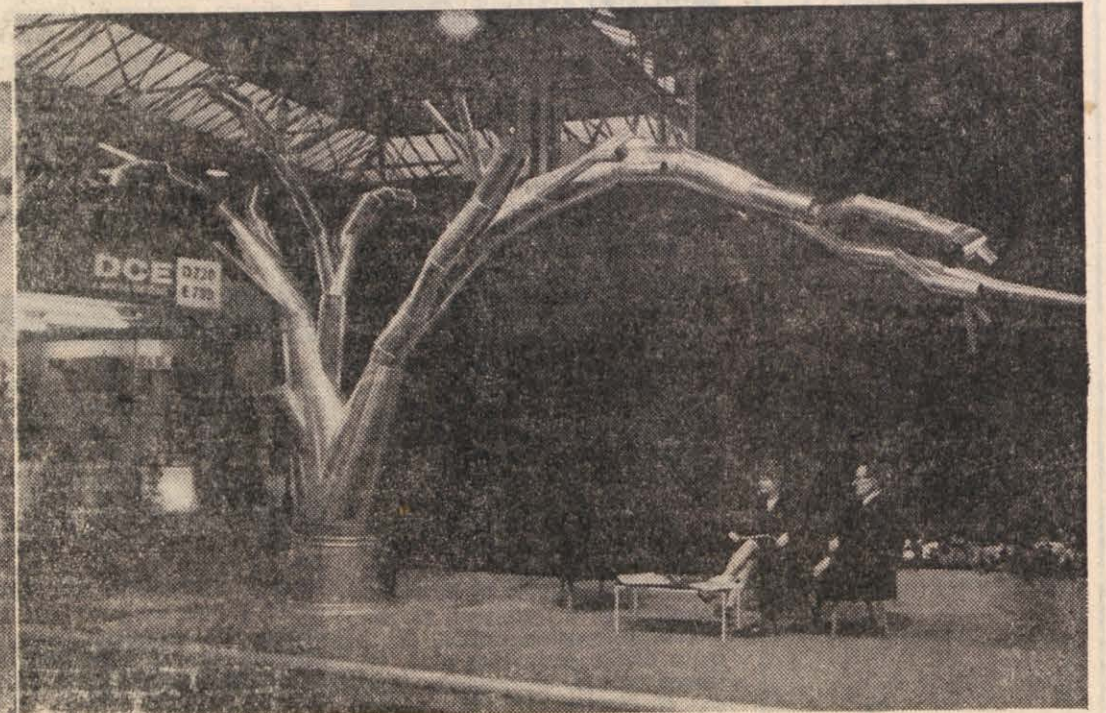
NOMADE NA JEZERU se gredo prebivalci te čudne vasi na Aljaski. Vasica je namreč zgrajena kar na splavih in petdeset vaščanov — gre za drvarje in njihove družine — se pač seli po jezeru z enega konca na drugega, kamor jih pač kliče delo.

PRVI NASELJENCI, ki so z najrazličnejših koncev sveta prihajali v ZDA, so vasem, ki so jih ustanovljali — nekatere so kasneje postale kar precejšnja mesta — kaj radi dajali imena krajev ali dežel, iz katerih so prišli. In tako najdemo pri Lynchvillu v zvezni državi Maine ta kažipot, po katerem naj bi bila, na primer, Norveška oddaljena 14 milj, Poljska 27, Pariz 15, Kitajska pa 94 milj.

NORWAY	14 MI.
PARIS	15 MI.
DENMARK	23 MI.
NAPLES	23 MI.
SWEDEN	25 MI.
POLAND	27 MI.
MEXICO	37 MI.
PERU	46 MI.
CHINA	94 MI.

ČEBELE MORILKE: to je seveda spet filmska domislica. Veliki čebeli na prsih angleške igralkice Suzanne Leigh sta samo izvidnica velikega roja, ki neprizanesljivo mori vse okrog sebe. Čebele morilke so v resnici orožje neke tajne organizacije. Pa še kanček resnice: i igralka i čebele so iz plastične mase.

TUDI PORTUGALSKA TRGOVSKA LADJA »Santa Mafalda« je postala žrtev neurij in mraza, ki zadnje tedne tako neusmiljeno krojijo usodo po Evropi in Ameriki. Ladja je dvanaest dni kljubovala viharju na Atlantiku, potem pa jo je 5 kilometrov južno od Lizbone vrglo ob čeri, kjer se je potopila.

DREVO, ki verjetno ne bo preveč navdušilo: na letošnji razstavi gradbeništva v Londonu, ki so jo odprli pod geslom »Gradimo za ljudi«, je neka angleška valjarna cevi prikazala svoje izdelke tako, da je iz njih sestavila to, kar nekam grozljivo drevo.

HOLLYWOOD JE UVOZIL ŠE ENO Svedinjo: gre za dvaindvajsetletno Britt Se-mand, z uspehom je nastopila v najnovejšem Hitchcockovem filmu »Pretrgana zavesa«.

V MODI JE črno-belo in zato ni nič čudnega, če se je eden izmed pariških lasuljarjev domislil tudi take lasulje. Za primerno odškodnino jih izposoja za večer.

VELIKO VOLJE in verjetno še veliko več potrpljenja, pa človeku uspe zdresirati tudi polže. Pred dnevi je na italijanski televiziji zelo uspešno nastopil Guido De Mario s skupino drestranih polžev. Njegovi varovanci so vlekli traktorje, »dirkali« z avtomobili, se gugalji in lezli po »drevesih« itd.

MIKI MUSTER

